

ประเภทและองค์ประกอบของนวนิยายไทย พ.ศ 2512-2533
ที่เสนอภาพสังคมจีนในเมืองไทย

การสะท้อนภาพสังคมในนวนิยายในที่นี้หมายถึงการสะท้อนภาพสังคมที่สมจริง* ถึงแม้ว่าความสมจริงนั้นจะถูกปรุงแต่งไปบ้างแต่ก็เพื่อให้นวนิยายนั้นน่าอ่านยิ่งขึ้น ภาพสังคมที่ปรากฏในนวนิยายไทยส่วนใหญ่ ก่อนปีพ.ศ. 2512 เป็นภาพสังคมของกลุ่มชนชั้นสูง ชนชั้นกลางชาวไทย และภาพความเป็นไปของสังคมเมืองไทยในแต่ละด้าน พ.ศ. 2512 นักประพันธ์สตรีผู้หนึ่ง คือ โบตัน (นามแฝง) ได้ประพันธ์นวนิยายที่แตกต่างกับนวนิยายช่วงที่ผ่านมา คือจากการที่เป็นเรื่องของชาวไทย มาเป็นการเสนอชาวจีนเป็นตัวละครเอก และดำเนินเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีน ในเรื่อง จดหมายจากเมืองไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ในวงนวนิยายไทย ม.ล บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ให้ความเห็นเกี่ยวกับ เรื่องจดหมายจากเมืองไทยนี้ว่า

เนื้อหาและแนวคิดของเรื่องนี้นับว่าใหม่ในวงวรรณกรรมไทย สมกับหลักการที่องค์การ ส.ป.อ ได้ตั้งไว้ว่า ต้องการสิ่งใหม่ สิ่งที่เป็นความก้าวหน้าแนวคิดในเรื่องนี้เกี่ยวกับประสบการณ์ของชาวจีนโพ้นทะเลหรือชาวจีนที่อพยพมาจากมาตภูมิไปทำมาหากินยังประเทศอื่น ผู้เขียนบทความนี้ได้สอบถามนักเขียนที่มาจากประเทศที่มีชาวจีนโพ้นทะเลอาศัยอยู่จำนวนมาก เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และสหรัฐอเมริกา ว่ามีนวนิยายที่ใช้แนวความคิดนี้หรือไม่ ได้รับคำตอบว่า ยังไม่เคยเห็นในสหรัฐนั้นแนวคิดนี้ (ชาวยุโรปอพยพมาอเมริกา) มีปรากฏในนวนิยาย

* การแสดงความสมจริงในนวนิยายจะแสดงให้เห็นภาพชีวิตจริงของมนุษย์โดยจำลองโครงเรื่องมาจากชีวิตของมนุษย์ในสังคมเป็นการเลียนเหตุการณ์ในชีวิตจริงของมนุษย์อย่างสมจริงและสอดแทรกจินตนาการลงไปบ้าง โดยมีเป้าหมายที่จะตีแผ่แง่มุมต่างๆ ของชีวิตมนุษย์อย่างตรงไปตรงมาโดยไม่เลือกว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ดีงามหรืออัปมงคลของชีวิต (อ้างจาก สมพร มันทะสูตร, 2525: 120)

หลายเรื่องแล้ว ถ้าเป็นความจริง แนวคิดของหนังสือเรื่องนี้ก็เป็นแนว
ใหม่สำหรับเอเชียอาคเนย์ ไม่เฉพาะประเทศไทย

(บุญเหลือ เทพสุวรรณ, 2529: 477)

เรื่องจดหมายจากเมืองไทยนับเป็นนวนิยายเรื่องแรกที่นำชีวิตชาวจีน
มานำเสนอในทุกๆ ด้าน หลังจากนวนิยายเรื่องนี้แล้ว ได้มีนักเขียนคนอื่นๆ นำ
แนวความคิดแบบนี้มาใช้ประพันธ์นวนิยาย การศึกษานวนิยายที่เสนอภาพชีวิตชาวจีน
ในครั้งนี้จะศึกษานวนิยายไทยในช่วง 20 ปี โดยเริ่มจากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย
ที่ประพันธ์ขึ้นเมื่อพ.ศ. 2512 และสิ้นสุดที่เรื่อง ลอดลายมังกร ที่ประพันธ์ขึ้นเมื่อพ.ศ.
2533 จากการสำรวจนวนิยายไทยในระหว่างพ.ศ. 2512-2533 ดังกล่าวพบว่ามีนวนิยาย
ที่นักเขียนเสนอภาพสังคมชาวจีน จำนวน 14 เรื่อง ได้แก่

1. จดหมายจากเมืองไทย โดย โบตัน (2512)
2. อยู่กับกิ่ง โดย หยก บุรพา (2519)
3. ทายาทปองแปง โดย นลิน บุขกร (2520)
4. กตัญญูนิศวาส โดย หยก บุรพา (2521)
5. ติกฝรั่ง โดย รพีพร (2522)
6. เขยใหม่ โดย ลักษณ์ โรจนา (2523)
7. ไม่ต้องลม โดย โบตัน (2523)
8. รัตนโกสินทร์ โดย ว.วินิจฉัยกุล (2529)
9. กระท่อมไม้ไผ่ โดย โสภาค สุวรรณ (2530)
10. ก่อนสายหมอกเลื่อน โดย โบตัน (2530)
11. กนกลายโบตัน โดย ศรีฟ้า ลดาวัลย์ (2531)
12. บัวเลี้ยงน้ำ โดย โบตัน (2532)
13. วิมานมะพร้าว โดย แก้วแก้ว (2532)
14. ลอดลายมังกร โดย ประภัสสร เสวิกุล (2533)

เมื่อศึกษานวนิยายดังกล่าวในด้านลักษณะเนื้อหา ที่เสนอภาพสังคมชาวจีนซึ่ง
สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

3.1 นวนิยายแนวชีวิตที่เสนอภาพสังคมชาวจีน

3.1.1 นวนิยายแนวชีวิตที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในด้านการต่อสู้ชีวิต

3.1.2 นวนิยายแนวชีวิตที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในด้านชีวิตครอบครัว

3.2 นวนิยายแนวขบขันที่เสนอภาพสังคมชาวจีน

การศึกษานวนิยายที่เสนอภาพชาวจีนในเมืองไทยในกลุ่มต่างๆ นี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เนื้อหาที่เสนอภาพสังคมและองค์ประกอบของนวนิยาย องค์ประกอบสำคัญที่มุ่งวิเคราะห์ ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร และฉาก ส่วนนวนิยายแนวขบขันจะวิเคราะห์การใช้ภาษาแทนฉาก เนื่องจากเรื่องแนวคิดได้กล่าวถึงไว้ในรายละเอียดของเรื่องแล้ว

1. นวนิยายแนวชีวิตที่เสนอภาพสังคมชาวจีน

นวนิยายชีวิต หมายถึง นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ความรัก ความทุกข์ทรมาน ความอาฆาตพยาบาท เป็นต้น (สุพรรณิ วราทร, 2521: 83) หรือในทุกๆด้าน ดังนั้นการเสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทยในนวนิยายแนวชีวิต จึงเป็นการนำเสนอเนื้อเรื่องที่เป็นการจำลองภาพสังคมและชีวิต ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า นวนิยายที่ริเริ่มนำภาพสังคมชาวจีนมาเสนอเป็นเรื่องแรก คือ จดหมายจากเมืองไทย ต่อจากนั้นมีนวนิยายอีกหลายเรื่องที่น่าภาพสังคมชาวจีนมาเสนอ จากการสำรวจนวนิยายในช่วงพ.ศ 2512 ที่เริ่มแต่งเรื่อง จดหมายจากเมืองไทย ไปจนถึงพ.ศ 2533 ปรากฏว่าจากนวนิยายทั้งหมด 14 เรื่อง เป็นนวนิยายแนวชีวิต 12 เรื่อง นวนิยายทั้ง 12 เรื่องนี้สามารถแบ่งออกไปตามเนื้อหาได้อีก 2 ประเภท คือ

1.1 นวนิยายแนวชีวิตที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในด้านการต่อสู้ชีวิตนวนิยายในประเภทนี้มีจำนวน 7 เรื่องด้วยกันคือ เรื่องจดหมายจากเมืองไทย (2512) เรื่องอยู่กับกิ่ง (2519) เรื่องกตัญญูนิควาส (2521) เรื่องกระท่อมไม้ไผ่ (2523) เรื่องไผ่ต้องลม (2530) เรื่องก่อนสายหมอกเลื่อน (2530) และเรื่องลอดลายมังกร (2533)

นวนิยายทั้ง 7 เรื่องนี้ เป็นนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทย หรือชาวจีนที่เรียกกันว่า "ชาวจีนโพ้นทะเล"

และแสดงให้เห็นคุณค่าที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในชีวิตของชาวจีนในเมืองไทยทุกกลุ่ม และเกือบทุกคน โดยแสดงจากด้านของชาวจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในประเทศไทย นวนิยายกลุ่มนี้ในแต่ละเรื่องนั้นใช้แนวการเขียนแบบสมจริง จนบางเรื่องอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดคิดว่าเป็นเรื่องที่น่ามาจากชีวิตจริงมาจากประวัติบุคคลที่มีตัวตนจริงๆ

ในนวนิยายเรื่อง จดหมายจากเมืองไทย ผู้ประพันธ์ทำให้ผู้อ่านเข้าใจไปว่าเป็นชีวประวัติของชาวจีนโพ้นทะเลผู้หนึ่ง โดยการให้ตัวเอกในเรื่อง คือ ต้นสว่างอู๋ เขียนจดหมายถึงแม่ มีจำนวน 100 ฉบับ และเริ่มเรื่องว่าให้มีผู้พบจดหมายที่เขียนเป็นภาษาจีนของคนจีนคนหนึ่งซึ่งเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในประเทศไทย ผู้พบนั้นเป็นชาวจีนอีกคนหนึ่งซึ่งเดินทางเข้ามาประเทศไทยบ้างตามเจ้าของจดหมาย คือ ต้นสว่างอู๋ โดยกล่าวไว้ในบทนำเรื่องว่า

จดหมายร้อยฉบับถ้วนที่นำมาตีพิมพ์เผยแพร่นี้มิได้เขียนขึ้นเป็นภาษาไทย ผู้ชำนาญภาษาจีนได้ถอดข้อความทั้งหมดเป็นภาษาไทยตามคำสั่งของข้าพเจ้า...

จดหมายเหล่านี้ยึดมาจากชาวจีนแผ่นดินใหญ่ผู้หนึ่งซึ่งเล็ดลอดเข้ามาในประเทศไทย เมื่อพุทธศักราช 2510 เขาผู้นั้นนามจริงว่า หลี่บัววนสุน เรียกตามแบบไทยว่า นายบัววนสุน แซ่ลี...

พ.ต.อ สละ ลินธุววิษ

(จดหมายจากเมืองไทย : 2534: บทนำเรื่อง)

การเขียนบทนำเรื่องในลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจแต่เริ่มแรกว่าเป็นเรื่องจริง นอกจากนั้นยังมีการกล่าวถึงพ.ศ ที่แน่นอนในเรื่อง คือ ในช่วงปีพ.ศ 2488 ถึง พ.ศ 2508 ขณะเดียวกันก็ได้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสมัยนั้นไว้ด้วย เช่น เรื่องที่มีการประหารนักโทษที่มีความผิดฐานลอบวางเพลิง เรื่องราวของชื่อยมเมษย์ วิปริต และเรื่องเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของประเทศ เช่น เรื่องการตัดความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน เรื่องอื้อฉาวเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของนายกรัฐมนตรีนายหนึ่งของไทย

การแสดงให้เห็นว่านวนิยายเรื่องต่างๆ เป็นชีวประวัตินั้น โปตันยังได้แสดงไว้ในนวนิยายอีก 2 เรื่อง คือเรื่องไผ่ต้องลม และเรื่อง ก่อนสายหมอกเลื่อน ในเรื่องไผ่ต้องลม โปตันสะท้อนให้เห็นความเคลื่อนไหวทางสังคมช่วงหนึ่งที่มีคนจีนอพยพเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองไทย โดยได้บันทึกเวลาและสถานที่จริงไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่ปลายปี.ศ 2473 - พ.ศ 2485 ส่วนในเรื่องก่อนสายหมอกเลื่อนนั้น โปตันบันทึกวันเวลาในการเดินทางช่วงที่ตัวละครอพยพจากเมืองจีนเข้ามาอยู่ในเมืองไทย คือ ปี.ศ 2465 และเรื่องได้ดำเนินไปจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นแล้วยังได้กล่าวถึงการมีตัวตนอยู่จริงของตัวละคร เช่น "ทิจื่อ" ตัวละครเอกในเรื่องไผ่ต้องลม ผู้ประพันธ์ได้กล่าวไว้ในหมายเหตุของผู้ประพันธ์ว่า

เรื่องไผ่ต้องลมนี้ ข้อผิดพลาดประการใดที่มีขึ้น ผู้เขียนขออ้อมรับไว้แต่ผู้เดียว คุณความดีใดอันมีแฝงอยู่ขออุทิศแก่ "ทิจื่อ" เจ้าของชีวิต นักสู้ ผู้มีตัวตนอยู่จริงๆ

(ไผ่ต้องลม, เล่ม 2: 736)

นอกจากนวนิยายของ โปตัน ที่แสดงประวัติชีวิตชาวจีนแล้ว นวนิยายที่กล่าวในลักษณะนี้ยังได้แก่นวนิยายเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ (2530) ของโสภาค สุวรรณ เรื่องลอดลายมังกร (2533) ของ ประภัสสร เสวิกุล เรื่องอยู่กับกิ่ง (2519) และเรื่องกตัญญูพิศวาส (2521) ของ หยก บุรพา

เรื่องกระท่อมไม้ไผ่ เป็นนวนิยายที่กล่าวถึงชาวจีนอพยพผู้หนึ่ง คือ เฝิงเทียนชื่อ โสภาค สุวรรณ ประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้จากชีวิตจริงบวกกับจินตนาการของผู้ประพันธ์เข้าไป ซึ่งผู้ประพันธ์ได้บอกที่มาไว้ในคำนำของเรื่องว่า

"กระท่อมไม้ไผ่" เป็นนวนิยายที่ข้าพเจ้าเขียนขึ้น ด้วยได้รับแรงบันดาลใจจากมิตรสนิทผู้มีใจเอื้อเฟื้อ แนะนำข้าพเจ้าให้รู้จักกับ "เฝิง เทียนชื่อ" บุคคลจริง ซึ่งยินดีเปิดเผยชีวิตการต่อสู้ของลูกผู้ชายที่ลัดบ้านเมืองถิ่นที่อยู่ ให้ข้าพเจ้าได้เรียงร้อยนวนิยายขึ้น

(กระท่อมไม้ไผ่ : 2530 ; คำนำ)

ส่วนในเรื่อง ลอคลายมังกร นั้น ประภัสสร เสวิกุล แม้จะไม่
ได้กล่าวว่า เป็นชีวประวัติของผู้ใดแต่ก็ให้ภาพของนักธุรกิจเชื้อสายจีนในเมืองไทย
ที่เริ่มต้นจาก "เสือผืนหมอนใบ" และการต่อสู้แบบตีนถีบปากกัด トラบจนกระทั่งขึ้นมา
กุมเศรษฐกิจของประเทศได้ เรื่อง ลอคลายมังกร เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีผู้เชื่อว่าเป็น
ชีวประวัติของ "เจ้าสัว" คนใดคนหนึ่งในเมืองไทย โดยที่ประภัสสรได้เพิ่มความ
มั่นใจให้กับผู้อ่านว่าเรื่องนี้คงมาจากเรื่องจริง โดยการอ้างอิง งานวิจัยของจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย คณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งวิจัย บริษัท ผลิตกิจโกศล ของ นายเหลียง ลือพาณิชย์
ว่า

มีนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ เคยวิจัยบริษัทเราไว้ใน
วิทยานิพนธ์เรื่อง "บริษัทธุรกิจไทยในปัจจุบัน" โดยแบ่งผลิตกิจโกศล
ออกเป็น ๓ ยุค... ไม่ว่าใครก็ตามที่อ่านบทวิจัยชิ้นนี้แล้วก็มักจะออก
แสดงความชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของ "ผลิตกิจโกศล" กับปู ไม่ได้

(ลอคลายมังกร, 2534: 98)

จากการนำชีวประวัติบางส่วนของ "เจ้าสัว" แต่ละคนใน
เมืองไทยนำมาใช้เป็นหลักในการเขียน ลอคลายมังกร หลายคนจึงพยายามคาดเดาว่า
เรื่องราวตรงนี้ตรงนั้น มาจากชีวประวัติของใคร "บางครั้งบางคราวรายละเอียดก็คง
ต้องต่อเติมขึ้นเอง เพื่อให้เป็นไปตามบุคลิกตัวละคร แต่พอถึงส่วนที่เติมคนอ่านเองซึ่ง
ปักใจแล้วว่าเป็นประวัติของใครก็พลอยจะตีหลุมเอาด้วยว่า นี่เป็นเรื่องจริงอีกเรื่อง
หนึ่งด้วย" (บัวแพน นันทวิสัย, 2534: 41) ทั้งที่ผู้ประพันธ์เองยืนยันว่าเป็นเพียง
เรื่องที่จำลองมาจากชีวิตชาวจีนเท่านั้น แต่ก็ยังมีผู้เชื่อว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องราวชีวิต
ของใคร "ผมอยากจะจำลองชีวิตของพ่อค้าจีนในเมืองไทย...บางคนอาจจะคิดว่าเป็น
เรื่องของคนนั้นคนนี้อะไรต่างๆ หรือบางคนแค่จุดเดียวก็จะมาเหมาทังเรื่อง"
(เกษียร เตชะพีระ, 2534: 30)

นวนิยายดังกล่าวนี้เป็นการแสดงประวัติของชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพ
เข้ามาในเมืองไทย ต่อสู้ชีวิตจากสภาพ "เสือผืนหมอนใบ" จนได้ชื่อว่าเป็น "เจ้าสัว"
หรือ "เถ้าแก่" ส่วนนวนิยายเรื่อง อยู่กับกิง และเรื่อง กตัญญูนิศวาส ของหยก บูรณา แสดง
ถึงประวัติของชาวจีนโพ้นทะเลที่ต้องต่อสู้ชีวิตด้วยความยากลำบาก แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ

สำเร็จในการก่อร่างสร้างตัว นวนิยายเรื่องอยู่กับก๋ง บรรยายถึงชีวิต ก๋ง ชายชราชาวจีน ที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่อายุน้อยไม่ถึงยี่สิบ โดยเข้ามาอย่างยากจนและต้องทำงานหนัก ก๋ง ให้เหตุผลถึงการที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตเหมือนชาวจีนส่วนใหญ่ว่า

ก๋งก็เหมือนกับคนจีนรุ่นก่อนๆ ที่รอนแรมมาจากแผ่นดินใหญ่ไปทั่วสารทิศ เพื่อหาที่ลงหลักปักฐานใหม่ โดยมีความอดทนอดออมเป็นที่ตั้ง "คนที่เขารวยได้นะ เพราะเขามีโอกาส และมีความสามารถ..." ถึงก๋งจะเป็นคนแก่ และเติบโตมาในสังคมเก่าคร่ำครึในสายตาของคนรุ่นใหม่ก็จริง แต่ไม่เคยเลยที่ก๋งจะเพื่อให้ฉันฝังใจในเรื่องลิขิตของพรหมลิขิตที่เราจับต้องไม่ได้ "ไม่ใช่ดวงดีแล้วจะร่ำรวยได้ ก่อนจะสร้างตัวได้สำเร็จเขาต้องผ่านการทำงานอย่างหนักมาแล้วด้วย รู้จักหาเงิน รู้จักเก็บงำ รู้จักหาช่องทางต่อทุน สถานะของเขาจึงเป็นปึกแผ่นมาได้... ไม่มีใครโชคดีถึงกับนอนนี้เกียจอยู่ข้างถนนแล้วเทวดาจะโยนถุงเงินลงมาให้ถึงหน้าตัก... จำไว้"

(อยู่กับก๋ง, 2534: 11)

ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นภาพชีวิตชาวจีนย้อนหลังไปเมื่อประมาณยี่สิบกว่าปีมาแล้ว (หยก บุรพาประพันธ์เรื่องนี้ขึ้นเมื่อพ.ศ. 2519) ผู้แต่งเรียบเรียงจากประสบการณ์จริงด้วยวิธีให้ตัวเอกของเรื่องคือ เด็กชายหยก เล่าถึงชีวิตในสมัยวัยเยาว์ หยกอยู่กับก๋งชาวจีนผู้อพยพจากผืนแผ่นดินบ้านเกิดมาอยู่เมืองไทย (กานตัมณี คัดดีเจริญ, 2534: 633) ส่วนนวนิยายเรื่องกตัญญูพิศวาสนั้น หยก บุรพาได้จำลองภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนในย่านสลัม หรือที่เรียกกันว่าแหล่งเสื่อมโทรมให้ผู้อ่านได้เห็น สิ่งเหล่านี้ผู้ประพันธ์ได้มาจากประสบการณ์ที่ได้ค้นเคยกับย่านสลัม และคนจีนย่านสลัมในเขตเมืองหลวง เขานำประสบการณ์เหล่านี้มาถ่ายทอดไว้ในนวนิยายเรื่องนี้ ทั้งยังได้รับแรงบันดาลใจจากชีวิตจริงของครอบครัวซึ่งเขาประทับใจ

ข้าพเจ้ามีความคุ้นเคยกับย่านสลัม และคนจีนในสลัมมากพอสมควร ได้รู้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันของเขา และได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่างๆ

มานับไม่ถ้วน ทั้งเรื่องดีเรื่องร้าย...

นวนิยายเรื่องนี้ข้าพเจ้า ได้ความบันเทิงใจจากชีวิตจริงของครอบครัว
หนึ่ง ซึ่งเป็นชีวิตที่ประทับใจข้าพเจ้ามาก

(กตัญญูพิศवास : 2523 : คำนำ)

นวนิยายที่เสนองานสังคมชาวจีนจะมีตัวละครไม่กี่ตัว แต่
บุคคลเหล่านี้เป็นเสมือนตัวแทนของคนกลุ่มจำพวกต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นสังคม
ของชาวจีนที่เข้ามาทำมาหากินในเมืองไทย นวนิยายในแนวนี้นับว่าเป็นนวนิยายชนิดที่
เป็นเอกสารของสังคม คือเป็นภาพวาดให้เห็นชีวิตของคนหมู่ใหญ่ในสังคม (บุญเหลือ
เทพยสุวรรณ , 2529 : 510) ซึ่งก็คือกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลหรือชาวจีนที่อพยพเข้ามา
อยู่ในเมืองไทย โดยมีเหตุผลของการอพยพย้ายถิ่นฐานคล้ายคลึงกัน คือ เพราะ
ความกดดันในท้องถิ่นของตน หรือบ้านเกิดเมืองนอนของตนเกิดความไม่สงบ

ปัจจัยที่ทำให้ชาวจีนต้องอพยพเดินทางออกนอกประเทศ มีทั้ง
ปัจจัยทางการเมือง ได้แก่เรื่องฝิ่นต้องลม และเรื่องกระต้อมไม้ไผ่ เนื่องจาก
มีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นในประเทศจีน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบ
ประชาธิปไตยมาเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ เป็นเหตุให้ชาวจีนจำนวนมากอพยพออกนอกประเทศ
ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งคือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากภัยธรรมชาติทำให้เกิดภาวะอด
อยาก และขาดแคลนอาหารขึ้น ชาวจีนที่เดือดร้อนจึงต้องการแสวงหาที่อยู่ใหม่ให้มีความ
อุดมสมบูรณ์กว่าเดิม เช่นในเรื่องก่อนสายหมอกเลื่อน ได้กล่าวถึงลักษณะความแห้งแล้ง
ของพื้นที่ว่า "ที่เมืองจีนแล้งจนกระทั่งหญ้ายังไม่ยอมขึ้น" และยังเกิดจากการกีดกัน
จากชนชาติเดียวกันว่า

จังหวัดแต่จิวในสมัยนั้นกดดันหนัก ทุกตำบลอำเภอเพาะปลูกไม่
พอหารับประทาน การคมนาคมไม่เจริญ การอพยพไปอยู่มณฑลหรือ
จังหวัดอื่นคงจะเสี่ยงเกินไป เพราะหลายจังหวัด หลายมณฑลก็ล้วน
มีปัญหาเรื่องทุพภิกภัย แล้วยังปัญหาเรื่องสำเนียงพูดท้องถิ่น ซึ่ง
แตกต่างกันราวกับคนละภาษา มิใช่ชาวจีนร่วมประเทศกัน แล้วยัง
การกีดกันรังเกียจคนต่างท้องถิ่นอีกเล่า เมืองหลวงก็มีใช้สวรรค์

ของชาวแต่จีว ข่าว่าหนาวจัด และทำมาหากินลำบากเหมือนกัน
ลือขยหลงใตแล้วเดินทางออกนอกประเทศไม่ได้

(ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 3)

เมื่อชาวจีนตัดสินใจเดินทางอพยพเข้ามาในเมืองไทยเพื่อชีวิต
ใหม่ ต่างก็มีความหวังว่า เมืองไทยนั้นคงจะทำให้ตนมีชีวิตที่ดีกว่าเดิมได้ นวนิยาย
ในกลุ่มนี้ทุกเรื่องจะแสดงให้เห็นถึง การต่อสู้ชีวิตด้วยความยากลำบาก ที่เริ่มต้นตั้งแต่
เดินทางเข้ามาในเมืองไทย โดยที่ทุกเรื่องจะกล่าวถึงยานพาหนะที่ใช้เดินทางเข้า
เมืองไทยซึ่งมีทั้งเดินทางด้วยเรือเดินสมุทร และเดินทางโดยเครื่องบิน แต่ส่วนมาก
แล้วจะเดินทางด้วยเรือเดินสมุทร เพราะว่าเสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่ก็ต้องทนความลำ
บาก และใช้เวลาเดินทางมาก สภาพภายในเรือเดินสมุทรที่มีชาวจีนอยู่เป็นจำนวน
มากนั้น นวนิยายเรื่องไผ่ต้องลม ได้อธิบายถึงสภาพภายในเรือที่มีผู้อพยพอยู่เป็นจำ
นวนมาก และสภาพของการเมาคลื่นว่า

ในใต้ท้องเรืออันอับทึม บรรทุกผู้อพยพและพ่อค้า นักธุรกิจกว่าสอง
พันกว่าคน อัดแน่นจนแทบไม่มีอากาศหายใจ ฤดูนั้นเป็นฤดูหนาว
น้ำจะสบาย แต่ผู้คนที่ขี้ดเสียด และห้องไม่มีที่ระบายอากาศ
เหม็นหอบ ทำให้ร้อนจนแทบคลั่ง...สวมแต่เสื้อผ้าขาวคอปิด
เพียงตัวเดียว ยังรู้สึกร้อนจนแทบทนไม่ได้

ส่วนที่ลุดจะทนคือ เหม็นอาเจียนของผู้โดยสารที่เมาเรือ หึ่ง
ไปหมด ไม่มีน้ำล้าง...พวกคนงานในเรือหวงเอาไว้ใช้เอง

(ไผ่ต้องลม, 2523, เล่ม 2: 2)

เรือเดินสมุทรเป็นยานพาหนะที่ชาวจีนใช้เดินทางไปยังประเทศ
อื่นๆ เรือเดินสมุทรแต่ละเที่ยวมักจะมีชาวจีนโดยสารไปกันทีละหลายๆ แต่มีนวนิยายเพียง
เรื่องเดียวเท่านั้นที่ให้ตัวละครเอกเดินทางมาเมืองไทยโดยทางเครื่องบิน นวนิยาย
เรื่องกระท่อมไม้ไผ่ ของโสภาค สุวรรณ ให้ตัวละครเอก คือ เฝิงเทียนชื่อ โดย
สารเข้าประเทศไทยทางเครื่องบิน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เฝิงเทียนชื่อนั้น
ไม่ได้เดินทางออกจากประเทศจีนมาเมืองไทย แต่เขาเดินทางออกจากฮ่องกง ฮ่องกง

ขณะนั้นเป็นเมืองเช่าของประเทศอังกฤษ ทำให้มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีพอสมควร ในตอนนั้นฐานะของเฟิงเทียนชื่อ ไม่ได้อยู่ในสภาพเสื่อมหมอนใบ แต่เขามีเงินที่เก็บไว้ มากพอที่เดินทางไปได้

ประเทศสยาม หรือประเทศไทย เป็นจุดมุ่งหมายหนึ่งที่ชาวจีน หวังจะไปตั้งหลักแหล่ง และทำมาหากินส่งเสียครอบครัวทางภูมิภาคเอนาเดิมให้พ้นจากความอดอยาก ถึงกับกล่าวว่า "เป็นสุนัขแห่งเมืองสงบ ดีกว่าเป็นคนสมัยบ้านเรือน ยุ่งเหยิง" (ไม่ต้องลม, เล่ม 2: 1) เมืองไทยมีความอุดมสมบูรณ์และใจกว้างที่จะรับคนต่างชาติให้เข้าไปอยู่ในประเทศของตน คนจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทยเมื่อได้รับข่าวถึงความเจริญความอุดมสมบูรณ์จากญาติพี่น้อง หรือคนที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยก่อน และสามารถสร้างหลักฐานในเมืองไทยได้ก็จะส่งข่าวไปชักชวนให้เข้ามาทำมาหากินในเมืองไทย ดังในเรื่องจดหมายจากเมืองไทยที่ว่า

ลูกลงเรือลำใหญ่ลำนี้มากับเส็งเพราะอิทธิพลของจดหมายของลุงเส็ง ที่อยู่เมืองไทย เขาว่าเมืองไทยนี้หากินง่ายแม้แต่สุนัขก็ไม่อดตาย จะทำสวนหรือค้าขายก็ได้ทุกอย่าง ตามแต่จะถนัด ถ้ารู้จักเก็บงำเงินทอง จะมีเหลือส่งให้ญาติทางเมืองจีน แล้วยังมีเก็บไว้เป็นทุนอีก ลูกจึงตัดสินใจหนีแม่และน้องมาจากบ้าน

(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 10)

นวนิยายกลุ่มนี้นอกจากจะแสดงถึงเหตุผลต่างๆ ตั้งแต่อพยพมาจากประเทศจีนจนกระทั่งถึงประเทศไทยแล้ว ยังแสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนที่เข้ามาในเมืองไทย ทั้งคนคหิที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม เคล็ดลับในการดำเนินชีวิตและอาชีพของชาวจีนที่ออกจากแผ่นดินบ้านเกิดเมืองนอนมาพร้อมกับความหวังว่าอนาคตคงดีกว่าปัจจุบัน

ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนในเมืองไทย

นวนิยายกลุ่มนี้ทั้ง 7 เรื่องนั้น ต่างก็แสดงถึงลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนอพยพในเมืองไทยซึ่งมีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันตามลักษณะพื้นเพของชาวจีน

คนนั้น ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนอพยพในเมืองไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ
ระยะแรกเป็นระยะที่ชาวจีนเพิ่งเข้ามาอยู่ในเมืองไทยมีสภาพที่เรียกว่า "เสือผินหมอนใบ"
ระยะที่สองเป็นระยะที่ชาวจีนเหล่านั้นเริ่มมีอาชีพที่ถาวรและมีการตั้งหลักแหล่งที่มั่นคง
แล้ว ต่างก็มีทั้งผู้ที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ บางคนก็ร่ำรวย
เป็น "เจ้าสัว" หรือ "เถ้าแก่" บางคนก็เป็นพ่อค้าเร่ที่เดินขายของไปวันๆ แต่ก็
เรียกได้ว่าเขามีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

ชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนอาชีพของชาวจีนในกลุ่มนี้สามารถแบ่งออก
ได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. กลุ่มชาวจีนอพยพที่มีวิชาชีติดตัวมาแล้วใช้วิชาชีพนั้นในการประกอบอาชีพในเมืองไทย
2. กลุ่มชาวจีนอพยพที่ไม่มีวิชาความรู้แต่ได้สร้างตัวจนร่ำรวย
3. กลุ่มชาวจีนอพยพที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต

ชาวจีนกลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่ เฝิงเทียนชื่อ จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่
ลิ้มเซ่ง จากเรื่องก่อนสายหมอกเดือน ทั้งสองต่างก็มีความรู้เรื่องสมุนไพรจีนมาก่อน
แต่เทียนชื่อนั้น เมื่อเข้ามาอยู่ในเมืองไทยใช้วิชาสมุนไพร และวิชาแพทย์แผนโบราณที่
ตนเองเรียนมาเมื่อครั้งอยู่ที่ประเทศจีน มาใช้รักษาคนเพื่อประกอบอาชีพ ทั้งยังศึกษา
เรื่องวิชาแพทย์แผนปัจจุบันต่อ เรียกได้ว่าเทียนชื่อนั้นประสบความสำเร็จใน
การสร้างตัว ส่วนเซ่งนั้น เขามีตำราเรื่องเกี่ยวกับสมุนไพร แต่เขามีความยึดมั่นในคำ
สั่งของบรรพบุรุษที่ไม่ให้ใช้วิชานี้ใช้ทำมาหากิน เซ่งจึงมี ชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบาก
แต่ลูกหลานของเขาก็ได้นำตำรายานี้ไปศึกษาเพื่อช่วยรักษาคนต่อไป

ชาวจีนกลุ่มที่สอง ชาวจีนกลุ่มนี้ได้แก่ต้นสว่างอุจจากเรื่องจดหมายจาก
เมืองไทย ทิวจื่อ จากเรื่องไผ่ต้องลม และเหลียง ลือพาณิชย์ จากเรื่องลอคลายมังกร
ทั้งสามต่างเรียกได้ว่าประสบความสำเร็จในชีวิตต่างๆ ที่พวกเขาต่างไม่มีวิชาความรู้
ติดตัวมาเลย เมื่อเข้ามาถึงเมืองไทยใหม่ๆ ต้นสว่างอุจไปเป็นลูกจ้างร้านขายของชำ ทิว
จื่อเป็นลูกจ้างร้านตัดเสื้อ เหลียงไปเป็นจับกังรับจ้างแบกหาม ทั้งสามต่างอดออม มี
ชีวิตความเป็นอยู่อย่างประหยัด พร้อมกับกล้าเสี่ยงที่จะลงทุน ทำให้พวกเขาต่างคิดที่จะ

ทำการค้า กิจการค้ำนั้นมิทั้งเจริญรุ่งเรืองและตกต่ำ แต่พวกเขาที่สามารถที่จะสร้างตัวได้จากการทำการค้ำนั้น พวกเขานับเป็นชาวจีนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ประสบความสำเร็จในการสร้างตัว

ชาวจีนกลุ่มสุดท้าย ได้แก่ก๊วง จากเรื่องอยู่กับก๊วง และแป๊ะกิม จากเรื่องกตัญญูนิควาส ตัวละครทั้งสองนี้เป็นชาวจีนที่ไม่มีการศึกษา พวกเขาเข้ามาในเมืองไทยตั้งแต่รุ่นหนุ่ม เริ่มอาชีพด้วยการเป็นจับก๊วง แต่ต่อมาก๊วง มารับจ้างสานภาชนะสิ่งของต่างๆ ส่วนแป๊ะกิม เป็นพ่อค้าเร่ ถึงแม้ว่าทั้งสองต่างก็มีการเปลี่ยนอาชีพ แต่ทั้งสองก็เรียกได้ว่าไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งอาจจะเนื่องมาจาก การใช้ชีวิตที่สมถะ ไม่มีความทะเยอทะยาน ทั้งยังไม่กล้าที่จะเสี่ยงลงทุน

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทย จะประกอบอาชีพแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถที่มีมาแต่เดิมด้วย ชาวจีนที่มีวิชาชีพออยู่แล้วก็ใช้วิชาชีพนั้นทำมาหากิน ส่วนผู้ที่ไม่มีความรู้หรือวิชาความรู้ใดๆ ต่างก็เริ่มอาชีพของตนเองด้วยการเป็นลูกจ้างในร้านต่างๆ หรือไม่ก็เป็นจับก๊วง ชาวจีนเหล่านี้ต่างก็ขวนขวายออกไปประกอบอาชีพที่ดีกว่าเดิม อาชีพที่ชาวจีนทำมากที่สุดได้แก่ อาชีพค้าขาย หรือประกอบธุรกิจ

ทัศนคติที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรม

ชีวิตของชาวจีนโพ้นทะเลเป็นชีวิตที่ต้องพบกับอุปสรรคนับนานาประการ นวนิยายในกลุ่มนี้นอกจากแสดงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนกลุ่มนี้ในแต่ละวันแล้วยังแสดงให้เห็นสถานการณ์ทำมาหาเลี้ยงชีพ ทัศนคติที่มีต่อวิถีชีวิตของพวกเขา คือ การทำให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม ทัศนคติที่มีต่อสังคม เนื่องจากส่วนมากแล้วชาวจีนอพยพยังยึดมั่นและมีความภาคภูมิใจในเรื่องเชื้อชาติอย่างมาก ลักษณะสังคมนั้นชาวจีนอพยพยังมีการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนที่มีแต่ชาวจีน มีการติดต่อคบหากับชาวจีนด้วยกัน เมื่อมีชาวจีนคนใดหนึ่งอพยพเข้ามา ก็พร้อมที่จะช่วยเหลือกัน เช่น ล้อหยงจิว ได้อุปถัมภ์ตันสว่างอู๋ ทั้งๆ ที่ไม่ได้เป็นญาติหรือรู้จักกันมาก่อน หรือเควิด โลวกับเทียนซื่อ ที่ช่วยเหลือกันเพียงเพราะเป็นชาวจีนด้วยกัน ในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคม มีชาวจีนอพยพบางคนที่ไม่สามารถที่จะยอมรับและปรับตัวให้เข้า

กับสังคมไทยได้ เช่น ต้นส่วงอู๋ และที่สามารถยอมรับทั้งปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้ เป็นอย่างดี เช่น กัง หรือบางคนก็พยายามที่จะปรับตัวให้ได้ อย่าง เฝิงเทียนชื่อ ทั้งหมดยกต่างก็แสดงความเห็น ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสังคมของคนไทย ว่ามีทั้งที่เหมือนหรือแตกต่างกับสังคมชาวจีน มีทั้งที่ดีและไม่ดี ตามความคิดเห็นเฉพาะคน

ในด้านทัศนคติทางวัฒนธรรมนั้น ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมอันเก่าแก่และเป็นของตนเอง ชาวจีนอพยพในเมืองไทยเหล่านี้ต่างก็คุ้นเคยกับวัฒนธรรมของตน เมื่ออพยพเข้ามาในประเทศที่มีวัฒนธรรมของตนเอง ก็มักจะเกิดความรู้สึกแบบที่เรียกว่า "ความตระหนกทางวัฒนธรรม" เช่นต้นส่วงอู๋ ความตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture Shock) "ความตระหนกทางวัฒนธรรมนี้เป็นความรู้สึกตกใจแถมพิศวง และมีความคิดที่จะต้านทานรวมๆ กันไป ความตระหนกนี้มักทำให้คนประหลาดกันไปต่างๆ บ้างก็ประหลาดอย่างน่าเกลียด บ้างก็เปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดตามสิ่งที่พบเห็น" (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หน้า 514)

ชาวจีนเป็นจำนวนมากไม่สามารถยอมรับวัฒนธรรมไทยบางอย่าง แต่ชาวจีนบางคนก็พร้อมที่จะปฏิบัติตัวให้เหมือนคนไทยและมีความคิดว่าประเพณีจีนนั้นไร้สาระ ดังที่มารดาของอึ้งบิวจากเรื่องจดหมายจากเมืองไทยปรารภเกี่ยวกับลูกสาวว่า "มันชอบขวางโลกอย่างนี้แหละ ประเพณีดีๆ มันก็ว่าไม่ได้เรื่อง มันเกิดเมืองไทย คบคนไทยจิตใจจึงเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนพวกเรา น่าเสียดายเด็กรุ่นใหม่จะดูไม่ออกว่าคนไหนคนไทย คนไหนลูกจีน มันปนเปกันหมด" (จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 99) ผู้ประพันธ์ให้ตัวละครแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีว่า ประเพณีแต่ละชาติก็ย่อมแตกต่างกันไป จากคำพูดของกัง จากเรื่องอยู่กับกัง กังจะเตือนเพื่อนบ้านที่ยึดมั่นอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีมากเกินไปว่า "ธรรมเนียมมันเกิดเพราะคนเป็นผู้กำหนดไม่ใช่หรือ" กังติงเบาๆ "กำหนดขึ้นมาแล้วก็เปลี่ยนแปลงไปได้ และอย่าลืมนะว่า ธรรมเนียมของคนแต่ละชาติแต่ละภาษาไม่เหมือนกัน" (อยู่กับกัง, หน้า 175) และยังให้ตัวละครแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องประเพณีของชาติไหนจะดีกว่าของชาติไหนไว้ในเรื่องจดหมายจากเมืองไทย จากคำพูดของต้นส่วงอู๋ที่ว่า

ไม่มีใครจะเข้าใจเรายังไปกว่าพวกเรา ไม่มีใครจะยอมรับประเพณี
ของเรา มีแต่คนหัวเราะเยาะ เวลาเราเผากระดาษเงิน กระดาษ
ทอง เผาธนบัตร เผาเครื่องเรือนกระดาษ เขาว่าเราโง่ ประเพณีผิด
แต่เขารู้ได้อย่างไรว่าประเพณีของใครถูกของใครผิด เขาเอาอะไร
มาเป็นเครื่องวัด นอกจากความคิดของเขาซึ่งจะถูกหรือจะผิดก็ไม่รู้ได้
(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 221)

ชาวจีนโพ้นทะเล นอกจากจะต้องสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของตนแล้ว
พวกเขายังต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย และพวกเขายังต้องทำตัวให้เข้ากับ
วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาผสมผสานในวิถีการดำเนินชีวิตของพวกเขามากขึ้น เช่น
ด้านการแต่งกาย ในเรื่องจดหมายจากเมืองไทย อังว๊วย น้องภรรยาของตนล่วงรู้ ที่นิยม
เครื่องแต่งกายตามสมัยนิยม

"ฉันเกรงใจแม่เสมอ เคารพแม่เสมอในฐานะแม่ แต่ฉันคิดว่าฉันโตแล้ว
และมีอิสระ ฉันทาปาก ตัดผม นุ่งกระโปรงก็ไม่เห็นเสียหายอะไร"
"แต่หญิงจีนต้องนุ่งกางเกงจีน"
"นั่นไม่ใช่กฎเกณฑ์เสมอไปหรอกแม่... โลกเดี๋ยวนี้เปลี่ยนไปมาก
ผู้หญิงไม่ได้อยู่ในห้องเหมือนแต่ก่อน ผู้หญิงก็ต้องทำงานพบใครต่อใคร
มากมายแล้วก็ต้องทำตัวให้เหมือนคนอื่น ๆ ด้วย... ประเพณีแต่ก่อนก็ใช้
ได้กับผู้หญิงสมัยก่อน ประเพณีต้องดัดแปลงให้เข้ากับปัจจุบันนี้ นุ่งกระ
โปรงหรือกางเกงก็ไม่เห็นแปลกที่ตรงไหน อีกหน่อยฉันจะหัดขับรถ"
(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 191)

สรุปได้ว่าชาวจีนโพ้นทะเลเมื่ออพยพเดินทางเข้ามาในประเทศไทยแล้วต่างนำ
วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของตนเข้ามาปฏิบัติ โดยที่วัฒนธรรมหรือประเพณีบางอย่าง
นั้นเป็นสิ่งที่ชาวไทยหรือลูกจีนที่เกิดในเมืองไทยบางคนหมิ่น และมีความเห็นว่าไร้สาระ
ส่วนชาวจีนโพ้นทะเลเองบางคนก็ปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้ และบางคนก็พยายามที่จะ
รักษาวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของคนไว้

หลักการดำเนินชีวิตและอาชีพของชาวจีน

ชาวจีนอพยพที่เข้ามาในเมืองไทยต่างก็หวังที่จะทำให้ตนเองมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม บ้างก็หวังที่จะหารายได้ให้มากพอที่จะส่งไปให้ญาติพี่น้องยังประเทศจีนได้ บ้างก็คิดที่จะตั้งหลักแหล่งในเมืองไทยและทำให้ตนเองมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี แต่แต่ละคนต่างก็มีวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ที่ถึงแม้ว่าจะมีส่วนที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็มีรายละเอียดต่างๆ ที่ต่างกันไป ทั้งต่างก็มีความคิดทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไปตามแต่ละคน ส่วนมากแล้วหลักการดำเนินชีวิตของชาวจีนเหล่านี้จะเป็นในเรื่อง "คุณธรรม" คุณธรรมที่พวกเขายึดถือกันนั้นก็เป็นเรื่องที่แตกต่างกันไปดังนี้คือ

เริ่มจากต้นสว่างอู๋ เนื่องจากที่เขาเป็นคนที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีจีน คุณธรรมอย่างแรกที่เขายึดถือปฏิบัติ คือในด้านความกตัญญู ต้นสว่างอู๋ได้ยึดหลักคุณธรรมในข้อนี้ คือการกตัญญูต่อแม่ และผู้มีพระคุณ การกตัญญูต่อแม่ ถึงแม้ว่าเขาจะทิ้งแม่และน้องมาแสวงโชคในเมืองไทยตามลำพัง แต่จุดประสงค์ก็คือหาเงินส่งไปให้แม่ของเขาที่เมืองจีน และตั้งความหวังว่าสักวันหนึ่งจะรับแม่มาอยู่ด้วย เมื่อตั้งตัวได้ประเทศจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ แต่เขาก็ยังเขียนจดหมายถึงแม่ พร้อมทั้งส่งเงินไปโดยไม่คำนึงว่าเงินนั้นจะถึงหรือไม่ ตลอด 20 ปี ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความรักและเทิดทูนแม่ เช่น

คำขมนี่เป็นความภูมิใจอย่างยิ่งยวดของโลก และลูกขอยกความภูมิใจนี้
แก่แม่ผู้เป็นปรมาจารย์ของโลก แม่เป็นทั้งพ่อแม่ และครูของโลกทุกคน
ตั้งแต่สิ้นพ่อไปแล้ว ลูกก็มีพระอยู่องค์เดียว คือ แม่...ลูกภูมิใจมาก
(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 12)

หลักการในการดำเนินชีวิตของเขาก็คือ การยึดมั่นอยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีอิทธิพลต่อต้นสว่างอู๋อย่างมาก ความคิดและความเชื่อของเขาเป็นไปตามที่ถูกอบรมมาจากเมืองจีนแทบทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นการต้องการลูกผู้ชายมากกว่าลูกสาว การให้ใช้ตะเกียบแทนการใช้ช้อนส้อม การไม่ให้ลูกพูดภาษาไทย เป็นต้น

จากการยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีเงิน เช่นนี้ทำให้ต้นส่วงอู่ต้องประสบกับสิ่งที่เรียกว่า "ความตระหนกทางวัฒนธรรม" แต่ในที่สุดเขาก็ตัดสินใจว่าจะเปลี่ยนทัศนคติ หรือปรัชญาของตนให้เข้ากับสภาพ โดยแยกเชื้อชาติและหลักการดำเนินชีวิตออกจากกัน

ลิมเซ่งเป็นอีกคนหนึ่งที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีเงิน ทั้งยังยึดมั่นในคำสั่งสอนของบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด การยึดมั่นจนเกินไปของเขาทำให้ลิมเซ่งเป็นคนไม่มีความสุข ไม่ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างตัว แต่เซ่งก็นับว่าเป็นผู้ที่มีคุณธรรมเขาใช้วิธีการหาโรคตามตำราของบรรพบุรุษ โดยไม่ชู้ตริคคนไข้ ทั้งเขาได้ย้ายกับภรรยาอยู่เสมอว่า "เราเป็นหมอไม่ใช่พ่อค้า" (ก่อนสายหมอกเลือน, หน้า 43)

เฟิงเทียนชื่อ หลักการดำเนินชีวิตของเขาที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ ความกตัญญู ความอดทน และความไม่เห็นแก่ตัว ในเรื่องความกตัญญูเฟิงเทียนชื่อ มีลักษณะคล้ายกับต้นส่วงอู่ที่กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เขาจดจำคำสั่งสอนของบิดาที่ให้เขา เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว และต้องตอบแทนผู้ที่มีพระคุณ ดังที่บิดาของเขาสอนไว้ว่า

เขาเป็นคนชอบมองอะไรด้วยนัยน์ตาทั้งสองข้าง...และคิดถึงความคิด ความชั่วของคนอย่างให้ความยุติธรรมที่สุด มาม่าและป้าสอนเขา หนักหนาว่าเกิดเป็นคนต้องเป็นทั้งผู้รับ และผู้ให้ นั่นคือการสอนและอบรมไม่ให้เขาเห็นแก่ตัว เอาแต่ได้ฝ่ายเดียวนั่นเอง...เทียนชื่อตั้งใจแน่วแน่แล้วว่า เขาจะต้องตอบแทนผู้คน บ้านเมืองให้สมค่าอย่างคนที่มีความกตัญญูเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

(กระท่อมไม้ไผ่, เล่ม 1: 439)

การตอบแทนผู้มีพระคุณของเทียนชื่อนี้ ผู้มีพระคุณก็คือแผ่นดินไทยที่ให้ความร่มเย็นให้อาชีพ และเป็นที่พักพิงแก่เขายามลำบาก เขากล่าวไว้ว่า

เพราะอย่างนี้ผมถึงตั้งใจว่าถ้ามีโอกาสเมื่อไรก็จะต้องแสดงความกตัญญูรู้คุณกับประเทศชาติบ้านเมือง ที่ให้โอกาสผมหนีร้อนมาพึ่งเย็น

...จะต้องไม่เห็นแก่ตัว เอาแต่กอบโกยผลประโยชน์ให้ตัวเองเพียง
อย่างเดียว

(กระท่อมไม้ไผ่, เล่ม 2: 911-912)

เหลียง ลือพาณิชย์ นักธุรกิจผู้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การ
งานอย่างสูง เคล็ดลับในการดำเนินชีวิตของเขาอย่างแรกก็คือ ความขยันหมั่น
เพียร เหมือนกับมดซึ่งเหลียงได้นำรูปมดและตัวหนังสือจีน 義 อ่านว่า หิง
แปลว่าคุณธรรม เหลียงเป็นพ่อค้าตัวอย่างที่ค้าขายอย่างมีคุณธรรม โดยยึดปรัชญา
ในการดำเนินชีวิตสำหรับการเป็นพ่อค้า คือ "แต่ปู่ก็ยึดถือว่าชื่อเสียงและความไว้วาง
ใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด ในเรื่องการค้าขาย นอกจากนั้นยังมีสิ่งที่ยึดมั่นเป็นเครื่อง
เตือนใจตัวเอง และลูกหลานอยู่ 3 อย่าง คือ รูปมด ตัวหนังสือจีน และเหรียญบาท
ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งแต่ละอย่างก็มีความหมายดังนี้

รูปมด เหลียงอธิบายถึงความหมายรูปมดไว้ว่า " มดเป็นสัตว์ที่ขยัน
ขันแข็ง มาขอตกนและหากินพากันเพียรต่อให้ฝนตกแดดออก หรือไกลแสนไกลแค่
ไหนมดก็ไม่ย่อท้อ หรือเหนื่อยหน่ายกับการไปออกหาอาหาร" (ลอดลายมังกร, หน้า 43)
นอกจากนั้นมดยังเป็นสัตว์ที่รักพวกพ้องและจะมีความสามัคคี ไม่ยอมให้ใครมาทำอัน
ตรายพวกพ้องของตนได้

รูปตัวหนังสือจีน เหลียงใช้เป็นเครื่องเตือนสติ ให้คนมีคุณธรรม
ไม่กลั่นแกล้งรังแกผู้ที่อ่อนแอหรือด้อยกว่า ไม่คดโกง ทั้งยังเตือนให้ลูกหลานมี
ความกตัญญูต่อบิดามารดา

เหรียญบาทสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นสิ่งที่เตือนสติให้เห็นถึงความยากลำ
บากของแต่ก่อนที่ต้องทำงานอย่างหนัก อดออมอย่างเต็มที่กว่าจะได้เงินมานอกจากนั้น
เหลียงยังใช้เหรียญนี้ " เป็นแนวความคิดในทางธุรกิจการค้า...จะไม่ลงไปจับธุรกิจใดๆ
ที่เขากำลังเหนื่อยกัน แต่จะอดทนรอจนกว่าจะใคร่ครวญอย่างรอบคอบ"

จากปรัชญาชีวิตเหล่านี้เอง ทำให้เหลียง กลายเป็นนักธุรกิจชั้นนำ
สามารถก้าวขึ้นมากุมเศรษฐกิจของประเทศไว้ได้

กิง จากเรื่องอยู่กับกิง นับว่ากิงเป็นผู้ที่มีปรัชญาอันคมคายในการดำเนินชีวิต ทั้งยังใช้ปรัชญาของตนเองช่วยสั่งสอนให้ตัวหลาน และเพื่อนบ้านให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ถึงแม้ว่ากิงจะเป็นผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างตัว แต่กิงก็มีความสุขกับชีวิตตามอัตภาพ และยังเป็นผู้ที่แก้ปัญหาซึ่งมีหลายสาเหตุที่เกิดจากความยึดมั่นผิดๆ ของเพื่อนบ้านได้ เช่น "ไม่ต้องอายที่เป็นคนจน แต่ควรอายที่เป็นคนเลว เพราะความจนความรวยเราเลือกไม่ได้ แต่ความดีความเลวเราเลือกทำเลือกเว้นได้..." (อยู่กับกิง, หน้า 7) ทั้งยังมีหลักปรัชญาในการทำงานโดยเฉพาะทำงานรับจ้าง ให้ทำงานให้กับผู้ว่าจ้างอย่างดี และจะมีงานใหม่มาให้ทำอยู่เสมอ

งานไม่ดีเท่าที่ควรจะตัดทางทำมาหากินของเราเอง เขาจะมาจ้างเราก็กินยั้งครั้งเดียว แต่ถ้าทำงานให้เขาดีๆ เป็นที่พอใจแล้ว ถึงเขาจะไม่มียานใหม่ให้เราทำ เขาก็ยังเต็มอกเต็มใจแนะนำลูกค้ารายใหม่มาให้เรา...คนที่ทำงานลวกๆ พอให้เสร็จๆ ไป จะหากินได้รายละครั้งเดียวเท่านั้นเอง ไม่มีใครมาจ้างซ้ำสองซ้ำสามอีก...

(อยู่กับกิง, หน้า 177)

แป๊ะกิม ชายชราชาวจีน แป๊ะกิมมีความคิดที่คล้ายกับกิง ที่คิดว่า "ความทุกข์ ความสุขอยู่ที่จิตใจมากกว่าวัตถุ" (กตัญญูพิศวาส, หน้า 221) แป๊ะกิมเป็นชาวจีนอพยพอีกผู้หนึ่งที่ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างตัว แป๊ะกิมไม่รู้หนังสือไม่ว่าจะหนังสือจีนหรือหนังสือไทย ทุกวันจะออกเดินเร่ขายมั่ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดในบ้านเมือง ก็จะวิพากษ์วิจารณ์ตามแต่มีผู้เล่าให้ฟัง แต่สิ่งที่สำคัญในชีวิตที่แป๊ะกิมมิให้กับทุกคน คือความเห็นอกเห็นใจ พร้อมกับพยายามช่วยเหลือผู้เดือดร้อน เช่น เห็นอกเห็นใจเพื่อนบ้าน พร้อมกับแสดงความเห็นใจที่ขายของไม่ได้ โดยกล่าวว่า "ไม่ควรพูดถึงความโชคร้ายของตนเอง ในขณะที่ผู้อื่นอัปโชค หรือทุกข์อยู่อย่างเป็นมิตรกับสมศรี โสภณที่ชาวบ้านทุกคนต่างรังเกียจ ทั้งยังแสดงความเห็นใจพร้อมกับช่วยเหลือที่ยิ่งใหญ่ คือการยอมรับเป็นเจ้าของบ้านแทนเซ็ง หลิงม่ายเจ้าของบ้านต้นเพลิง ผลทำให้แป๊ะกิม

อุกัจจบม

นวนิยายกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตชาวจีน สภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสัมพันธ์กันในชุมชนระหว่างชาวจีนกับชาวไทยหรือกับชาวจีนด้วยกันเอง เมื่อชาวจีนตัดสินใจออกจากประเทศบ้านเกิดของตนเองเพื่อแสวงหาชีวิตใหม่ยังประเทศไทย สิ่งที่นวนิยายในกลุ่มนี้กล่าวถึงคือ เรื่องการปรับตัวจากวัฒนธรรมหนึ่งไปยังอีกวัฒนธรรมหนึ่งที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมเดิมของตัว นวนิยายเหล่านี้กล่าวถึงชาวจีนที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้เป็นอย่างดีที่ยังไม่สามารถปรับตัวได้ และที่ปรับตัวได้ในภายหลัง การแสดงความคิดของชาวจีนพวกนี้มักจะเป็นการแสดงความคิดของชาวจีนอพยพ และชาวจีนที่เกิดในเมืองไทย สำหรับการแสดงความรู้สึกของชาวไทยที่มีต่อชาวจีนนั้นในนวนิยายกลุ่มนี้ไม่ค่อยมีการกล่าวถึงเท่าใดนัก มีเพียงนวนิยายเพียงเรื่องเดียว คือเรื่อง กระท่อมไม้ไผ่ ที่ให้ตัวละครฝ่ายไทยมีบทบาทแสดงข้อคิดเห็นในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนอพยพ การแต่งกาย และกิริยามารยาทของชาวจีน

การประพันธ์นวนิยายโดยการนำเรื่องราวของชาวจีนอพยพที่เข้ามาตั้งรกรากในเมืองไทยที่บางคนก็ยังยากจน แต่ส่วนมากแล้วจะประสบความสำเร็จจนร่ำรวย วิถีชีวิตของชาวจีนเหล่านี้ต่างก็มีสิ่งที่น่าสนใจ นักประพันธ์หลายคนนำเรื่องราวเหล่านี้ไปผูกเรื่องเป็นนวนิยาย ในแต่ละเรื่องถึงแม้ว่าจะมีจุดประสงค์หลักเดียวกัน คือเสนอในด้านการต่อสู้ชีวิตของชาวจีนในเมืองไทย แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือด้านเนื้อหาที่นำเสนอ เพราะนักประพันธ์บางคนอาจจะนำเรื่องราวมาจากประสบการณ์ของตนเอง บางคนอาจจะอาศัยคำบอกเล่าหรือบางคนอาจจะอาศัยการค้นคว้า ดังนั้นนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในด้านนี้มีทั้งความแปลกใหม่และความตื้นตันน่าสนใจที่ผู้ประพันธ์แต่ละคนเสนอเรื่องราวที่แตกต่างกันไปซึ่งสามารถทำให้เห็นความแตกต่างได้ด้วยการศึกษาองค์ประกอบนวนิยายในแนวนั้นแต่ละเรื่อง

การศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายที่เสนอภาพชีวิตชาวจีนในเมืองไทยในแนวการต่อสู้ชีวิต จะศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายเพียง 3 องค์ประกอบคือ โครงเรื่อง ตัวละครและฉาก

1. โครงเรื่อง

นวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทยในด้านการต่อสู้ชีวิตนี้มีโครงเรื่องหลัก คือการแสดงความยากลำบากของชาวจีนอพยพที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในเมืองไทย โดยแต่ละเรื่องจะกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เหมือนๆ กันคือความลำบากตั้งแต่เริ่มเข้ามาถึงเมืองไทย ลักษณะเช่นนี้เหมือนกับชีวประวัติของชาวจีนโพ้นทะเลในเมืองไทย ดังมีผู้กล่าวถึงโครงเรื่องหลักของเรื่อง ลอดลายมังกร โดยกล่าวว่า การจัดวางโครงเรื่องนั้นจากบทสัมภาษณ์ต่างๆ ทั้งในนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ กล่าวว่า ประภัสสร เสวิกุล ผู้ประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้ได้นำโครงเรื่องมาจาก "ชีวประวัติ เจ้าสัว" แต่ละคนในเมืองไทยมารวบรวมไว้ ... หรือปรากฏเป็นรวมเล่มชีวประวัติ ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้เอง ที่ประภัสสร นำมาใช้เป็นหลักในการเขียน ลอดลายมังกร ของเขา" (บัวแพน นันทวิสัย, 2534: 41) สิ่งที่แตกต่างกันของโครงเรื่องในแต่ละเรื่องคือเรื่องของความลำบากที่แต่ละคนประสบจึงทำให้เหตุการณ์นั้นแตกต่างกันไป โครงเรื่องของแต่ละเรื่องแสดงถึงปัญหา หรือข้อขัดแย้งต่างๆ โดยแต่ละเรื่องสามารถแบ่งโครงเรื่องหลักได้เป็น 4 ช่วงเหตุการณ์ ช่วงแรกคือช่วงแรกเริ่ม คือช่วงแรกที่ชาวจีนเหล่านี้เข้ามาในเมืองไทย ช่วงที่สอง ช่วงสร้างตัวคือช่วงที่ชาวจีนเหล่านี้เริ่มจับทิศทางในการประกอบอาชีพได้แล้ว ช่วงที่สาม คือช่วงประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ช่วงสุดท้ายคือ ช่วงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านการกระทำและความคิด นวนิยายในกลุ่มนี้ทุกเรื่องมักจะมีการดำเนินเรื่องตามโครงเรื่องทั้ง 4 ช่วงนี้ แต่มีบางเรื่องที่จะหยุดอยู่ที่ช่วงใดช่วงหนึ่ง ได้แก่เรื่อง อยู่กับกัง และเรื่อง กตัญญูนิควาส จะมีโครงเรื่องที่ดำเนินเหตุการณ์เพียง 2 ช่วง คือช่วงแรก และช่วงที่สองเท่านั้น ซึ่งจะกล่าวถึงโครงเรื่องแต่ละช่วง ดังนี้คือ

ช่วงแรก : ช่วงแรกเริ่ม

ในช่วงนี้เป็นช่วงแรกเริ่มที่มีเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความอดทนและความยากลำบากของชาวจีนที่เพิ่งอพยพเข้ามาในเมืองไทย เริ่มจากความยากลำบากในเรื่องเงินตราที่ต้องทนกับความเหิน ความอดอยากภายในเรือ ความคับแคบ ทั้งต้องทนกับสภาพการเมาคลื่น เมื่อมาถึงเมืองไทยสิ่งที่ทำให้พวกเขาต้องอดทนอีกคือปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมในเมืองไทย

ในช่วงนี้จะเป็นเหตุการณ์ที่หนุ่มชาวจีนที่เพิ่งอพยพเข้ามาถึงเมืองไทย ในระยะได้ไม่นาน การทำงานของชาวจีนอพยพในช่วงแรกเริ่มนี้เป็นการทำงานใน อาชีพที่ต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นกรรมกรรับจ้างแบกหาม ได้แก่เรื่องอยู่กับก๋ง เรื่องกตัญญูพิศวาส และเรื่องลอดลายมังกร เป็นลูกจ้างได้แก่เรื่องจดหมายจากเมืองไทย และเรื่องไม่ต้องลม และใช้วิชาชีพที่ติดตัวมาประกอบอาชีพได้แก่เรื่องก่อนสายหมอก เลือน และเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ โครงเรื่องในช่วงนี้แสดงให้เห็นความยากลำบากใน การประกอบอาชีพ เช่นในตอนที่ต้นสว่างอุ้มมาทำงานกสิกรรมแทนกิมเพื่อนของเขา

การทำงานกสิในเมืองอากาศร้อน เหนื่อยเร็วกว่าเมื่อลูกทำงานที่บ้าน เรามาก ลูกรู้สึกเห็นใจกิมเหมือนกัน แต่คนเราต้องมีความอดทน การ ทำงานทำให้ลูกเหนื่อยจนทำให้ลูกไม่ได้เขียนจดหมายถึงแม่เสียหลายคืน แสงแดดแผดเผาผิวลูกจนเกรียมคล้ำกลายเป็นสีน้ำตาล ลูกมิได้สวมเสื้อ แขนยาวเพราะอากาศร้อนทนไม่ไหว...

(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 41)

หรือเหตุการณ์ที่เหลียงต้องประสบกับความยากลำบาก โดยกล่าวถึงสถานที่ อยู่ที่พวกขายแรงงานอาศัยอยู่กัน

ตรอกนั้นที่แท้แล้วเป็นเพียงชอกระหว่างตึกแถวสองหลัง แต่ด้านหลังของ ตึกแถวเผอิญมีที่ดินว่างๆ อยู่สัก 40-50 ตารางวา พวกคนถีบสามล้อและ จักรกึ่งก็หาเศษไม้เศษไร หรือสังกะสีผุๆ ไปปลูกฝังอยู่กันแน่นชนิด ที่หลังคาเกยซ้อนกัน และทั้งๆ ที่ชอกตึกนั้นแคบขนาดเวลาเดินเข้า-ออก แต่ละทีต้องค่อยๆ ตะแคงตัวผ่านเข้า แต่ก็ไม่รู้ว่คนพวกนั้นขนข้าวขนของ แม้กระทั่งตุ่มน้ำใบโตๆ เข้าไปได้ยังไง

(ลอดลายมังกร, หน้า 10-11)

จะเห็นได้ว่าในช่วงนี้นั้นจะมี เหตุการณ์ที่แสดงถึงความยากลำบากในด้าน ต่างๆ จนในที่สุดก็เริ่มที่จะมีอาชีพที่ถาวร

ช่วงที่สอง : ช่วงสร้างตัว

ช่วงนี้เป็นช่วงที่เกิดขึ้นหลังจากที่เดินทางเข้าประเทศไทยได้ระยะหนึ่ง และเริ่มที่จะเปลี่ยนงานจากการใช้แรงงาน การเป็นลูกจ้างฝึกวิชาชีพ มาเริ่มทำกิจการใดกิจการหนึ่งเป็นของตนเอง ช่วงนี้เป็นช่วงที่กิจการอยู่ในช่วงที่ก่อตั้งเริ่มที่จะทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมาย เช่น เหลียง จากเรื่องลอลลายมังกร เป็นช่วงที่มีเหตุการณ์ที่เหลียงตั้งโรงงานทอผ้าด้วยการร่วมหุ้นกับชาวต่างประเทศ ลงมือสร้างโรงงาน พร้อมทั้งกับผลิตผ้าต่างๆ ออกสู่ตลาด แต่ก็ยังมีชาวจีนบางคนหยุดอยู่ที่ช่วงนี้ ได้แก่กง จากเรื่องอยู่กับกง และแป๊ะกิมจากเรื่องกตัญญูพิศวาส ทั้งสองเมื่อพ้นจากสภาพการรับจ้างแบกหามต่างๆ หรือเป็นจับกังแล้ว พวกเขาจะเริ่มที่จะเปลี่ยนอาชีพ โดยที่กงมาทำงานฝึกอาชีพโดยรับจ้างสานเครื่องใช้ต่างๆ ส่วนแป๊ะกิมก็มาเป็นพ่อค้าเร่ขายมุ้ง ชีวิตของพวกเขามาหยุดลงที่ช่วงนี้คือไม่ได้สร้างตัวจนร่ำรวยเหมือนกับชาวจีนคนอื่นๆ

ในช่วงนี้ชาวจีนอพยพแต่ละคนต่างก็พยายามที่จะเลื่อนฐานะของตนเองด้วยการเก็บหอมรอมริบตั้งกิจการเป็นของตนเอง อย่างเช่น ต้นสว่างอุ จากกรซันหมั่น เนียรของเขาทำให้เขาได้แต่งงานกับลูกสาวเจ้าของร้านชา และได้รับกิจการสืบต่อมาแต่เขาก็ได้ขยายกิจการของตนเองด้วยการตั้งโรงงานทำขนมไหว้พระจันทร์ จนกิจการมั่นคงทำรายได้ให้มาก หรือเฟิงเทียนชื่อ ถึงแม้ว่าเขาจะไม่ได้ทำการค้าแบบคนอื่นๆ แต่การรับรักษาโรค แต่ด้วยฝีมือการรักษาทั้งให้ยาที่ถูกต้องกับโรค ทำให้มีคนไปรับการรักษามาก และทำให้เขามีฐานะดีขึ้น มีสถานความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากช่วงที่มาถึงเมืองไทยใหม่ๆ

ช่วงที่สาม : ช่วงประสบความสำเร็จ

ช่วงนี้เป็นเหตุการณ์ที่ชาวจีนเพียงบางคนเท่านั้นที่มีเหตุการณ์ในช่วงนี้ เหตุการณ์ต่างๆ ในช่วงนี้ต่างก็แสดงถึงผลแห่งความสำเร็จในการสร้างตัว เรื่องที่กล่าวถึงในช่วงนี้ได้แก่เรื่องจดหมายจากเมืองไทย เรื่องไม่ต้องลม เรื่องก่อนสายหมอก เรื่องเลือน และเรื่องลอลลายมังกร ช่วงประสบความสำเร็จนี้เป็นความสำเร็จทางด้านการค้า แต่ละคนก็จะทำการค้าที่แตกต่างกันไป เรื่องที่จะสิ้นสุดลงในช่วงนี้

มีเพียงเรื่องเดียว คือเรื่องลอตลายมังกร ซึ่งแสดงให้เห็นเหตุการณ์เมื่อกิจการของเหลียงประสบความสำเร็จ ทั้งมีการขยายกิจการออกไป อย่างมากมาย ถึงแม้ว่าเรื่องนี้จะจบลงที่ เหลียง ต้องเสียชีวิตแต่กิจการของเขาซึ่งเขาได้ฝึกหัดลูกหลานมาโดยตลอดก็ยังดำเนินต่อไปอย่างดี

ช่วงที่สี่ : ช่วงการเปลี่ยนแปลง

ช่วงนี้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวละครชาวจีนที่บ้างก็มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด บ้างก็เปลี่ยนแปลงทางการกระทำ ความคิดความเชื่อหรือการกระทำที่แสดงออกมาในช่วงเริ่มแรกนั้น เมื่อเวลาผ่านไป สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ตัวละครได้แสดงพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเดิมด้วย เนื้อหาในช่วงนี้จะอยู่ตอนสุดท้ายของเรื่อง นวนิยายที่แสดงถึงเหตุการณ์ในช่วงนี้ได้แก่เรื่อง จดหมายจากเมืองไทย เรื่องไม่ต้องลม เรื่องก่อนสายหมอกเดือน เรื่องกระท่อมไม้ไผ่ โดยจะมีโครงเรื่องที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงดังนี้คือ

เรื่องจดหมายจากเมืองไทย แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ความเชื่อให้เขายอมรับในสิ่งที่แตกต่างไปจากสภาพเดิมที่เขาเคยพบเห็น ในตอนสุดท้าย การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดจะมีผลต่อพฤติกรรมของตัวละครให้ยอมรับว่าลูกสาวบางครั้งอาจจะดีกว่าลูกชายก็ได้ นอกจากนี้ยังได้เปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อเกี่ยวกับคนไทยจากที่เคยมีอคติต่อคนไทยอย่างมากก็ค่อยลดลง เนื่องจากเห็นตัวอย่างจากลูกเขยคนไทยสามีของเม่งจูลูกสาวคนเล็กของเขา ที่เป็นคนมีน้ำใจ มีความคิดและเป็นคนต่อสู้ชีวิตคนหนึ่ง

ในเรื่องไม่ต้องลม ช่วงการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นช่วงสุดท้ายของเรื่อง เมื่อที่จิวสร้างตัวจนร่ำรวยแล้วเขาติดตามหาคู่หมั้นของเขาในวัยเด็ก ซึ่งเขายังจำเธออยู่โดยมิได้ลืมเดือน คู่หมั้นของเขานี้เองเป็นสาเหตุให้เขาโคกเศร้าเสียใจไม่ยากที่จะทำกิจการงานใดต่อไป เทียวล้ามะเลเทเมาไปอย่างไร้สาระ แต่แล้วเมื่อเขากลับไปเมืองไทยเห็นสภาพของกิจการของเขาที่ตกต่ำลงไปมากในระหว่างที่เขาไม่อยู่ พร้อมกับนึกถึงบุตรและภรรยาที่ตกกระกำลำบากมาด้วยกัน ทำให้เขาเปลี่ยน

ความคิดที่จะตามหาคู่หมั้น และพร้อมที่จะสู้ต่อไปเพื่อครอบครัว

ในเรื่องก่อนสายหมอกเดือน ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านความคิดและการกระทำ ลิมเซ่งโกธรล้มง่วนสิ่งที่ขโมยจำสุทธยาของเขาออกไปหากิน ทำให้เขาโกรธพร้อมกับสาปแช่งอยู่ทุกวัน แม้กระทั่งง่วนเสียดชีวิตไปแล้ว แต่ลิมเซ่งก็ยังไม่ยอมให้อภัยในการกระทำนั้น แต่แล้วเมื่อเขาเห็นลูกหลานของตนต่างประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานทั้งยังของร้องไห้เขาเลิกโกรธครอบครัวของง่วนเสียด เขาจึงเปลี่ยนความคิดพร้อมกับขอโทษให้กับง่วนเสียด

ส่วนเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ จากความดีที่ฝังเทียนซื่อมิได้โกรธแค้นญาติฝ่ายภรรยาของเขา ทั้งยังช่วยดูแลรักษาเมื่อเจ็บป่วยอย่างดี กับความมานะพยายามของเขาเพื่อลบล้างคำสบประมาทที่ว่าเขาอาศัยภรรยาในการที่จะอาศัยอยู่เมืองไทยได้ ด้วยการมูมานะว่าเรียนจนเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องโรคหัวใจ ทำให้ญาติทางฝ่ายภรรยาของเขาเปลี่ยนแปลงความคิดที่ว่าเขาจะมาเป็นผู้กอบโกยผลประโยชน์ในเมืองไทย และยอมรับเขาเข้าเป็นญาติด้วยคนหนึ่ง

สำหรับโครงเรื่องรองนั้นเป็นเหตุการณ์ที่แทรกอยู่ภายในช่วงต่างๆ เป็นเหตุการณ์ที่ช่วยสนับสนุนให้โครงเรื่องหลักสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยแต่ละเรื่องมีลักษณะของโครงเรื่องรองดังนี้

นวนิยายเรื่องจดหมายจากเมืองไทย โครงเรื่องรองในช่วงแรก แสดงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในเรือที่ต้นสว่างอุ้เดินทางมา ทั้งยังมีเหตุการณ์ที่เขาได้รับความช่วยเหลือจากล้อหยงจิว ในช่วงที่สองก็เป็นเหตุการณ์เมื่อเขาเข้ามาเป็นลูกจ้างในร้านค้าแห่งหนึ่งโดยมีหน้าที่ทำบัญชี และรับส่งสินค้า จากการทำงานนี้ทำให้เขาได้พบกับหมยเอ็ง ในช่วงที่สาม เป็นเหตุการณ์เมื่อเขาแต่งงาน ทั้งยังตั้งตัวได้เป็นเจ้าของกิจการจนมีฐานะร่ำรวย มีเหตุการณ์แสดงวิธีการเลี้ยงลูกของเขาที่เคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีจีนทำให้เกิดความขัดแย้งกับลูกๆ เนื่องจากลูกๆของเขาได้รับทั้งขนบธรรมเนียมจีนจากโนบ้าน และขณะเดียวกันก็ได้รับรู้เรื่องราวของสังคมไทยนอกบ้านด้วย ส่วนในช่วงสุดท้าย เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงที่มีการเปลี่ยน

แปลงทั้งทางด้านความคิด เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 20 ปีโดยยินยอมให้ลูกสาวสามารถเรียนสูงได้ ยินยอมให้ลูกสาวแต่งงานกับชาวไทย ยินยอมให้ลูกๆทำศพแบบไทย ทั้งยังคล้ายพิธีซึ่งเคยรังเกียจคนไทยหรือเมืองไทย

ในเรื่องไผ่ต่องลม มีโครงเรื่องที่สนับสนุนโครงเรื่องหลักดังนี้คือ มีเหตุการณ์ที่แสดงถึงชีวิตในวัยเด็กของทิวที่ผูกพันอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณีจีน เขามีคู่หมั้นเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน และคาดว่าจะแต่งงานกันเมื่อโตขึ้น แต่เขาถูกอาแก๊งทหารต่าง ๆ นานา จึงต้องหนีไปอยู่ต่างบ้าน บังเอิญเกิดสงครามกลางเมือง ทำให้เขาต้องระเห่ร่อนไป ในช่วงที่สองผู้การต้อนรับเขาเป็นบุตรบุญธรรม ทั้งยังช่วยให้เขาค้าขายจนตั้งตัวได้ และออกติดตามหาคู่หมั้นของเขา เมื่อรู้ว่าคู่หมั้นแต่งงานไปแล้วก็เสียใจ ไม่สนใจที่จะทำการค้าต่อไป แต่เมื่อมีญาติจากเมืองไทยมาเยี่ยม และส่งข่าวว่าพ่อแม่ซึ่งอยู่เมืองไทยเสียชีวิตแล้ว ทิวจึงถือโอกาสมาเมืองไทยเพื่อทำงานคน ช่วงที่สาม เมื่อเขาเข้ามาอยู่ในเมืองไทย ทิวถูกอาโกงนำเงินของเขาไปเล่นการพนันจนหมด ทิวจึงต้องรับจ้างทำงานเล็กๆ น้อยๆ ตามแต่ความสามารถจะทำได้ กระทั่งได้พบกับปิ่นหยกลูกหลานขายเสื้อผ้าได้แต่งงานกัน ในช่วงนี้เขาได้ยึดอาชีพส่งผลไม้ขายต่างจังหวัด กำไรบ้าง ขาดทุนบ้าง กระทั่งเมื่อน้ำท่วมกรุงเทพอย่างหนัก เขาก็ได้เปลี่ยนอาชีพมารับเหมาก่อสร้างจนร่ำรวย กิจการเจริญขึ้นเรื่อยๆ มีฐานะร่ำรวย ในช่วงสุดท้ายนี้เป็นช่วงที่เกิดความเปลี่ยนแปลง เมื่อทิวกลับไปเมืองจีนอีกครั้งเพื่อตามหาคู่หมั้น แต่ไม่พบจึงเสียใจพร้อมกับเที่ยวใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย แต่เมื่อเขากลับมาถึงเมืองไทยพบว่ากิจการขาดทุนไปมาก ทำให้เขารู้สึกผิดพร้อมกับคิดว่า เขาจะไม่พะวงถึงความหลังเก่า และจะสู้ต่อไปเพื่อทำให้กิจการก้าวหน้าดังเดิม

ส่วนในเรื่องก่อนสายหมอกเดือน เหตุการณ์ในเรื่องจะเป็นเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวพันกันตั้งแต่รุ่นปู่ พ่อ ลูก หลาน ดังนั้นโครงเรื่องในช่วงแรกจะมีเหตุการณ์ที่ลิ้มเซ็ง เชื้อฟงคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ ส่วนลิ้มง่วนเส็งเป็นคนสมัยใหม่ที่มิยึดถือในคำสั่งสอนของบรรพบุรุษที่เขาเห็นว่าล้าสมัย เซ็งจะรักษาคนโดยไม่เรียกค่ารักษาแต่จะเรียกเฉพาะค่ายาและค่าบริการเล็กน้อย ในช่วงที่สองจะเป็นเหตุการณ์ที่ง่วนเส็งพยายามจดจำตำรายาและวิธีการรักษาของเซ็ง ทำให้เขามีฐานะดีขึ้นเรื่อยๆ ส่วนเซ็งกลับยากจนลงทั้งเฉลียวใจว่าง่วนเส็งจำสูตรยาไปขายแน่นอนทำให้เซ็งโกรธทั้งสาปแช่ง

ง่วนเสื่องอยู่ตลอดเวลา ในช่วงที่สาม เวลาผ่านไปหลายสิบปี ลูกๆของแข็งและง่วน
 สิ่งต่างเติบโตขึ้น ลูกชายของแข็งได้แต่งงานกับลูกสาวร้านทำรองเท้าจนได้รับกิจ
 การตกทอดจนทำกิจการให้รุ่งเรืองต่อไป ส่วนง่วนเสื่องั้น หลานคนโตถูกทำร้ายเสียชีวิต
 คนรองบาดเจ็บจนพิการ คนเล็กนั้นปัญญาอ่อนเนื่องจากติดเชื้อจากพ่อ ในช่วงที่
 สิ้นนั้น จะมีเหตุการณ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของครอบครัวนี้ และแสดงถึงความเปลี่ยนแปลง
 ทางความคิดของแข็ง โดยให้แข็งยอมอโหสิให้กับครอบครัวของง่วนเสื่อง

สำหรับเรื่องอยู่กับก๊งนั้น โครงเรื่องหลักของเรื่องนี้จะจบลงที่ช่วงที่สองคือ
 ช่วงสร้างตัว ในช่วงนี้ก๊งสามารถมีงานที่สามารถทำรายได้ให้กับครอบครัว แม้
 จะมีรายได้ไม่มากนักก็ตาม แต่ก็มีอาชีพที่ทำถาวร ส่วนโครงเรื่องรองนั้น จะเป็นเหตุ
 การณ์ที่ถ่ายทอดชีวิตประจำวันของชาวจีนกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะชาวจีนที่เข้ามาอาศัยมีชีวิต
 อย่างยากจน ทำงานหนัก พร้อมทั้งกับเสนอเรื่องราวที่เกิดจากความยึดมั่นต่อ
 ขนบธรรมเนียมประเพณีจีน นอกจากนั้นผู้ประพันธ์ใช้เหตุการณ์เล็กๆ น้อยๆ หรือราย
 ละเอียดยกย่อยกับความเป็นไปของ ก๊งเป็นโครงเรื่องรอง เช่น

แต่ที่ก๊งชอบเป็นพิเศษคือน้ำแกงที่ออกรสหวานเพราะความสดของผัก
 ก๊งจะตักราดลงบนข้าวสวยจนชุ่มแล้วใช้ตะเกียบพยุเข้าปากอย่างเอร็ด
 อร่อย กับข้าวพิเศษในวันนี้ก็อีกอย่างหนึ่งคือ เต้าหู้เหลืองที่เนียนนุ่มเพียง
 ใช้ลิ้นคนก็แหลกเหลว...

(อยู่กับก๊ง, หน้า 27)

ในตอนหนึ่ง "...ก๊งต้องตำหมากจนละเอียดแล้วจึงส่งเข้าปากเคี้ยว คน
 กินหมากที่นั่นยิ่งแข็งแรงมักจะไม่ตำจะเคี้ยวในปากทีเดียวเลย..." (อยู่กับก๊ง, หน้า 152)
 และเหตุการณ์อีกหลายเหตุการณ์ที่ออกมาในลักษณะเดียวกันนี้ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ใช้เหตุการณ์
 ย่อยๆ เหล่านี้ถ่ายทอดให้ผู้อ่านเข้าใจถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ปรัชญาในการหาเลี้ยงชีพ
 อีกทั้งความเข้าใจต่อสิ่งที่พบเห็นในสังคม และสภาพความเป็นไปของบ้านเมืองและสังคม

ในเรื่องกตัญญูนิควาส มีลักษณะคล้ายกับเรื่องอยู่กับก๊ง คือแสดงถึงโครง
 เรื่องหลักเป็นเหตุการณ์เพียงสองช่วงคือช่วงแรกเริ่ม และช่วงที่สองคือช่วงสร้างตัว

ส่วนโครงเรื่องรองได้แทรกเหตุการณ์ของ หมง จิว และเซ็ง เข้ามาทำให้เนื้อเรื่องสนุกสนานยิ่งขึ้น โดยการให้จิว เข้าไปสนิทสนมกับแป๊ะกิมซึ่งอยู่ในสลัมพร้อมทั้งกับสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวของเซ็ง เมื่อหมงถูกจับพร้อมกับถูกยึดเย็บข้อหาโกงตาชั่ง ทำให้หมงต้องถูกเนรเทศ จิวจึงเข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือเซ็งและลูกๆ ในการช่วยเหลือเซ็งจากลูกชายเจ้าของที่ดินที่เซ็งเช่าอยู่ พร้อมทั้งช่วยค้าขาย และเมื่อหมงเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจจิวจึงขอเซ็งแต่งงาน พร้อมกับรับแป๊ะกิมมาอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีโครงเรื่องของจิว ด้วยการให้จิวมีปัญหาในการทำงาน เนื่องจากเจ้าของโรงงานให้จิวออกจากงานเพื่อลดค่าใช้จ่าย ทำให้จิวมีเรื่องกับเล้ง ลูกเขยของเจ้าของโรงงาน แต่ในที่สุดเจ้าของโรงงานก็ให้จิวกลับเข้าไปทำงานใหม่ จากเรื่องของจิวผู้ประพันธ์ยังให้โครงเรื่องของ เกียรติยศ ลูกชายเจ้าของที่ดินที่พวกชาวจีนย่านสลัมเช่าอาศัยอยู่ ที่พยายามไล่ให้พวกชาวจีนออกจากพื้นที่นี้เพราะต้องการใช้ที่ดินในการสร้างศูนย์การค้า ด้วยการให้นักเลงเข้ามาก่อแคว้น และสุดท้ายเขาได้วางเพลิงเผาสลัม แต่เขาก็ถูกสมศรีแทงตายในที่เกิดเหตุตนเอง จะเห็นได้ว่าเรื่องกตัญญูนิควาสนี้ มีโครงเรื่องรองหลายโครงเรื่องที่เข้ามาแทรกอยู่กับโครงเรื่องหลักคือเรื่องของแป๊ะกิม ทำให้เรื่องนี้สนุกสนาน และน่าอ่านยิ่งขึ้น

เรื่องกระท่อมไม้ไผ่ แสดงถึงเหตุการณ์ในช่วงแรกโดยให้เตียนชื่อออกจากเมืองจีนเนื่องจากภัยทางการเมือง เขาต้องอพยพออกมาทางใต้ด้วยมีความหวังว่าจะได้เรียนวิชาแพทย์แผนปัจจุบัน แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งใหญ่ในจีน ทำให้เขาต้องอพยพเข้ามาในฮ่องกง เหตุการณ์ในฮ่องกงนี้เป็นเหตุการณ์ที่มีส่วนให้เตียนชื่อตัดสินใจจะไปหาปู่เล็กของเขาที่เมืองไทย ช่วงที่สอง เมื่อเตียนชื่อมาถึงเมืองไทยแล้ว เขาก็ได้ใช้วิชาแพทย์แผนโบราณรักษาคน เขาต้องประสบกับความอิจฉาริษยาจากคนเชื้อชาติเดียวกัน และการรังเกียจจากคนไทยบางคน แต่เขาก็ไม่ย่อท้อ เขาได้แต่งงานกับลูกสาวขนนางไทย พร้อมกับได้ไปเรียนวิชาแพทย์แผนปัจจุบันที่ไต้หวัน และที่สหรัฐอเมริกา ถึงแม้ว่าในช่วงนี้เตียนชื่อยังต้องทำงานหนัก แต่ก็เรียกได้ว่าเขาประสบความสำเร็จทั้งในด้านหน้าที่การงาน และครอบครัว ในหน้าที่การงาน เขาได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป มีเกียรติ มีความเป็นอยู่ที่สุขสบายพอสมควร ในช่วงสุดท้ายช่วงนี้เป็นช่วงที่เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดของญาติพี่น้องฝ่ายภรรยา โดยใช้เหตุการณ์ที่กิริติษฐ์ พี่ภรรยา

ต้องไปหาเลี้ยงเลือกผู้แทน และหัวใจวายกระทันหัน เทียนชื่อซึ่งอยู่ในพื้นที่นั้นพอดีก็แก้ไขจนอาการเป็นปกติโดยไม่ได้รังเกียจหรือเคียดแค้นที่ภริยาคู่เคยถูกลักไว้ เหตุการณ์ในครั้งนั้น ทำให้ญาติทางฝ่ายภรรยาเข้าใจและยอมรับเขา

สำหรับเรื่องสุดท้ายคือเรื่องลอตหลายมังกรนั้น โครงเรื่องรองในเรื่องนี้แตกต่างจากเรื่องอื่นๆ เนื่องจากการลำดับเรื่องนั้นไม่เป็นไปตามลำดับเวลา โครงเรื่องรองเป็นเรื่องของลูกหลานของเหลียง โดยโครงเรื่องรองหนึ่งจะกล่าวถึงตัวละครตัวหนึ่ง บางครั้งมีการอธิบายถึงเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก โครงเรื่องที่เกี่ยวกับลูกหลานของเหลียงนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเงินทอง ผลประโยชน์ทางธุรกิจ โครงเรื่องของแต่ละคนที่ประภัสสรนำมาเสริมนั้นจะแสดงชีวิตให้เห็นความขัดแย้งของคนเป็นคู่ๆ เช่น นนทากับวี ชาญชัยกับนันทนา เป็นต้น ทั้งยังได้แทรกเหตุการณ์บ้านเมืองในสมัยจอมพลสฤษดิ์ หรือเหตุการณ์ในสมัย 14 ตุลาคม 2516 เพื่อแสดงความคิดเห็นของชาวจีนที่มีต่อเหตุการณ์เหล่านี้ เป็นต้น

สรุปได้ว่าลักษณะ โครงเรื่องของนวนิยายกลุ่มนี้มีลักษณะที่คล้ายกันคือแสดงถึงความยากลำบากในการเดินทางเข้าประเทศไทย ความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ความยากลำบากในการเข้ากับสังคมไทย จวบจนสุดท้ายผลของความยากลำบากทำให้บางคนร่ำรวย บางคนยากจนแต่ก็มีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม ส่วนโครงเรื่องรองนั้นถึงแม้จะมีความสำคัญน้อยกว่า แต่ก็เป็นส่วนประกอบที่ทำให้เนื้อเรื่องสนุกสนานขึ้น

2. ตัวละคร

ในบรรดาตัวละครในนวนิยายที่เสนอสถานสังคมชาวจีนในด้านการต่อสู้ชีวิต ผู้วิจัย จะศึกษาเฉพาะตัวละครเอกที่เป็นชาวจีนอพยพที่เข้ามาในเมืองไทยจะเห็นได้ว่า ตัวละครเอกเป็นเพศชายทั้งหมด เนื่องมาจากสังคมชาวจีนไม่นิยมและไม่อนุญาตให้สตรีโดยเฉพาะสตรีโสดติดตามญาติหรือสามีออกนอกประเทศ เนื่องจากเกรงว่าจะสูญเสียสมาชิกในครอบครัวไปทั้งหมด จึงอนุญาตให้ชายชาวจีนอพยพไปหาเงินในต่างประเทศเพื่อได้ผลประโยชน์โดยมีเป้าหมายให้ผันมาสู่ญาติพี่น้อง และได้กลับมาดูแลครอบครัวต่อไป (พรณี ฉัตรพลรักษ์, 2529: 129) ตัวละครเอกชาวจีนเหล่านี้ ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นลักษณะของชาวจีนที่เข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย

ตัวละครเหล่านี้เป็นตัวแทนของชาวจีนในอาชีพที่ต่างกัน ผู้ประพันธ์ได้ให้ตัวละครเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงชีวิตของชาวจีนที่จากบ้านเกิดเมืองนอนมา โดยแสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ สภาพชีวิตของชาวจีน เพราะเท่าที่ผ่านมา "ชาวจีน" หรือที่เรียกกันว่า "เจ๊ก" ที่ปรากฏในนวนิยายไทยต่างๆ ไปนั้น กล่าวโดยสรุปถ้าไม่ เป็นเค้าแก่ เจ้าพ่อที่ทรงอิทธิพลที่เลวร้าย คดโกง ขูดรีดชาวบ้าน เป็นปฏิปักษ์กับตัวเอกของเรื่อง ก็เป็น "อาโก" ขายกาแฟ เป็นตัวตลกประจำเรื่องที่ขี้เหนียว เห็นแก่เงิน และพูดไทยไม่ชัด แต่นักประพันธ์เหล่านี้ันได้แก่ โบทัน หยก บูรพา โสภาค สุวรรณ และประภัสสร เสวิกุล กลับเสนอภาพของ "เจ๊กจับกัง" หรือ "เค้าแก่" ที่พูดไทยไม่ชัดให้เป็นพระเอกที่ดำเนินเรื่องโดยตลอด แทนที่จะเป็นคณชายหรือชายหนุ่มที่ร่ำรวยเรียนจบจากต่างประเทศ ซึ่งนับว่าลักษณะเช่นนี้เป็นการริเริ่มสิ่งแปลกใหม่ให้กับวงวรรณกรรมไทย ซึ่งลักษณะเช่นนี้ เกษียร เตชะพีระ (2534) เรียกว่าเป็น "ปฏิวัติกรรมพีในวัฒนธรรมบันเทิงแบบไทยๆ"

การสร้างตัวละครเอกชาวจีนเหล่านี้ อันมี ต้นสว่างอุ จากเรื่อง จดหมายจากเมืองไทย ทิฉือ จากเรื่อง ไม้ต้องลม ลิมเซ็ง จากเรื่อง ก่อนสายหมอกเลื่อน ของ โบทัน กัง จากเรื่อง อยู่กับกัง เป๊ะกิม จากเรื่อง กตัญญูนิควาส ของ หยก บูรพา เฝิง เทียน ชื่อ จากเรื่อง กระท่อมไม้ไผ่ ของ โสภาค สุวรรณ และ เหลียง สือพาณิชย์ จากเรื่อง ลวดลายมังกร ของประภัสสร เสวิกุล โดยที่ผู้ประพันธ์จะสร้างตัวละครเอกชาวจีนเป็นตัวละครธรรมดาสามัญ และมีลักษณะเป็นแบบ Round Character คือตัวละครมีหลายลักษณะ มีนิสัยที่ไม่คงที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม และมีเหตุผล ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของตัวละครในนวนิยายแบบสมจริง

นวนิยายกลุ่มนี้ให้ภาพของชาวจีนเป็น 4 ประเภทดังนี้ คือ ประเภทที่ 1 ภาพของชาวจีนที่รักในวัฒนธรรมประเพณีและบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง ประเภทที่ 2 ภาพชาวจีนที่มีความกตัญญูต่อประเทศไทย ประเภทที่ 3 ภาพชาวจีนที่เป็นนักสู้ทางธุรกิจ ส่วนประเภทที่ 4 ภาพชาวจีนที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้ ภาพของชาวจีนทั้ง 4 ประเภทนี้แสดงให้เห็นในตัวละครชาวจีนแต่ละคน โดยจะมีรายละเอียดดังนี้

ก. ต้นสว่างอู๋ : ชาวจีนผู้ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีจีน

ต้นสว่างอู๋ ตัวละครจากนวนิยายเรื่อง จดหมายจากเมืองไทย ของโบตัน เป็นตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะที่สามารถอธิบายได้ด้วยวิชาจิตวิทยา (ม.ล บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2529: 508) ต้นสว่างอู๋ เป็นตัวแทนของผู้อพยพจากประเทศที่มีวัฒนธรรม เดิมแน่นแฟ้นเป็นรากฐานที่เข้าไปอยู่ในอีกประเทศหนึ่งที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง

บุคลิกภาพของต้นสว่างอู๋ กล่าวไว้ว่า เขาเป็นชายหนุ่มที่มีผิวขาวอย่าง ชาวจีนทั่วไป มีรูปร่างหน้าตาดี เช่นในตอนที่เขาสนทนากับล้อหยงจิวเมื่อแรกเจอว่า

“ เจ้าไปทำอะไรที่เมืองไทย เด็กน้อย ” แถถามลุกขึ้นในวันหนึ่ง ตา คนนี้ชอบมาคุยกับลูกเสียจริงๆ แถเคยชมว่า ลูกหน้าตาดี ผิวขาวราว กับไม่เคยทำงานมาตลอดชีวิต แต่ฝ่ามือดำน เพราะทำงานหนัก การ โถนาต้องตากแดดทั้งวัน แต่ลูกใส่เสื้อแขนยาวเสมอ ผิวจึงไม่คร่ำแดด
(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 9)

ต้นสว่างอู๋เป็นชาวจีนอพยพ มาจากอำเภอ ชิวเถา ประเทศจีน เมื่อพ.ศ 2488 แรกเริ่มที่เข้ามาในเมืองไทยนั้นเขาไม่มีทรัพย์สินสมบัติใดติดตัวมาเลย แต่เนื่อง พหมีวิชาความรู้มาบ้างจึงได้ทำงานที่ไม่ต้องใช้แรงงานมาก จนในที่สุดเขาก็ได้เป็นพ่อ ค้าที่มีกิจการมั่นคงเป็นปีกแผ่นเป็นของตนเอง

วิถีชีวิตของต้นสว่างอู๋ เป็นชีวิตของคนธรรมดา คนที่ผ่านวัยหนุ่มสาว การทำงาน พบความรัก ได้แต่งงาน เป็นพ่อแม่ มีทั้งสุขทั้งทุกข์เคล้ากันไป เขา เป็นคนที่มีความพยายาม และสุขุมไม่ว่าจะทำกิจการงานใดก็ทำอย่างผู้ใหญ่ที่มีสติ และสามารถเป็นพ่อค้าได้ดี นั่นคือต้องเป็นคนทีละเอียดถี่ถ้วนด้วย โดยเฉพาะเกี่ยวกับ บัญชีและสินค้า หมั่นตรวจนับ และมีการติดต่อเนื้อเอาใจลูกค้า ทำความเข้าใจกับ เพื่อนพ่อค้าด้วยกันเป็นอย่างดี

อุปนิสัยของต้นสว่างอู๋ เขาเป็นผู้ที่ยึดมั่นในประเพณีอย่างแน่นแฟ้น

เชื่อมั่นในตนเอง มีความมานะพยายาม ทั้งยังไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

ลูกไม่อาจทนอยู่แต่ในร่มได้ตามที่กิ๋วว่า ลูกอยากจะพิสูจน์ให้เขาเห็นว่าลูกไม่เคยย่อท้อต่องานใด แม่สอนให้ลูกทำงานทุกชนิดทั้งหนักและเบา มาแต่เด็ก... เมื่อเรือจากต่างแดนมาถึงประเทศไทยเป็นลำแรก ลูกจะต้องจดบัญชีมาว่า ของมาเท่าไร ราคาเท่าไร รวมทั้งหมดเท่าไร ผู้ขายต้องการสินค้าอะไรจากไทยบ้าง...

(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 40)

ในระยะแรกที่เข้ามาเมืองไทย เมื่อเปรียบเทียบต้นสว่างอู่กับอั้งกิม เพื่อนชาวจีนที่เดินทางมาพร้อมกับเขา อั้งกิมบ่นที่ต้องนอนบนไม้กระดานพาดบิ๊ โอตครวญเมื่อต้องทำงานหนัก ท้อแท้ต่อการสร้างฐานะ แต่ต้นสว่างอู่ไม่เคยโอตครวญต่อความยากลำบากที่ต้องประสบ เขามีความมั่นใจเสมอว่าจะต้องตั้งตัวได้ เหมือนกับบรรพบุรุษของเขาที่เดินทางเข้ามาในเมืองไทย แล้วร่ำรวยเป็นเจ้าของ

จากการขยันทำงาน และทำงานด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ทำให้นายจ้างของเขาไว้วางใจ ในที่สุดต้นสว่างอู่ก็ได้แต่งงานกับลูกสาวนายจ้างด้วยความช่วยเหลือของพ่ออุปถัมภ์ และด้วยความสมัครใจของลูกสาวนายจ้าง

เมื่อแต่งงานแล้ว ต้นสว่างอู่มีบุตร เขาก็ยึดถือว่า ตามธรรมเนียมจีนนั้นบุตรชายมีค่ามากกว่าบุตรสาว แต่ต้นสว่างอู่ก็มีบุตรชายเพียงคนเดียว และมีลูกสาวถึงสามคน เมื่อลูกของเขาเติบโตขึ้น ปัญหาของชาวจีนอพยพที่ไปตั้งหลักฐานยังต่างเมือง ก็เกิดขึ้นโดยที่เขาไม่ได้คาดคิดไว้ ลูกๆ ของเขาทั้งที่มีบิดามารดาเป็นจีนด้วยเชื้อชาตินั้น มิได้เติบโตเป็นเด็กจีนอย่างที่ต้นสว่างอู่คาดหวังไว้ ลูกๆ ของเขาเป็นเด็กที่เติบโตในเมืองไทยนิยมสิ่งที่ตนเคยชิน ชอบสิ่งที่ให้ความเบิกบานความสะดวกสบาย เช่นอาหาร ลูกๆ ของต้นสว่างอู่ ก็ชอบกับข้าวไทยบางอย่าง อีกทั้งนิยมสิ่งต่างๆ ที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าทางการค้า เช่น วิทยุ เป็นสิ่งที่ต้นสว่างอู่ไม่ค่อยจะสนใจนัก เนื่องจากมีรายการที่เป็นภาษาไทย

หมยเอ็งรบเร้าให้ลูกซื้อวิทยุ ลูกไม่สนใจมันมากนัก มีแต่เพลงภาษาไทย และสิ่งที่ลูกไม่สนใจ น่าจะมีจิว หรือเพลงจีนเพราะๆ บ้าง ลูกหวังว่าอีกไม่นานคงมีผู้จัดทำ เพราะคนที่มิวิทยุเป็นคนจีนจำนวนมาก ในบางกอกพวกคนไทยตามที่ไกลๆ ยังไม่มีวิทยุกัน

(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 187)

ในเรื่องเครื่องต้มนั้น ต้นสว่างอู๋ไม่นิยมต้มน้ำที่มีน้ำแข็งซึ่งเป็นลักษณะความเชื่อของชาวจีนที่จะนิยมต้มน้ำร้อนหรือรับประทานของร้อนๆ ถ้าเวลาอากาศร้อนจัด จะต้มน้ำแก๊กฮวย หรือน้ำต้มสมุนไพรอย่างอื่นแก้ร้อนใน

ลูกไม่เคยต้มเหล่าน้ำแข็ง เย็นแต่ภายนอก เวลาต้มก็สบายดี แต่ลูกทราบว่ามันร้อนใน คนแก่ต้มน้ำร้อนมากๆ จะปวดเมื่อย อากาศเมืองไทยร้อนจัด ต้มน้ำเย็นสบายชั่วคราวช่วยยาม แต่ความร้อนในตัวจะเพิ่มขึ้น และทำให้ร้อนใน ลูกสมัครใจจะต้มน้ำชาร้อนๆ แบบเก่า หรือน้ำขมมากกว่า ไม่มีอันตราย มีแต่ประโยชน์

(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 287)

ปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งของต้นสว่างอู๋ คือเรื่องการศึกษาของลูกๆ เมื่อลูกชายของเขาถึงวัยที่ต้องเข้าโรงเรียน เขาต้องการให้ลูกชายของเขาเข้าเรียนเฉพาะโรงเรียนที่สอนภาษาจีนเท่านั้น แต่ตามกฎหมายลูกชายของเขาต้องเรียนภาษาไทยด้วย ต้นสว่างอู๋จึงให้ลูกชายของเขาออกจากโรงเรียนเมื่อจบเกณฑ์ประถมศึกษา แล้วให้เรียนการค้าอยู่กับบ้าน

นอกจากนั้นจากความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีจีน เขายังได้อบรมสั่งสอน เว่งคิม บุตรชายคนโตไม่ให้พูดภาษาไทยในบ้าน โดยที่พูดกับเว่งคิมว่า

" พ่อบอกว่าไม่ให้ลูกพูดภาษาไทยกับพ่อแม่อีกต่อไป อยู่ในบ้านลูกต้องพูดจีน และเขียนหนังสือจีน ทำตัวเยี่ยงคนจีน "

" ครับ "

" ยังจะครับ ลูกไม่รู้หรือว่าลูกควรจะทำอย่างไร ครับก็เป็นภาษาไทย ห้ามใช้ "

เว่งคิม เมื่อรู้สึกตัว แก่ยิ้มแหยๆ ก่อนจะรับปากเป็นภาษาจีน

" จำไว้ว่า ลูกเป็นคนจีน จำเอาไว้ให้ขึ้นใจ "

" ทำไมในใบเกิดเขาเขียนว่า ลูกเป็นคนไทยล่ะพ่อ ลูกอยู่เมืองไทย แล้วทำไมเป็นคนจีน "

(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 236)

ต้นสว่างต้องการให้ลูกทุกคนดำเนินชีวิตตามความเห็นของเขา ด้วยการปลุกฝังค่านิยมจีนแบบเก่าๆ ให้กับลูกที่เกิดและเติบโตในสังคมไทย โดยมีได้คำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่นการใช้ช้อนส้อมแทนตะเกียบ หรือการที่ลูกสาวต้องนุ่งกางเกง เป็นต้น

ในที่สุดเมื่อเหตุการณ์ผ่านไป ต้นสว่างก็เริ่มที่จะแปรเปลี่ยนความคิดของเขา ด้วยการหลังจากที่ภรรยาเสียชีวิต เขาก็ให้มีการทำพิธีฌาปนกิจแบบไทย ยินยอมให้ลูกสาวคนเล็กเรียนต่อในระดับปริญญา และอันดับสุดท้ายคือ ยอมรับลูกเขยเล็กที่เป็นคนไทยทั้งยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปนิสัยของคนไทยดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งยังยอมรับว่าไม่ว่าชาติไหนๆ ก็มีทั้งคนดีและคนไม่ดีปะปนกันไป

ข. กัง : ชาวจีนผู้มากด้วยปรัชญาในการดำเนินชีวิต

กัง ตัวละครในเรื่องอยู่กับกัง ของ หยก บูรพา กังเป็นชาวจีนที่อพยพเข้ามาในเมืองไทยตั้งแต่อายุ 18 ปี ชีวิตของกังตั้งแต่แรกเริ่มเข้ามา กังต้องทำงานอย่างหนัก รับจ้างแบกหาม เผื่อค้อมแต่ก็ไม่สามารถที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ แบบชาวจีนทั่วๆ ไปได้ ทั้งๆ ที่อุปนิสัยของกังนั้น เป็นผู้ที่ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อกับสิ่งที่ไม่จำเป็น ทั้งยังไม่ปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยไร้ประโยชน์

กังก็ทำงานอย่างไม่มีวันหยุด ทุกวันพอกินข้าวเย็นเสร็จ กังก็จะนั่งจิบน้ำชาอยู่สักครู่หนึ่ง... เคี้ยวหมากยังไม่ทันจืด กังก็จะลง

มีลำเลียงเครื่องมือจักสานออกไปที่กลางลานดินหน้าห้องแถว...
แล้วเริ่มทำงานง่วนไป... กังเริ่มทำงานตั้งแต่เช้า.
กังจะหยุดงานเฉพาะเมื่อป่วยไข้ไม่สบาย หรือวันที่ต้องไหว้เจ้า
ตามประเพณี

(อยู่กับกัง, หน้า 167)

อย่างไรก็ตามกังก็ยอมรับกับความจริงในชีวิตและอธิบายถึงการที่จะทำ
ให้ประสบความสำเร็จในชีวิตให้หยก หลานชายฟังว่า

" คนที่ทำงานหนักจะต้องได้รับรายได้มากเป็นธรรมดา กังไม่
เถียง แต่ที่ว่าทำไมเขาจึงยากจนอยู่จนกระทั่งแก่ นั้นเราต้องหา
สาเหตุให้พบ... เขาใช้จ่ายเงินเป็นหรือเปล่า อาจจะสุรุ่ยสุร่าย
ไม่รู้จักต่อทุน ไม่รู้จักสะสม หรือเอาไปเล่นการพนันหมด..."

(อยู่กับกัง, หน้า 189)

หยกยังคงสงสัยอยู่ว่า กังของเขาถึงแม้จะรู้จักใช้จ่ายเงิน
ขยันขันแข็ง แต่ทำไมกังของเขาจึงยังคงยากจนอยู่ ซึ่งก็ได้ตอบโดยวิธีสมมติ โดย
เปรียบเทียบการทำงานเหมือนกับการปลูกต้นไม้ ว่าถ้าคนปลูกไม้เล็กนั้นก็ย่อมได้ร่มเงา
เล็ก คนปลูกไม้ใหญ่ก็ย่อมต้องได้ร่มเงาใหญ่ ซึ่งเปรียบเสมือนกับการลงทุนมาก
ย่อมได้มาก ลงทุนน้อยย่อมได้น้อย " หยกเคยปลูกต้นไม้ใช้ไหม..." กังถาม
" ถ้าปลูกต้นไม้เล็กคนปลูกก็ไม่เหนื่อย แต่ร่มเงาที่ได้จากการปลูกต้นไม้ นั้นย่อมไม่
กว้าง " (อยู่กับกัง, หน้า 190)

ชีวิตของกัง ผ่านประสบการณ์ต่างๆ มากมาย ถึงแม้ว่ากังจะมีการ
ศึกษาน้อย เพียงแค่ "กังเองไม่รู้ทั้งหนังสือจีนและหนังสือไทย เพียงแค่คิดลูกคิดเป็น
เท่านั้นเอง " (อยู่กับกัง, หน้า 32) ประสบการณ์ต่างๆของกังเป็นประสบการณ์ที่มีค่า
ที่ช่วยหล่อหลอม กล่อมเกลา บุคคลให้เป็นผู้มีคตินิยมในการดำรงชีวิตได้อย่างก้าวหน้า
" ...หนวดและเคราสีขาวของกัง ไม่ได้แสดงถึงขีดและอายุขัยเท่านั้น หากได้แสดงถึง
ความรู้จักชีวิตด้วย " (อยู่กับกัง, หน้า 12)

ก๋ง เป็นผู้ที่มิได้ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีจีน หากแต่พยายามปรับตัวให้เข้ากับเมืองไทยให้ได้มากที่สุดมากยิ่งขึ้นกว่าคนจีนใดๆ ที่ผู้ประพันธ์กล่าวถึง ก๋งสามารถเข้ากับสังคมไทยได้ดี ทั้งๆ ที่เป็นคนจีน เชื้อชาติจีน แต่เมื่อก๋งมาอยู่ในเมืองไทย ก๋งก็ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของบ้านเมืองทุกประการ ในขณะที่เพื่อนบ้านชาวจีนคนอื่นๆ ที่ยังคงยึดเหนี่ยวความคิดแบบจีนไว้ จนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้สนิทเท่าก๋ง แต่แล้วด้วยวิสัยคิด วิสัยอธิบาย ที่ลึกซึ้งกว่า ความไร้เหตุผลของเพื่อนบ้าน ก๋งจึงสั่งสอนให้พวกเขาได้คิด และบางคนก็ยอมจำนนต่อเหตุผลของก๋ง เช่น เพื่อนบ้านคนหนึ่งมาตำหนิข้าราชการไทย โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจให้ก๋งฟัง ก๋งได้ตอบมาสั้นๆ ว่า " ถ้าเมืองไทยนี้ไม่มีดีอะไรเลยสักอย่าง ทำไมไม่กลับไปอยู่เมืองจีนเสียล่ะ " ประโยคนี้แหละเป็นประโยคของ ก๋ง ที่ก๋งใช้ได้ผลเสมอ" (อยู่กับก๋ง, หน้า 94)

เพื่อนบ้านบางคนพูดกับก๋งในลักษณะว่า คนไทยขี้เกียจ ไม่มีน้ำอดน้ำทน ก๋งก็ได้ตอบเพื่อนบ้านไปว่า

" นิสัยของคนเราไม่เหมือนกัน คนจีนเราชอบค้าขาย พอเห็นคนไทยไม่ถนัดชัดเจน ในเรื่องทำการค้า ก็หาว่าเขาค้าขายไม่เป็น หรือขี้เกียจ...ก็ทำไมไม่มองให้ลึกกลงไปว่า คนไทยเขาชอบทำอะไร แล้วเขาทำได้ดีเพียงไร "

(อยู่กับก๋ง, หน้า 93)

นอกจากนั้นก๋งยังได้กล่าวถึงการนำคนจีนมาเปรียบเทียบกับคนไทยว่า

" ทำไมเราจะต้องเอาคนจีนกับคนไทยมาเทียบเคียงกันด้วย ถ้าจะเทียบเราต้องเทียบคนไทยกับคนไทย คนจีนกับคนจีน จึงจะถูกต้อง...คนจีนที่ขี้เกียจสันหลังยาว คนจีนที่ล็กเล็กขโมยน้อย คนจีนที่ขี้ฉ้อทุจริต ก็มีมากมายเห็นๆ กันอยู่ ถ้าจะเทียบใครเร็วใครดี ต้องเทียบระหว่างคนชาติเดียวกัน เช่นเดียวกับเทียบสิ่งของ ก็

ต้องเทียบกันระหว่างสิ่งของอย่างเดียวกันจึงจะรู้ความแตกต่าง
กันได้ "

(อยู่กับก๋ง, หน้า 94)

ก๋งเป็นผู้ที่ชาวบ้านรักใคร่และให้ความเคารพนับถือ ถ้าใครมีเรื่องที่จะ
ปรึกษา ก๋งก็ช่วยเหลือแนะนำไปตามความสามารถ และเมื่อแกมีอายุ 70 ปี ชาวห้อง
แถวเหล่านั้นจึงพร้อมใจกันจัดงานแซ่ฮิดให้ โดยมีเง็กจู เพื่อนบ้านเป็นผู้ริเริ่ม

กันว่าปีนี้ก๋งอายุ 70 ปี แกจึงหารีอกับเพื่อนบ้านลงวัยหลายคน
ทุกคนเห็นพ้องกันว่าควรจัดฉลองคล้ายวันเกิดนี้ให้กับก๋ง เพราะ
ก๋งเป็นผู้ที่อาวุโสที่สุดในตลาดนี้ และทุกคนในตลาดก็ได้ประ
จักษ์แล้วว่า ก๋งเป็นผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร
เป็นผู้วางตนสมเป็นผู้ใหญ่ของชุมชนนี้ เมื่อเป็นเจตนาอันบริสุทธิ์
ของเพื่อนบ้านที่เคารพนับถือ ก๋งก็สุดที่จะขัดได้

(อยู่กับก๋ง, หน้า 275)

ผู้ประพันธ์ได้ให้หยกเป็นผู้บันทึกเหตุการณ์ พร้อมกับคำพูดของก๋ง
หยกเป็นเด็กชายลูกจีนที่ยึดถือคำสั่งสอนของก๋ง พร้อมกับถ่ายทอดคำสั่งสอนและปรัชญา
ความคิดต่างๆ ของก๋ง ออกมาในลักษณะบันทึกชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่ตื่นนอนขึ้นมา
ไปตลาด หุงหาอาหาร ทำงาน ฯลฯ อย่างละเอียดลออ บรรยายแทบทุกซอกทุกมุม
ของส่วนประกอบในแต่ละเหตุการณ์ เช่น พุดถึงชีวิตที่บ้าน ก็เล่าถึงสภาพห้องแถวที่คับ
แคบทั้งของก๋งและของเพื่อนบ้าน เมื่อไปตลาดก็บรรยายถึงสภาพของตลาด พ่อค้า
แม่ค้า คนไปซื้อของ ตลอดจนหนทางไปสู่ตลาด ไปโรงเรียนก็เล่าถึงสภาพในโรง
เรียน เพื่อน ครู การจัดระเบียบในโรงเรียน

ชีวิตของก๋งเหมือน "บุคคลสำเร็จรูป" หมายถึงการเป็นบุคคลใน
อุดมคติเป็นคนที่ดีพร้อมทั้งทางด้านความคิดและการกระทำ ด้วยการให้ก๋งมีความคิด
มีคำพูด มีปรัชญาชีวิต ถ้อยคำสำนวนที่ก๋งกล่าวออกมา ล้วนเป็นคำที่สละสลวย เช่น

" ถ้าคนที่ไม่มียศเบียด ชีวิตจะยุ่งเหยิง คนที่ไม่รักความสะอาด จะหาความสดชื่นแจ่มใสไม่ได้ และคนที่ไม่รักความสุจริต ชีวิตจะมีมลทิน "

(อยู่กับกัง, หน้า 7)

...คนพวกที่ความคิดแบบนี้ อยู่ที่ไหนก็ไม่มีความสุข ร้อนรนอยู่ตลอดเวลา เพราะเขาสมไฟไว้ในหัวใจ

(อยู่กับกัง, หน้า 95)

...ความรักไม่เคยผิด ลือจำใส่ใจไว้

(อยู่กับกัง, หน้า 265)

ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้กัง เป็นตัวละครแบบที่เรียกว่า Flat Character เนื่องจากต้องการให้ตัวละครกัง เป็นผู้ที่นำเสนอความคิดเท่านั้น แต่กังก็เป็นคนธรรมดา สมถะ มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก แต่ในขณะเดียวกัน ผู้เขียนก็ให้ความ "ธรรมดา" ที่กลายเป็นความ "พิเศษ" ด้วยปรัชญาคมคายต่างๆของกัง กล่าวได้ว่า กัง เป็นตัวแทนชาวจีนในอีกแง่มุมหนึ่งที่ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างตัว ทั้งๆ ที่มีความมานะอดทน และความขยันขันแข็ง ทั้งยังพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย มีความภักดีต่อเมืองไทย

ชีวิตของกังเป็นชีวิตที่อยู่ครึ่งๆ กลางๆ ระหว่างไทยกับจีน คือระหว่างเพื่อนบ้านชาวจีนที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีจีน กับการพยายามปรับตัวให้เข้ากับธรรมเนียมไทยของกัง กังจึงเป็นเสมือนตัวแทนที่จะคลี่คลายความขัดแย้งบางอย่างระหว่าง "เจ้าของบ้าน" กับ "ผู้อาศัย" โดยใช้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ตลอดจนใช้วาทศิลป์ ในการแก้ไขปัญหามากมาย

ค. แปะกิม และจิ๋ว : ชาวจีนผู้โอบอ้อมอารี

แปะกิม ชายชราชาวจีน จากเรื่องกตัญญูพิศวาส ของหยกบุรพา แปะกิม กิมอพยพเข้ามาในเมืองไทยเมื่ออายุยี่สิบสองปี สาเหตุเพราะความยากจน แปะกิม ไม่มีญาติมิตรในเมืองไทย ต้องทำงานสารพัดอย่างเพื่อประทังชีวิต แปะกิมอาศัยอยู่ใน ตรอกแห่งหนึ่งในย่านกลางเมือง แกร็บจ้างทำงานทุกประเภทจนในที่สุดก็เป็นพ่อค้าเร่ ขายมั่ง

อุปนิสัยของแปะกิม ผู้ประพันธ์ได้ใช้คำบรรยายถึงอุปนิสัยของแปะกิม โดยกล่าวว่า แปะกิมเป็นชายชราที่ไม่จู้จี้ มีจิตใจโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่ เดือดร้อนอยู่เสมอ

คนทั้งตรอกนี้รักแปะกิม เพราะว่าแกเป็นคนแก่ที่ไม่จู้จี้ ไม่ปากร้าย ชำยังมีจิตใจอารีอีกด้วย ช่วยเหลือเจือจานเป็นที่ พึงให้เพื่อนบ้าน ยามเดือดร้อนจำเป็น อย่างเต็มอกเต็มใจเสมอ (กตัญญูพิศวาส, หน้า 8)

นอกจากคำบรรยายแล้วยังมีการกระทำที่สนับสนุนคำพูดนี้ คือ ทุกๆ วัน หลังจากขายมั่งแล้วหากลับแกจะมีขนมมาแจกเด็กๆ อยู่เสมอ และการกระทำที่ แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจอย่างที่สุดของแปะกิม ก็คือ แก่ออกรับผิดโดยยอมรับ เป็นเจ้าของบ้านต้นเพลิงแทนแข็ง ถึงแม้ว่าการกระทำของแกในครั้งนี้จะทำให้แก ต้องติดคุกก็ตาม

" ความผิดทั้งหมดตกอยู่ที่อ้วคนเดียว " แปะกิมตอบ

" แต่ความจริง..." เข็งสอตอบ

แปะกิมส่ายหน้าแรงๆ

" ไม่มีเวลาที่จะมาพดกันถึงเรื่องความจริงความเท็จแล้วละเมื่อ เกิดเหตุอย่างนี้เขาต้องรวบเจ้าของบ้านต้นเพลิงไว้ก่อน ผิดถูกว่า กันทีหลัง ลือสองคนไม่ต้องเป็นทุกข์เรื่องอ้วมากนักหรอก อ้วแก่ มากแล้ว... ลือสองคนยังหนุ่มสาว... หน้าลิวหน้าขวานยังงี้ให้อ้ว

ออกหน้าเถอะ

(กตัญญูนิศวาส, หน้า 605)

ผู้ประพันธ์ได้ให้แป๊ะกิมเป็นเสมือนตัวแทนชาวจีนคนหนึ่งที่มีชีวิตความเป็นอยู่ในสลัมที่คับแคบและอับชื้น โดยใช้แป๊ะกิมเป็นตัวถ่ายทอดอุปนิสัยใจคอของคนจีน เรื่องความเป็นธรรมในสังคม ทั้งยังแสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของคนจีน การค้าขายของชาวจีน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองไทย นั่นคือการปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อพ.ศ.2500 ทั้งยังได้กล่าวถึงความรู้สึกของชาวจีนจากเหตุการณ์ครั้งนี้ จากตัวแป๊ะกิม

"จริงๆ นะจิว ต่อไปนี้จะทำมาค้าขายกันยากขึ้นไปอีก..." แป๊ะกิมปรารถนาด้วยเสียงเนิบเนือย... แล้วพูดขึ้นเบาๆ เหมือนกับรำพึงกับตัวเอง "เมื่อก่อนนี่ก็ต้องเดือดร้อนรำคาญใจเพราะถูกรังค้ำรังแคจากพวกนักเลงหัวไม้ที่เกะกะอยู่ตามถนน เดียวนี้คนเลงหมดไปแต่ต้องมายุ่งยากกับข้อบังคับใหม่ๆ ของนายสฤษดิ์อีก..."
 "...เมื่อก่อนนี่อยู่ในร้านกาแฟ ใครๆ ก็ลงความเห็นว่าย เดียวนี้คนค้าขายตกติกรอบจนเกือบจะกระดิกตัวไม้ได้ออยู่แล้ว... สู้เมื่อก่อนนี้ไม่ได้ "

(กตัญญูนิศวาส, หน้า 169-170)

ส่วนจิวนั้น แป๊ะกิมรู้จักกับจิว เมื่อจิวเข้ามาช่วยเหลือตอนถูกวัยรุ่นจีน หลังจากนั้นมิตรภาพของชาวจีนต่างวัยก็เริ่มขึ้น โดยที่จิวแวะเวียนไปพูดคุยกับแป๊ะกิมอยู่เสมอ และจิวยังได้สนใจเซ็ง หญิงสาวที่มีสามีและลูก ซึ่งอยู่ตรงข้ามบ้านแป๊ะกิม จิวมีโอกาสสร้างความประทับใจให้แก่เซ็ง เมื่อช่วยเซ็งจากการถูกลวนลามของนายเกียรตินศ ลูกชายเจ้าของสลัมย่านนั้น และเมื่อหมง สามีของเซ็ง ถูกตำรวจยึดเยียดข้อหาขายหมกโก่งตาซัง หมงถูกจับ และถูกตัดสินด้วยมาตรการที่รุนแรงของจอมพลสฤษดิ์ สมัยที่มีการปฏิวัติในปีพ.ศ. 2500 ผลก็คือ หมงถูกเนรเทศกลับไปเมืองจีน และสิ้นชีวิตด้วยโรคหัวใจในเวลาต่อมา ทำให้จิวและเซ็งได้แต่งงานกันในที่ลับ และเมื่อจิวมาสนทนากับแป๊ะกิม ผู้ที่มีความคิดความอ่านดี ทำให้จิวได้รับวาตะของแป๊ะกิมไปบ้าง

เช่น

" อ้าวคิดว่า ความทุกข์ความสุขอยู่ที่จิตใจมากกว่าอยู่ที่วัตถุ คนที่อยู่ในบ้านใหญ่โตราวกับคฤหาสน์อาจจะเต็มไปด้วยความทุกข์ก็ได้ อาจจะมีทุกข์สมมากกว่าพวกเราที่อยู่ห้องแถวหรือห้องเช่าในดงสลัมอย่างนี้ด้วยซ้ำไป..." แป๊ะกิมทิ้งระยะเพื่อหายใจ แล้วพูดต่อว่า " เขาจะมีดีกว่าเรา ก็ตรงที่ได้รับความสะดวกในการอยู่ การกินมากกว่าเราเท่านั้น... จิว ลือต้องแยกให้ออกนะ ระหว่าง "ความสุข" กับ "ความสะดวก" นะมันต่างกันมาก..."

(กตัญญูนิศวาส, หน้า 221)

จิวมีอาชีพเป็นหัวหน้าคนงาน โรงงานผลิตอุปกรณ์รถจักรยานยนต์ สองล้อ อุปนิสัยของจิว เป็นคนที่หยิ่งในศักดิ์ศรี และรักเกียรติของตนเอง จากเหตุการณ์ที่เขาถูกเถ้าแก่ไล่ออก เพราะต้องการลดค่าใช้จ่าย ด้วยการให้ลูกเขยของตนเป็นหัวหน้าแทน หลังจากนั้นระยะหนึ่ง เถ้าแก่เห็นลูกเขยของตนคุมคนงานไม่ไหว จึงขอร้องให้จิวทำงานต่อ ซึ่งจิวก็รู้สึกเจ็บแค้นเป็นอย่างมาก

...จิวฉุนขึ้นมาทันที อารมณ์เดือดลิ้นไว้แทบจะพุ่งโผล่งออกมา
เชอะ! เขาอยากจะสบถใส่หน้าเสียให้สมกับความเจ็บช้ำ...
อย่างที่เขาทำกับเขามาเนี่ยละหรือ ที่เป็นการกระทำของคนที่เป็น "คนแก่คนแก่" กันมานาน จู่ๆ ก็ปลดเขาออกจากงาน โดยที่เขาไม่มีความผิดแม้แต่น้อย ครั้นเข้าตาจน ก็คืนค่าเองง่ายๆ ตบหัวแล้วลูบหลังกันซัดๆ ไร้ความคิดเสียยิ่งกว่าทารก...

(กตัญญูนิศวาส, หน้า 271)

แต่เมื่อเงินของจิวร่อยหรอ จิวจึงตอบตกลงที่จะเข้าไปทำงานอีก

แม้จะฝืนกับความรู้สึกอันหึงห่อนงในตัวเอง แต่เขาก็พร้อมที่จะกลับไปทำงานกับนายจ้างที่เคยไล่เขาออก เพราะเขาจะได้เงินเดือนเท่าเดิมซึ่งค่อนข้างสูงและมั่นคงหาไม่ได้อีกแล้ว ถ้า

ต้องไปเริ่มต้นทำงานใหม่ในโรงงานแห่งอื่น

(กตัญญูพิศवास, หน้า 491)

ถึงแม้ว่าจิ๋วจะเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ลำบากกว่า แต่ในกรณีของเซ็งแล้ว การที่จิ๋วช่วยเซ็งนับว่าเป็นการช่วยที่หวังผล ผิดกับแป๊ะกิมที่ช่วยเซ็งด้วยใจที่บริสุทธิ์ยิ่งกว่า จิ๋วถูกเกียรตินิตยศกล่าวหาว่าทำตัวเกินสามิขของเซ็ง " ลี้อดูจะเป็นเตี๊อดเป็นแค้น และผู้หญิงคนนี้อีกกว่าเฮียอ้วน ผัวจริงของเขาเสียอีกนะ " (กตัญญูพิศवास, หน้า 475)

จึงนับได้ว่าจิ๋วเป็นตัวแทนของชาวจีนระดับหัวหน้าคนงานผู้หนึ่ง ที่รับใช้นายทุนอย่างสุดชีวิต มีลักษณะที่ขี้อมจำนน และมองไม่เห็นการที่จะต่อสู้เพื่อให้ได้สภาพชีวิตที่ดี และความรักในทศณะของจิ๋ว ก็เป็นเพียงความรักแบบหนุ่มสาวที่มุ่งครอบครองเซ็งไว้ ผิดกับความรู้สึกของแป๊ะกิม ที่อยากให้เซ็งเป็นตัวของตัวเอง

แต่ในสภาพ "แม่ร้าง" อย่างนี้ หากให้เวลาแก่หล่อนบ้าง เป็นพี่เลี้ยงแก่หล่อนตามควร หล่อนก็จะค่อยๆ ปรับตัวแกร่งกล้าขึ้น จนในที่สุด ก็จะยืนหยัดได้อย่างทรชนง ไม่ต้องอาศัยอิงใครอีกต่อไป

(กตัญญูพิศवास, หน้า 528-529)

การสร้างตัวละคร "แป๊ะกิม" และ "จิ๋ว" นั้น ลักษณะการสร้างตัวละครของ หยก บูรพา จะคล้ายกับเรื่องอยู่กับกัง ในบทของแป๊ะกิมและกัง จะมีลักษณะที่คล้ายกันทั้งในด้านอุปนิสัยที่เป็นคนโอบอ้อมอารี ช่วยเหลือเพื่อนบ้านยามตกทุกข์ ทั้งยังมีความคิดความอ่านที่เฉียบแหลม มีคารมคมคายที่แสดงถึงคติในการดำเนินชีวิต ทั้งที่ต่างก็มีการศึกษาที่ไม่สูง แป๊ะกิมจึงเป็นตัวละครแบบ Flat Character มีชีวิตที่ราบเรียบ มีอารมณ์ที่มั่นคง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด และอารมณ์ ลักษณะของแป๊ะกิมเป็นลักษณะของ "ผู้ให้" มากกว่าที่จะเป็น "ผู้รับ"

สำหรับจิ๋ว นั้น เป็นการสร้างให้จิ๋วมีลักษณะเป็นแบบที่แตกต่างจากแป๊ะกิม คือลักษณะของจิ๋วเป็นแบบ Round Character จิ๋วเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความ

เปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์อย่างมาก จิวมีความทะเยอทะยานที่จะยกระดับชีวิตของตนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ แต่ด้วยสภาพที่จำยอม และไม่มีทางไปทำให้จิวต้องอยู่ในสภาพที่ยากจน แต่ก็เรียกได้ว่าจิวประสบความสำเร็จในขั้นหนึ่ง ถึงแม้ว่าเขาจะเป็นชาวจีนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างตัวเหมือนกับตันสว่างอู๋ เฝิงเทียนซือ หรือว่าเหลียง เป็นต้น

ง. ทิจื่อ : ชาวจีนผู้มีความมานะและไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตา

ทิจื่อ ตัวละครเอกของโบตัน จากเรื่องไผ่ต้องลม ทิจื่อเป็นชาวจีนที่เกิดในเมืองไทย แล้วกลับไปอยู่กับญาติที่เมืองจีนตั้งแต่เล็กๆ ชีวิตของทิจื่อเป็นชีวิตที่น่าจะมีความสุข เพราะเกิดในตระกูลสูงและฐานะดี แต่จากการที่เขาอยู่ในความดูแลของอาที่โลภหวังในทรัพย์สินสมบัติ พยายามทารุณเขาอย่างหนัก ทิจื่อจึงมีชีวิตที่ผันแปรไปจากที่ควรจะเป็น

ทิจื่อ เดิมชื่อจู่ แต่มีซินแสที่เขาเคารพนับถือ คิดว่าเขาน่าจะเปลี่ยนเนื่องจากความหมายของชื่อเดิม ทำให้ชะตาชีวิตของเขาผันแปรไป "ซินแสจะเปลี่ยนชื่อให้เจ้าเป็น ทิจื่อ เมื่อเติบโตใหญ่เข้าสังคม จะได้เป็นสิ่งเตือนใจมิให้ย่อท้อ จำไว้ว่า เหล็กยิ่งถูกทุบตี เผาไฟ แชน้ำ กลับยิ่งแข็งแกร่ง" (ไผ่ต้องลม, เล่ม 1: 227)

โบตันได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของทิจื่อว่า เขาเป็นคนที่ขยันขันแข็งคนหนึ่ง ดังนั้นเมื่อชีวิตผันแปรไปในทางตกทุกข์ได้ยาก ทิจื่อจึงเป็นตัวละครที่มีความมานะพยายามทุกวิถีทางในการต่อสู้ชีวิตอย่างไม่ย่อท้อดังจะเห็นได้จากการที่พ่ออุปถัมภ์ของเขาลงทุนตั้งร้านให้เพราะว่า

การค้าของเจ้านั้นป่าหวังว่าเจ้าจะทำได้ดี ไม่ขาดทุน ป่าเห็นนิสัยของเจ้าแล้วว่า ไม่ใช่คนฉุนเฉียว หากหนักแน่น อ่อนน้อม และมีความอดทนต่อการก้าวร้าวได้ดี อุปนิสัยเช่นนี้ คนทั่วไปชอบ เหมาะกับการทำการค้า

(ไผ่ต้องลม, เล่ม 1: 340)

เรื่องราวที่เขาดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด นับตั้งแต่หนีออกจากบ้านอา
เมื่อครั้งอยู่เมืองจีน การอพยพมาอยู่ฮ่องกง การทำทาสหาคินเพื่อสร้างตัวในฮ่องกง
ทิจิอิจิงเป็นบุคคลที่ต้องต่อสู้กับมรสุมชีวิตอย่างหนักมาโดยตลอด ถ้าหากว่าทิจิอิจิงเป็นตัว
ละครซึ่งมีความเก๊ยจคร้านเป็นพื้นฐานเสียแล้ว ถึงแม้จะมีความจำเป็นในการดำรง
ชีวิต ก็คงจะไม่พยายามดิ้นรนในการประกอบอาชีพ ดังจะเห็นได้จากช่วงที่ทิจิอิจิง
ทำกิจการค้าขายในขณะที่อยู่ที่ฮ่องกง โดยการลงทุนของพ่ออุปถัมภ์ ทิจิอิจิงต้องดิ้นรน
เหนื่อยสลายตัวแทบขาด

กว่าจะได้นอนก็เกือบสองยาม เพราะต้องสำรวจสินค้าว่ามีอะไรหมดไป
อะไรต้องหาซื้อมาเพิ่มเติม เสร็จแล้วจึงซักเสื้อผ้าเข้านอน หัวถึงหมอน
หลับเป็นตาย ตื่นตั้งแต่ตีสี่ไปหาซื้อสินค้ามาเข้าร้าน จัดแผนให้เรียบร้อย
แล้วขายของไปเรื่อยจนค่ำ ไม่มีเวลาหย่อนใจเดินเที่ยวเล่น ดูจิ้งจุกละคร
หรืออ่านหนังสือ เช่นเมื่อก่อน

(ไผ่ตองลม, เล่ม 1: 159)

เมื่ออยู่ที่เมืองจีน ทิจิอิจิงได้รับการอุปถัมภ์จากพ่ออุปถัมภ์ แต่เมื่อทิจิอิจิง
มาเมืองไทยและถูกญาติพี่น้องโก่งจนสิ้นเนื้อประดาตัว ชีวิตของเขาถึงกับสิ้นไร้ไม้ตอก
ไม่มีเงินทอง ไม่มีญาติมิตร รอบข้างมีแต่คนไทยซึ่งเป็นคนแปลกหน้าสำหรับเขาทั้งนั้น
แต่เขาก็ต้องดิ้นรนต่อสู้ถึงแม้ว่าจะนิกลมเพลตัวเองอยู่ไม่น้อย ดังจะเห็นได้ในตอนที่ว่า

นึกถึงสภาพของตนในเวลานี้แล้ว ทิจิอิจิงรู้สึกท้อแท้หมดหน แอบเข้ามา
นอนในห้องโถงของโรงแรม อาบน้ำในห้องส้วมของโรงแรม
แอบเข้าแอบออกอยู่ราวกับเป็นขโมยชั้นต่ำ

(ไผ่ตองลม, เล่ม 2: 70)

นอกจากนี้ทิจิอิจิงยังต้องอาศัยน้ำข้าวจากพ่อครัวของโรงแรมทุกวัน เพื่อ
ประทังชีวิต ชีวิตช่วงนี้ของเขาลำบากยากแค้นแทบจะอดตาย แต่ทิจิอิจิงก็สู้กับชีวิตไม่ย่อท้อ
เขารับจ้างทำงานต่างๆ ไปเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นอย่างตัดเสื้อผ้า หรือครูสอนภาษาจีน
กระทั่งแต่งงานมีครอบครัวฐานะของเขาก็ยังไม่มั่นคงเท่าไรนัก จนถึงช่วงสงคราม

โลกครั้งที่ 2 ที่เขาเปลี่ยนอาชีพมาดำเนินการรับเหมาก่อสร้าง ฐานะจึงมั่นคงขึ้น แต่เมื่อเขาไปเมืองจีนเพื่อตามหาคู่หมั้น ทั้งให้ภรรยาและลูกๆ อยู่ดูแลกิจการกันตามลำพัง กิจการของเขาก็ตกต่ำลง ทิฉือรู้สึกผิดในเหตุการณ์ครั้งนี้อย่างมาก จึงตั้งใจว่าจะฟื้นฟูกิจการให้ก้าวหน้าดังเดิม ดังที่เขาถวากับภรรยาว่า " เราจะตั้งตัวใหม่ ไม่ว่าจะประสบเหตุร้ายอย่างไรอีก เราล้มแล้วเราก็ลุกขึ้น ไม่มีวันยอมแพ้ " (ไม่ต้องลม, เล่ม 2: 604)

ผู้ประพันธ์ได้ให้ทิฉือเป็นตัวแทนของชาวจีนที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบข้าง ทิฉือไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตาเมื่อพบอุปสรรคและความล้มเหลว และท้ายสุดเป็นปรัชญาชีวิตที่สำคัญในเรื่องนี้คือ การปรับตัวโอนอ่อนผ่อนตามสภาพแวดล้อมรอบตัวคู่เคียงกับต้นไผ่ยามต้องลม จะทำให้มนุษย์ผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ด้วยดี

แม้ไผ่กอนี้จะมีแขนงเล็ก ลำน้อย ไผ่งอกงามกอใหญ่ตั้งหวังแต่ก็ยังมีอยู่ในกอเดียวกันมิได้ถูกแบ่งแยกไปไหน
ยามลมพายุโหมกระหน่ำไผ่ทั้งกอก็ยังร่วมกันต้านลมแรง ถึงจะเสียดสี
เอนลู่ก็กลับคืนขึ้นดังเดิมได้ด้วยอาศัยสามัคคีเป็นหลัก

(ไม่ต้องลม, เล่ม 2: 735)

ลักษณะการสร้างตัวละคร "ทิฉือ" นี้ โบตันได้ให้ตัวละครตัวนี้เป็นตัวดำเนินเรื่อง ทั้งยังเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นสภาพชีวิตของคนจีนในอีกลักษณะหนึ่ง คือการมีมานะอดทน ไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตา เมื่อทำผิดพลาดอะไรลงไปให้เข้มแข็ง และพร้อมที่จะเริ่มต้นใหม่ดังเช่น ทิฉือ

จ. ลี้มั่ง : ชาวจีนผู้ยึดมั่นในคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ

ลี้มั่ง ตัวละครจากเรื่องก่อนสายหมอกเดือน ลี้มั่งอพยพออกจากเมืองซัวเถา ประเทศจีนมาเมืองไทยตั้งแต่พ.ศ 2465 เนื่องจากความทุกข์กันดาร แข็งเดินทางมาพร้อมกับญาติแค่เดียวกัน คือลี้มั่งวนเส็ง โดยที่ลี้มั่งมีความรู้

เรื่องยงจิน ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ส่วนง่วนเสิ่งมีความรู้เรื่องหนังสือจีน ชั่งเป็นคนที่ยึดมั่นคำสั่งสอนของบรรพบุรุษอย่างมาก เขาจะทำตามคำสั่งสอนของบรรพบุรุษทุกประการ เช่น วันแรกที่มาถึงเมืองไทย ก็ตอกป้ายวิญญาณบรรพบุรุษและบูชาตำรายา พร้อมทั้งกราบไหว้บรรพบุรุษทุกคืน

... ชั่งบอกความจริงว่าเขาเก็บตำรายาของเขาไว้ในนั้น
 " บางทีก็เอาไว้นหึ่งไว้บูชา ที่นี้หึ่งเล็กไปหน่อยกลัวจะรับน้ำหนักไม่อยู่ เลยเอามาไว้ใต้หมอน " หลานชายบอก " ผมค่านับบรรพบุรุษก่อนนอนทุกคืน"

(ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 17)

ชั่งจะทำตามคำสั่งสอนของบรรพบุรุษทุกประการไม่ว่าเขาจะอยู่ที่เมืองจีนหรือเมืองไทย โดยไม่สนใจต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ซึ่งต่างจากง่วนเสิ่งถึงแม้ว่าจะเติบโตมาในหมู่บ้านเดียวกันแต่เขาก็เป็นคนที่มีความคิดก้าวหน้ากว่า ชั่งไม่ยึดติดกับคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ ถ้าเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัยและไร้ประโยชน์

เมื่อทั้งสองคนมาใช้ชีวิตในเมืองไทย ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยที่แตกต่างของทั้งสองคนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจาก ชั่งได้รับสืบทอดตำรายาจีนมาจากบรรพบุรุษ แต่เขาไม่เคยเรียกค่ารักษาจากคนไข้เลย เพราะถือว่าบรรพบุรุษสั่งห้ามนำตำรายามาหากิน ให้ใช้เพื่อช่วยเพื่อนมนุษย์เท่านั้น แต่ง่วนเสิ่งไม่เห็นด้วยกับชั่ง " การมาใช้ชีวิตที่เมืองไทยค่อนข้างจะยากจนถ้าไม่เก็บค่ารักษาจากคนไข้แล้ว จะอยู่ได้อย่างไร..." (ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 114) และจุดนี้เองที่ง่วนเสิ่งมองการณ์ไกลกว่าที่ชั่งคิด เพราะง่วนเสิ่งได้เห็นช่องทางที่เขาจะนำตำรายาของตัวเองไปหารายได้อย่างแยบยล

ชั่งหวงตำราของบรรพบุรุษ ไม่เคยให้ใครได้เห็นแต่เขาไม่ได้เฉลียวใจว่าคนที่อยู่ใกล้ชิดกับเขาจะสามารถจดจำเอาตำราไปได้มากพอ
 ... ง่วนเสิ่งเฝ้าสังเกตอยู่ไม่นานก็รู้และจดจำได้

(ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 30)

พฤติกรรมดังกล่าวของง้วนเสี้ยว เมื่อเซ่งไต้ทราบก็รู้สึกผิดอย่างมากที่ตัวเองเปิดโอกาสให้ง้วนเสี้ยวทำผิดคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ ดังนั้นเมื่อเขาเปิดตำรายามาเปิดอ่านความรู้สึกผิดนี้จะฝังใจเขาตลอดเวลา บางคืนทำให้เขาฝันร้ายเห็นบรรพบุรุษมาต่อว่าในเรื่องนี้

หยิบตำรามาดูครั้งไร ตัวหนังสือตอนบนก็บอกอย่างชัดเจนว่า ห้ามนำตำรายานี้มาทำมาหากิน ขูดรีดเงินจากคนเจ็บป่วย แต่ง้วนเสี้ยวเอามาปรุงยาขายและได้กำไรพอสมควร ไม่เห็นจะมีผู้ใดลงโทษ เขาเองเสียอีกฝันร้ายอยู่เสมอ เห็นบิดามาชี้หน้าดูว่า บางคืนก็ฝันเห็นผู้เฒ่าแต่งกายเหมือนเซียนวิเศษมาดวยเอาหีบตำรายาของเขาคืนไป ท่านคงจะเป็นบรรพบุรุษเจ้าของตำรานั้น

(ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 52-53)

นอกจากนี้เซ่งยังมีความคิดว่า ลักวันหนึ่งง้วนเสี้ยวจะได้รับการลงโทษจากการทำผิดคำสั่งบรรพบุรุษ แต่ที่ตอนนี้ยังสุขสบาย เพราะบรรพบุรุษอยู่ไกลจึงรับรู้ช้า ดังจะเห็นจากคำพูดของเซ่งกับภรรยาของเขา " ข้าไม่เชื่อหรือว่าบรรพบุรุษจะไม่ลงโทษมัน คนอย่างนี้จะเจริญไปได้สักกี่น้ำ นี่เพราะบรรพบุรุษท่านอยู่ไกลจึงรับรู้ช้า "

(ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 83) และบางครั้งก็ทอดอาลัยตั้งคำพูดของเกี่ยวกับนางลำพูนมารดาว่า

" เจ้าเซ่งมัวเอ็งเขาวังไฉนเรื่องญาติเขาทำยาขาย "

" จะไปว่าอะไรได้ เอาแต่เจียบแล้วก็คุกเข่าอ่อนนอบบรรพบุรุษทำยังกับว่าวิญญาณจะตามมาคุ้มครองเขาที่นี่ เขาว่าบางทีอาจเพราะเขาขัดคำสั่งบรรพบุรุษ เลยถูกลงโทษ ทวดเขาลังไว้ไม่ให้ทำมาหากินเรียกค่ารักษา "

(ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 42)

จากการศึกษาตัวละคร ลิมเซ่งนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ชีวิตของชาวจีนอพยพ โดยการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความยากลำบาก

ในการที่จะสร้างตัว ซึ่งนอกจากจะใช้ความอดทน มีความมานะแล้ว ยังจะต้องมีเล่ห์เหลี่ยมในการทำการค้า มีความฉลาดในการทำการค้า ซึ่งในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า ง่วนเลี้ยงได้ทำให้กิจการของเขาดีขึ้นเรื่อยๆ จนกิจการก้าวหน้าสามารถตั้งโรงงานได้ ทั้งๆ ที่เขาก็มีเพียงความรู้ในทางหนังสือเงินเท่านั้น ในขณะที่เข่งซึ่งมีความรู้ความสามารถในทางวิชาชีพนกลับยากจนและต้องไปทำสวน จมอยู่กับความทุกข์ใจที่ว่าตนเองเป็นต้นเหตุให้ง่วนเลี้ยงทำผิดคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ พร้อมกับสาปแช่งให้ง่วนเลี้ยงล่มจมจนกระทั่งเหตุการณ์ผ่านไปหลายสิบปีต่างคนต่างมีลูกหลาน เข่งก็ยังไม่คลายความโกรธแค้นง่วนเลี้ยง

นอกจากนั้นผู้ประพันธ์ยังได้เสนอถึงชาวจีนที่ยังยึดติดกับความเชื่อเก่าๆ อย่างไม่เหตุผล แบบเข่ง ทำให้เข่งไม่ก้าวหน้าในชีวิตต่างๆ ที่มีโอกาส ดังที่ง่วนเลี้ยงได้กล่าวกับเข่งว่า

" เพราะมิชอบคืออยู่ไม่ยอมเอามาใช้ เชื่อถือคำสั่งบรรพบุรุษจนเกินไป " ง่วนเลี้ยงว่าเข่งเสมอ " เราไม่ได้ตั้งราคาขตริต แต่ขายเอากำไร แค่นอเลี้ยงตัว...การทำขายทั่วเมืองไทยน่าจะได้นุญมากกว่าการผิดคำสั่ง ได้ช่วยคนสองชาติลงแผ่นดิน จะว่าผิดว่าบาปได้อย่างไร แล้วที่ว่าท่านเขียนสั่งไว้บนตำรา ห้ามเอามาหากินนะ ท่านสั่งอย่างไรรักกันแน่...ท่านอาจจะสั่งแค่ห้ามตั้งค้าขายขตริตเท่านั้นก็ได้..."

(ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 47-48)

และลูกของเข่งก็ได้กล่าวอย่างน้อยใจว่า
 ชื่นนึกแล้วก็รู้สึกเจ็บใจขึ้นมากอยู่เหมือนกัน...ทำไมง่วนเลี้ยงถึงไม่หัวโบราณอย่างพ่อของเขาเลย ถ้าพ่อไม่ยึดมั่นในคำสั่งบรรพบุรุษ รังจืดคิดดัดแปลงเขาก็กับพี่ชายก็ไม่ลำบากอย่างนี้...คิดแล้วชื่นก็อยากจะวิ่งกลับไปบ้านสวน เขย่าหัวเข่งให้คลอนแล้วถามว่า ทำไมถึงเชื่อนัก อยากจะเอาป้ายวิญญาณพวกนั้นโยนลงท้องร่องสวนให้หมด ค่าที่ทำให้พ่อของเขายึดมั่นจนเกินเหตุ

(ก่อนสายหมอกเลื่อน, หน้า 114)

การที่ซึ่งไม่ยอมปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปทำให้ชีวิตของเขาต้องจมอยู่กับที่เช่นนั้นไปจนตาย เพราะไม่ยอมรับกระแสของความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เข้ามาในชีวิต

จ. เฝิงเทียนชื่อ : ชาวจีนผู้กตัญญูต่อเมืองไทย

เฝิงเทียนชื่อ ตัวละครเอกจากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ ของโสภาค สุวรรณ เฝิงเทียนชื่อเป็นชาวจีนที่มีถิ่นกำเนิดที่แตกต่างจากตัวละครชาวจีนอื่นๆ คือ เฝิงเทียนชื่อ มีถิ่นกำเนิดมาจากเมืองฮาบิน แถบแมนจูเรีย ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศจีน แทนที่จะมาจากทางตะวันออกเฉียงเหนือหรือทางใต้เช่นคนอื่นๆ จึงทำให้เฝิงเทียนชื่อมีลักษณะที่แตกต่างจากชาวจีนทางใต้ ซึ่งนอกเหนือไปจากการมีผิวขาวแล้วก็คือ การมีรูปร่างที่สูงใหญ่ อันเป็นลักษณะเฉพาะของชาวจีนทางตอนเหนือ

จนบัดนี้เขายังจำป่าป่าได้แม่นยำ...ป่าป่าของเขามีลักษณะ
บุรุษจีนทางเหนือสุดของประเทศอย่างครบถ้วน
นั่นคือมีรูปร่างสูงใหญ่ แข็งแรงและกล้าหาญ บึกบึนเต็มไปด้วย
ชีวิตชีวา

(กระท่อมไม้ไผ่, เล่ม 1 : 3)

เทียนชื่อต้องหลบหนีภัยทางการเมืองนั่นคือ การปฏิวัติของพวกก๊กมินตั๋ง เขาได้เดินทางจากประเทศจีนมาฮ่องกง ซึ่งที่นั่นมีชาวจีนอยู่เป็นจำนวนมาก ในตอนแรกเทียนชื่อตั้งใจจะตั้งหลักแหล่งอยู่ในฮ่องกง แต่เนื่องจากเทียนชื่อต้องคอยระมัดระวังตัวเองไม่ให้อารมณ์อยู่เหนือความถูกต้อง เมื่อนางหลี่อิง ภรรยาของเก่าแก่ที่เขาไปทำงานอยู่ด้วย ต้องการมีความสัมพันธ์กับเทียนชื่อ และอีกเหตุผลหนึ่งก็คือ ถ้าอยู่ฮ่องกงแล้วเขาคงไม่มีโอกาสที่จะเรียนวิชาแพทย์แผนปัจจุบันตามที่เขาได้ตั้งความหวังไว้ ดังนั้นเขาจึงตัดสินใจเดินทางมาอาศัยกับญาติที่เมืองไทย

เทียนชื่อเป็นชาวจีนที่นับว่าเป็นคนอพยพรุ่นใหม่ ปัญหาของเขาจึงไม่เหมือนกับชาวจีนรุ่นก่อนๆ การเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศจีนเป็นอย่างมาก

ชาวจีนรุ่นก่อนไม่ว่าจะเป็น ต้นล่วงอู๋ กัง แป๊ะกิม หรือเหลียง ปัญหาแรกที่เขาต้องประสบได้แก่ปัญหาการขอเข้าประเทศ ซึ่งสมัยนี้มีการจำกัดคนจีนที่อพยพเข้าเมือง และเมื่อจะเข้าเมืองต้องมี "วีซ่า" ในการเข้าประเทศไทย ดังนั้นในการเข้าประเทศไทย เทียนซื่อจึงต้องขอวีซ่าของนักท่องเที่ยวซึ่งทำให้เขามีปัญหาต่อไปในภายหลัง ปัญหาอย่างที่สอง คือปัญหาที่ชาวจีนอพยพทุกคนต้องประสบได้แก่ปัญหาเรื่องภาษา ที่แตกต่างกันจากอ่องกงทั้งๆ ที่มีชาวจีนอยู่เป็นจำนวนมาก และอีกปัญหาหนึ่งก็คือ การถูกรังเกียจในเรื่องเชื้อชาติจากชาวไทยบางคน เนื่องมาจากมีชาวจีนบางคน ที่มักหาโอกาสที่จะแต่งงานกับสาวไทย เพื่อสิทธิทางกฎหมายต่างๆ และการมีความคิดว่าชาวจีนจะมาแย่งและกอบโกยผลประโยชน์ในเมืองไทย ดังที่กัรดิษฐ์ พี่ชายคนโตของเข้หม่อม ภรรยาของเทียนซื่อ ตกเถียงกันถึงปัญหานี้

" พี่โอไปโกรธแค้นว่าพวกเขาเข้ามามีอำนาจทางเศรษฐกิจ การค้าในบ้านเราทำไม เราเองต่างหากไม่ได้อบรมสั่งสอนลูกหลาน ให้เป็นนักการค้า...สอนกันแต่จะให้ เป็นเจ้าคนนายคน "

(กระท่อมไม้ไผ่, เล่ม 2: 608)

เทียนซื่อก็ได้ท้อใจกับปัญหานั้นกลับมีความคิดที่จะทำทุกอย่างเพื่อที่จะได้เป็นการตอบแทนประเทศไทยที่ให้โอกาสเขาตั้งตัว ดังที่เขาบอกว่า " เพราะอย่างนี้ผมถึงตั้งใจว่า ถ้ามีโอกาสเมื่อไรก็ต้องแสดงความกตัญญูรู้คุณกับประเทศชาติบ้านเมือง ที่ให้โอกาสผมหนีร้อนมาพึ่งเย็น...จะต้องไม่เห็นแก่ตัว เอาแต่กอบโกยหาผลประโยชน์ให้ตัวเองเพียงอย่างเดียว " (กระท่อมไม้ไผ่, เล่ม 2: 911-912) จนเมื่อเขาได้รับความช่วยเหลือให้เรียนวิชาแพทย์แผนปัจจุบัน เขาจึงได้เข้ามาทำการวิจัยพืชสมุนไพรของไทย เพื่อทำยาสมุนไพรไทย เพื่อช่วยเหลือประชาชนโดยไม่หวังที่กอบโกยหรือตั้งหน้าทำการค้าเพื่อสะสมเงินทองเลี้ยงชาวจีนคนอื่นๆ ดังที่เขาสนทนากับภรรยาของเขาว่า

" ผมนะ นึกถึงคนอื่น...เมียคนอื่นที่เขาขสขบาย ไม่ต้องเดือดร้อน วังเต็นท่ามาหากินสายตัวแทบขาดอย่างคุณอ้อม แต่งานที่ผมกำลังทำนี้ มันก็เหมือนการแสดงกตัญญูทเวทิตาทางหนึ่ง..."

เขียนชื่อเอ่ยประโยคหลังอย่างชัดเจน
 " กตัญญูรู้คุณต่อวิชาความรู้ ต่อสถาบัน ผู้คนและประเทศชาติที่ทำให้ผม
 มีโอกาสก้าวขึ้นมาอยู่ในระดับที่เป็นอย่างนี้ "

(กระท่อมไม้ไผ่, เล่ม 2: 910)

เขียนชื่อพยายามศึกษาหาความรู้ เพื่อที่จะได้ตอบแทนแผ่นดินไทย ถึง
 แม้ว่าจะในต่างประเทศที่เขาไปศึกษาต่อนั้น เขาสามารถที่สะหาเงินได้มากแต่เขาก็ไม่
 สนใจ พร้อมทั้งกล่าวอยู่เสมอว่า " ผมจะรักเมืองไทยเสียแล้ว รักแบบแผ่นดินแม่...
 ผมหนีร้อนไป ก็ได้พึ่งเย็นที่นั่น...คิดอยากจะทำอะไรให้เป็นประโยชน์กับแผ่นดินที่ผม
 ได้พักพิงอาศัย" (กระท่อมไม้ไผ่, เล่ม 2: 789-790)

ช. เหลียง ลือพาณิชย์ : ชาวจีนผู้เป็นนักธุรกิจ

ประภัสสร เสวิกุล สร้างตัวละครเอกชื่อ เหลียง ลือพาณิชย์ ใน
 เรื่องลอลดลายนังกร เหลียงเป็นชาวจีนอพยพจากฮั่วเถา ประเทศจีน อพยพเข้ามาประ
 เทศไทยพร้อมกับเพื่อนบ้านคนหนึ่งแรกเข้ามา เขาและเพื่อนมารับจ้างเป็นจับกัง
 แบกกระสอบข้าวสารที่ทำนาราชวงศ์ และเป็นคนขายกาแฟ เมื่อมีทุนรอนพอที่จะตั้งตัว
 ได้ก็พอลูกกับที่รัฐบาลไทย มีจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ใช้นโยบาย
 ขายที่กีดกันชาวจีนอย่างหนัก มีการออกกฎหมาย และใช้มาตรการต่างๆ เป็นจำนวน
 มากเพื่อตีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากมือชาวจีน สิ่งที่กระทบต่อชาวจีนในระยะ
 ยาวที่สุดคือ การห้ามชาวจีนซื้อที่ดินในประเทศไทย เป็นเหตุให้ชาวจีนที่ต้องการลง
 หลักปักฐานในเมืองไทยแต่งงานกับผู้หญิงไทย หรือผู้หญิงจีนที่เกิดในเมืองไทย เหลียง
 ก็เป็นผู้หนึ่งที่แต่งงานกับลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย เพื่อจะได้ซื้อที่ดินในนามของคน
 แต่งงานด้วย จากนั้นก็ขยายกิจการไปเรื่อยๆ พร้อมกับรับภรรยาคนเก่าที่อยู่เมืองจีนมา
 อยู่ด้วย

ครอบครัวลือพาณิชย์เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ที่มีหัวหน้าครอบครัวคือ
 เหลียง ลักษณะของเหลียงเป็นคนที่มีความคิดเป็นแบบจีนนั่นคือ การแข่งขัน เหลียงจะ
 ปล่อยให้ทุกคนแข่งขันกันทำงาน ผลตอบแทนอยู่ที่การทำงานของแต่ละคน ทุกคนได้รับการ

ฝึกหัดให้ช่วยงานของตระกูล

ผู้ประพันธ์ให้ตัวละครตัวหนึ่งที่เป็นหลานเป็นคนเล่า และหลานคนนี้จะเรียกญาติพี่น้องด้วยสรรพนามตามที่เขามีความสัมพันธ์ด้วย และจะเล่าเท่าที่สังเกตเห็น ตัวผู้เล่าจะไม่มีบทบาทอะไรนอกจากเป็นผู้สังเกตการณ์เท่านั้น ดังนั้นเรื่องราวต่างๆ ของเหลียงจึงเสมือนเรื่องเล่าที่เล่าโดยหลานชายของเขาเอง ซึ่งได้อธิบายถึงรูปร่างหน้าตาของเหลียง ที่มีสภาพดังเช่นคนที่ทำงานหนัก และต่อสู้กับการแข่งขันทางธุรกิจมาตลอด

ผู้เป็นคนรูปร่างเล็ก และผ่ายผอมจนเมื่อเวลาที่ถอดเสื้อจะมองเห็นซี่โครงเรียงรายกันเหมือนรั้วไม้ระแนงๆ เนื้อหนังที่เรียกได้ว่าติดกระดูกนั้นเหี่ยวยุบรวบลู่ ใบหน้าเต็มไปด้วยรอยกระ ส่วนที่สะดุดตาที่สุดคือหน้าผากที่กว้างและโหนกนูนเหมือนหน้าผากเสือโคร่ง คิ้วที่ตกต่ำตัดกับเส้นผมสีดอกเลาซึ่งตัดเกรียนติดหนังหัว และดวงตาที่แจ่มใสเหมือนแสงไฟจากประกาย

(ลวดลายมังกร, หน้า 131)

ส่วนอุปนิสัยของเหลียงนั้นจะเป็นคนที่มัธยัสถ์ เรียบง่าย พค่น้อย และไม่ชอบลงสิ่งกับใคร และรู้จักคุณค่าของเงิน จนเพื่อนที่อพยพมาจากเมืองจีนด้วยกันและตั้งตัวได้พร้อมๆ กันพูดถึงเหลียงว่า

" ไอ้เหลียงมันมีเงินเป็นนาย จะทำอะไรนิดหน่อยก็เกรงใจเงิน... คนเราอย่างแกก็อยู่คู่โลกไม่เกิน 100 ปี ต่อให้มีเงินกองท่วมหัว เวลาตายไปอย่างติลกลหลานมันก็แค่เผาแบงค์กงเต็กส่งไปให้พ่อเป็นนิธิ ไอ้แบงค์จริงๆ ที่หาเอาไว้ ลักใบเดียวมันก็ยังไม่กล้าเผาให้เราเลย "

(ลวดลายมังกร, หน้า 133)

นอกจากนั้นเหลียงยังเรียกได้ว่าเป็นคนที่ใช้ชีวิตอยู่กับงาน ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดูโทรทัศน์ หรือทำอะไรที่เป็นเรื่องที่ทำให้เสียเวลาทำงาน ชีวิต

การทำงานของเหลียงยังสามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคสร้างตัว ยุคสร้างงาน และยุคสร้างคน ยุคสร้างตัวนั้นเริ่มจากเหลียงอพยพเดินทางมาจากเมืองจีน จนถึงขั้นสร้างโรงงานทอผ้า ยุคสร้างงานอยู่ในระยะที่ขยายกิจการต่างๆ ออกไปอย่างมากมาย ส่วนยุคสร้างคนนั้นเป็นยุคที่เหลียงเริ่มถอนตัวออกจากการบริหารงานโดยปล่อยให้ลูกหลานและคนภายนอกเข้ามาทำหน้าที่แทน เหลียงมักจะสอนให้ลูกหลานรู้จักค่าของเงิน ไม่ใช่จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ดังที่เหลียงมักจะสอนลูกหลานของเขาอยู่เสมอว่า

ความสุขสบายที่เราได้รับกันอยู่ในทุกวันนี้ ล้วนเริ่มต้นมาจากการที่ปู่
อาบเหงื่อต่างน้ำ รั้งจ้างเป็นจับกังขนของ ซึ่งกว่าจะได้เงินสักสตางค์
สองสตางค์ ก็ต้องเอาแรงงานเข้าแลก เหนื่อยยากแทบสายตัวจะขาด
ดังนั้นหากลูกหลานใช้จ่ายเงินทองอย่างสุรุ่ยสุร่าย โคนไม้คำนึงถึง
ความลำบากลำบากของปู่แต่ไหนหลัง ก็เปรียบเสมือนกับคนอกตัญญู

(ลอคลายมังกร, หน้า 99)

เหลียงสามารถสร้างตัวจากสภาพ "เสือผืนหมอนใบ" จนตั้งบริษัท
ในเครือ"ณัฐกิจ"บริษัททุกบริษัท ของเหลียงเติบโตอย่างช้าๆ จนมาอยู่ในระดับแนวหน้า
และขยายสาขาออกไปอย่างกว้างขวาง จนกลายเป็นบริษัทที่มีอิทธิพลในตลาดเครื่อง
อุปโภคบริโภค นอกจากนั้นยังได้ระดมเงินทุนทั้งความคิด ทำให้บริษัทกลายเป็นบริษัทชั้น
นำบริษัทหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าตัวละครเอกแต่ละตัวที่กล่าวมาแล้วนั้นต่างก็ให้ภาพของชาวจีน
ทั้ง 4 ประเภท โดยประเภทที่ 1 ได้แก่ชาวจีนที่รักในวัฒนธรรมและบ้านเกิดเมือง
นอนของตนเอง ซึ่งได้แก่ตันสว่างอู ลี้มั่งแข็ง ประเภทที่ 2 ได้แก่ชาวจีนผู้ที่มีความ
กตัญญูต่อประเทศไทยได้แก่ เฝิงเทียนซื่อ และกั๋ง ประเภทที่ 3 ได้แก่ชาวจีนผู้ที่เป็น
นักสู้ทางธุรกิจ ได้แก่ เหลียง ลีอาณิษฐ์ และทิจิว ส่วนประเภทที่ 4 ได้
แก่ชาวจีนที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้แก่ แป๊ะกิมและจิว และตัวละคร
ชาวจีนทุกตัวที่กล่าวมาแล้ว โดยจะมีทั้งที่สามารถปรับตัวได้ตั้งแต่แรกเข้ามา และที่ปรับ
ตัวได้ในภายหลัง ตัวละครทั้ง 4 ประเภทนี้ต่างก็เป็นตัวแทนของชาวจีนโพ้นทะเลที่เข้า

มาตั้งรกรากในเมืองไทยในสภาพที่ค่อนข้างยากจน และแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ชีวิต เพื่อความอยู่รอดของพวกเขาในต่างประเทศ บางคนก็ประสบความสำเร็จในชีวิต ดังเช่น ต้นสว่างอู๋ เฝิงเทียนซื่อ ทิฉือ และเหลียง ลือพาณิชย์ และบางคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ก็สามารถอยู่ในสังคมไทยได้อย่างไม่เดือดร้อนนัก ได้แก่ ลี้มั่งเซ่ง กัง แป๊ะกิมและจิว

3. ฉาก

การสร้างฉากให้เหมาะสมกับโครงเรื่องหลักในนวนิยายประเภทนี้นั้น ผู้ประพันธ์แต่ละคนก็มีวิธีการสร้างและเสนอฉากที่แตกต่างกันไป มีทั้งฉากที่นำมาจากประสบการณ์จริง จากการค้นคว้า และบางฉากก็มาจากการจินตนาการของผู้ประพันธ์เอง

ฉากต่างๆ ในนวนิยายประเภทนี้นั้น มีทั้งฉากในประเทศไทย และฉากในประเทศจีน ฉากแต่ละฉากนั้นนับว่ามีผลต่อโครงเรื่อง และการดำเนินเรื่องเป็นอย่างมาก

ฉากหลักในนวนิยายประเภทนี้ คือฉากในเมืองไทยในสมัยต่างๆกัน แต่ก็อยู่ในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน แต่ยังมีบางเรื่องที่กล่าวถึงฉากในประเทศจีน ซึ่งก็คือเรื่องไม่ต้องลม และเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ การสร้างฉากในนวนิยายกลุ่มนี้นั้น โบตัน ซึ่งประพันธ์นวนิยายเรื่องจดหมายจากเมืองไทย เรื่องไม่ต้องลม และเรื่องก่อนสายหมอกเดือนนั้น โบตันจะไม่เน้นเรื่องการบรรยายฉากแต่จะแทรกการบรรยายฉากเข้าไปพร้อมกับการบรรยายเรื่อง และการลำดับฉากนั้นจะเป็นไปตามลำดับเวลา ส่วนหยก บูรณานั้น จะมีการบรรยายฉากอย่างละเอียดในเรื่องอยู่กับก๋ง และเรื่องกตัญญูพิศวาส เนื่องจากเป็นการแสดงภาพชีวิตประจำวันของชาวจีน การลำดับฉากจะเป็นไปตามลำดับเวลา เรื่องกระท่อมไม้ไผ่ โสภาค สุวรรณ จะมีการบรรยายฉากเพียงเล็กน้อย ซึ่งส่วนมากนั้นจะเป็นการบรรยายความรู้สึกของตัวละคร ฉากที่เห็นจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างชุมชนแออัดกับบ้านที่อยู่อาศัยของผู้ดีชาวไทย การลำดับฉากก็จะเป็นไปตามลำดับเวลา ส่วนเรื่องลอดลายมังกร นั้นการลำดับฉากนั้นจะกลับไปกลับมาตามลักษณะการเปิดตัวละคร ฉากที่อยู่ในเรื่องนี้ส่วนมากจะเป็นฉากภายในบ้านลือพาณิชย์ และฉากภายในสำนักงาน นวนิยายเรื่องต่างๆ ในกลุ่มนี้จะมีการบรรยายฉากโดยจะแบ่งเป็นฉากในประเทศจีน และฉากในประเทศไทยดังนี้คือ

ฉากประเทศจีนในเรื่องไผ่ต้องลม และเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ จะมีการแบ่งฉากออกเป็น 2 ฉาก ได้แก่ฉากในประเทศจีน และฉากในประเทศไทย ฉากในเรื่องไผ่ต้องลม นั้น จะมีการแบ่งออกเป็น 2 ภาค คือภาคหน้าเรื่อง ซึ่งกล่าวถึงฉากที่อยู่ในประเทศจีน และภาคคืนสยาม จะกล่าวถึงฉากในประเทศไทย การลำดับฉากในเรื่องนี้จะ เป็นไปตามลำดับเวลา ฉากแรกที่กล่าวถึงจะเป็นฉากบ้านของทีจื่อ ซึ่งมีลักษณะการบรรยายที่คล้ายกันกับการบรรยายฉากบ้านของเทียนชื้อ คือจะมีการบรรยายฉากที่เป็นบ้านของตัวละครเอกที่เมืองจีน ซึ่งบ้านนั้นจะใหญ่โต สวยงาม เช่นสภาพบ้านของทีจื่อ "ตัวบ้านเป็นตึกโบราณ ชั้นเดียว แต่กว้างขวาง หน้าตักมีลานกว้างปูศิลาสีเขียว ถัดไปมีบ่อปลา บ่อนั้นมิได้เป็นทรงกลมหากทอดยาวเหยียด มีถนนที่ขอบบ่อ ใช้เดินไปมาได้ ด้านหลังมีส่วนผลไม้ ดอกมสมบุรณ" (ไผ่ต้องลม, เล่ม 1 : 14)

ส่วนในเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ ก็จะบรรยายฉากของสภาพบ้านเรือน จากความรู้สึกของเทียนชื้อ ซึ่งสภาพบ้านนั้น

บ้านนี้ไม่ใช่กระท่อม หรือเพิงสปรกไม่มีราคาค่างวด หากเป็นบ้านใหญ่ สวยงาม มีราคา เครื่องเรือนเครื่องใช้แต่ละห้องมีค่าในตัวของมันเอง...

จากห้องดนตรี มีห้องหับอีกหลายห้องที่สวยงามไม่แพ้กัน...

ที่ชั้นบนของบ้าน ห้องนอนที่แม่ใช้เป็นห้องหอยังอยู่ในสภาพสวยงามที่ไม่มื้ที่ตี...

(กระท่อมไม้ไผ่, เล่ม 1 : 74)

บ้านของเทียนชื้อนี้ตั้งอยู่ในเมืองฮาบิ่น ทางตอนเหนือของประเทศจีน และมีการกล่าวถึงสภาพบ้านเรือนที่เทียนชื้ออพยพลงไป คือสภาพบ้านเมืองของเมืองซัวเถา ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน ฉากนั้นเป็นฉากของหมู่บ้านในชนบท ที่ไม่มีตึกรามบ้านช่อง การจราจร รถราต่างๆ หรือแม้แต่ความสวยงามทางศิลปะแบบทางตอนเหนือ

ฉากบ้านนับเป็นฉากที่เป็นรูปธรรมอย่างเดียวกับที่ผู้ประพันธ์บรรยายถึง เนื่องจากต้องการแสดงให้เห็นถึงฐานะ และสภาพความเป็นอยู่ของตัวละครเอก ก่อนที่จะต้องอพยพโยกย้ายไปที่อื่น ส่วนฉากอื่นๆ นั้นจะเป็นฉากที่สนับสนุนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นฉากของการอพยพย้ายหนีสงคราม ซึ่งผู้ประพันธ์ก็ได้กล่าวถึงลักษณะของภูมิประเทศ แต่จะกล่าวถึงสภาพของตัวละคร ความรู้สึกของตัวละครที่มีต่อเหตุการณ์นั้น เช่น ในฉากที่ทิวทัศน์เห็นฉากการเดินทางของทหาร ที่แสดงความโหดร้ายของสงครามได้เป็นอย่างดี

ทหารเหล่านี้มิได้มีที่ท่าองอาจสมชายชาติทหาร ตั้งในมโนภาพของเด็กหนุ่ม...ทหารที่เขาเห็นเดินผ่านไปๆ นี้เดินโซเซ แกวทหารโย้เย้เหมือนเด็กนักเรียนชั้นประถมหนึ่ง คอดก ผ่ายผอม เลื้อยผ้ามอมแมม คล้ายกับขอคอยากมานาน แล้วยังต้องเดินทางเหนื่อย...

(ไม่ต้องลม, เล่ม 1: 237)

สำหรับฉากในประเทศไทยนั้นเริ่มจากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย เป็นนวนิยายที่กำหนดเวลาและสถานที่ในท้องเรื่องไว้อย่างแน่นอน กล่าวคือ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา 20 ปี นับจากพ.ศ 2488-2508 ส่วนสถานที่นั้นผู้ประพันธ์กำหนดไว้ 2 แห่งใหญ่ คือ บนเรือเดินทะเล "ไหอ้วง" และที่กรุงเทพฯ การเปลี่ยนสถานที่และเวลาในเรื่องจะสังเกตได้จากการขึ้นต้นจดหมายในแต่ละฉบับ

การบรรยายฉากจะมีการบรรยายฉากบ้างเล็กน้อย ลักษณะการบรรยายฉากจัดอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า "Neutral Setting" คือ ผู้ประพันธ์จะบรรยายถึงเวลาและสถานที่ที่เรื่องนั้นเกิดขึ้นโดยไม่ให้รายละเอียดมากนัก การบรรยายก็เป็นไปอย่างคร่าวๆ แทรกไปกับการบรรยายเรื่อง (นิพนธ์ นฤตธีพงษ์, หน้า 118) เช่น บรรยายภาพของเรือเดินทะเล "ไหอ้วง" "ทะเลเรียบ ไม่มีพายุ แต่ลาก็เมาคลื่น เรือเดินทะเลลำใหญ่ ราวกับตำบลโผนเลี้ยงทั้งตำบล จุคนได้เป็นพันๆ ไม่เอียงหรือโคลงเลย..." (จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 8)

หรือประกอบกับคำบรรยายทั่วทัศน์และความอุดมสมบูรณ์ของเมืองไทย เมื่อต้นสว่างอ้อมมาถึงเมืองไทย

อังกิมทำตาปริบๆ ไม่พูดต่อ แต่มองผ่านลูกทรงเรือไปที่ฝั่งแม่น้ำ แม่น้ำเมืองไทยกว้างใหญ่ น้ำเปี่ยมฝั่ง คงเพาะปลูกได้ดี ต้นไม้ใหญ่สูงลิบๆ บางชนิดเป็นต้นไม้ที่ลูกไม่เคยเห็นมาก่อน แต่ลูกแน่ใจว่า ลูกเห็นต้นมะพร้าวเป็นระยะๆ ที่เมืองเรากว่า จะเห็นต้นมะพร้าวสักต้นหนึ่ง ต้องเดินจนเมื่อขาทันเดียว เขาใช้ลูกมะพร้าวทำประโยชน์อะไรหนอ จึงนิยมปลูกกันมากถึงเพียงนี้

(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 22)

นวนิยายเรื่องนี้มีการบรรยายฉากไม่มากนัก และการบรรยายก็เป็นไปอย่างคร่าวๆ ไม่ให้รายละเอียดเท่าที่ควร แต่ก็มีบางฉากที่สะท้อนถึงบรรยากาศของเรื่องได้ดีพอสมควร เช่นตอนที่บรรยายถึงบรรยากาศเจียงๆ หลังจากที่ต้นสว่างอุบลุเสียชีวิตออกประการ

เวลานี้ค่ำแล้ว อากาศเย็นเยือก ไฟฟ้าสว่าง แต่ลูกรู้ว่ามันมืดเสียเหลือเกิน มีดวงใจหาย ความหนาวเยือกเข้าไปในอก ลูกคิดถึงแม่ คิดถึงบ้านเก่าของเราที่เคยอยู่ร่วมกัน ยามใดที่ลูกมีทุกข์ ลูกมักจะเห็นภาพแม่และลูกสมัยเป็นเด็กเล็ก อยู่ที่คันทนา หรือที่เขิงเขา มือจูงเชือกวัว เรียกว่าคนเรายามทุกข์จะมีอะไรช่วยให้เป็นสุขได้เท่าความหลัง

(จดหมายจากเมืองไทย, หน้า 303)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์มิได้บรรยายอย่างละเอียดลออ แต่ประการใด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์ไม่ต้องการให้ผู้อ่านสนใจกับฉากในท้องเรื่องเกินไปก็ได้ แต่ถ้าพิจารณาถึงความถูกต้องระหว่างเหตุการณ์ในเรื่องกับข้อเท็จจริงต่างๆที่ปรากฏในเรื่อง จะมีความเป็นจริงตามระยะเวลาที่สร้างไว้ เช่น เรื่องรถลาก เครื่องรับโทรเลข เรื่องโรงเรียนบางแห่งหยุดในวันเสาร์ และอาทิตย์ และอื่นๆ

ส่วนเรื่องไม่ต้องลม และเรื่องก่อนสายหมอกเดือน นั้น
ลักษณะการบรรยายฉากคล้ายกับเรื่องจดหมายจากเมืองไทย คือมีการบรรยายฉาก

แทรกไปกับการดำเนินเรื่อง และบรรยายอย่างคร่าวๆ

สำหรับเรื่องอยู่กับกัง โครงเรื่องของเรื่องนั้นจะเป็นการเสนอภาพชีวิตประจำวันของชาวจีน และความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวจีน การใช้ฉากในเรื่องนี้นั้น หยก บรรณา ผู้ประพันธ์ได้ใช้ฉากทั้งหมดในเรื่องเป็นฉากในชนบทของประเทศไทย โดยเน้นที่ฉากชุมชนหนึ่งที่อยู่ใกล้กับตลาด ซึ่งประกอบด้วยชาวจีนเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการบรรยายฉากจะมีการบรรยายฉากแต่ละฉากอย่างละเอียด โดยเฉพาะจะบรรยายฉากชีวิตประจำวันของชาวจีนรายหนึ่ง ซึ่งผู้ประพันธ์ใช้สรรพนามเรียกว่า กัง ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน และบรรยายฉากสภาพความวุ่นวายของตลาด ฉากการหุงหาอาหาร ฉากลักษณะบ้านเรือน โดยจะมีผู้เล่าเรื่องที่เป็นหลานของกัง

การบรรยายฉากนั้นจะแตกต่างจากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย ตรงที่การบรรยายฉากอย่างละเอียด เป็นไปตามขั้นตอนของการกระทำ เช่น ฉากการจับน้ำชาของกังที่เริ่มตั้งแต่ตักไปตั้งน้ำ รอน้ำเดือด จนกระทั่งจับน้ำชา

กังจะนิยมนิยมนปรับเปลวตะเกียงอยู่จนได้ที่ หากมีควันลอยออกมาจากเปลวไฟกังจะไขไล่ตะเกียงที่ทำด้วยผ้าผ่านหน้าขึ้นมา แล้วใช้ตะไกรที่เสียบอยู่ในเขี่ยนหมากค่อยๆ ขลิบแต่งที่ปลายไส้แล้วไขลงให้ได้ที่ตามเดิม...

...ระหว่างที่รอให้น้ำที่ต้มเดือด กังจะไม่อยู่ว่างๆ หยิบป้าน้ำชาใบเล็กที่จะใช้ชงดื่มเฉพาะตอนเช้าและตอนกลางคืนเท่านั้นออกมาล้าง... กังจะค่อยๆ เทกากชาที่เหลือค้างจากเมื่อคืนลงกระโถนบัวขน้ำหมากที่อยู่ใกล้ๆ ตัวแล้วเอาน้ำสะอาดที่ตักใส่ขันมาล้าง 2-3 ครั้ง จากนั้นจึงล้างถ้วยชา... ถ้วยน้ำชานี้เป็นใบเล็กๆ ขนาดถ้วยตะไลมีอยู่สามใบวางอยู่ในจานรองเคียงกับป้าน้ำชาขั้นสุดท้ายกังจะล้างจานรองแล้วเอาถ้วยชาทั้งสามใบคว่ำลงในจานให้ขอบถ้วยเกยกับขอบจานเพื่อจะได้แห้งง่ายขึ้น เสร็จเรียบร้อยแล้วกังจะเอ้อมมือไปหยิบขวดใส่ใบชาขึ้นมาเปิดจุกออกแล้วเทใบชาใส่ฝ่ามือพอที่จะใช้ชงในคราวหนึ่งๆ แล้วหยิบใส่ป้านปิดจุก

ขวดใส่ใบชาแล้วเลื่อนเข้าเก็บที่มุมห้องตามเดิม...

(อยู่กับกิ่ง, หน้า 4)

ฉากจินน้ำชาของกิ่งที่ผู้ประพันธ์จะบรรยายฉากนี้ที่ละชั้น นับตั้ง
แต่รินน้ำใส่ในกา

กิ่งจะตั้งกาน้ำร้อนไว้บนตะเกียงตามเดิม แต่หรีเปลวไฟให้อ่อนลง
พอคะเนว่าชาที่ชงไว้ ออกสีและรสได้ที่แล้วกิ่งจะหงายถ้วยน้ำชาทั้งสาม
ใบขึ้น แล้วรินน้ำชาลงในใบแรกก่อนถ้วยยกขึ้นแกว่ง 2-3 รอบ แล้ว
เทน้ำชาลงในใบที่สอง ทำอย่างเดิมอีก จนครบสามใบจึงเทน้ำชาที่ล้าง
ถ้วยนั้นลงในกระโถน จากนั้นก็รินน้ำชาในป้านลงปริ่มด้วยทั้งสามใบ ยก
ขึ้นจิบอย่างช้าๆ...จนหมดทั้งสามถ้วย แล้วรินเติมอีก...

(อยู่กับกิ่ง, หน้า 5)

ฉากแต่ละฉากในเรื่องนี้จะมีความต่อเนื่องกัน และเมื่อจะกล่าวถึง
ฉากใด จะมีชื่อฉากที่แสดงให้เห็นฉากนั้น เช่น รุ่งอรุณ ก็จะเป็นฉากภายในบ้านใน
ตอนเช้า พบกันที่ตลาด ก็จะเป็นฉากตลาด เป็นต้น

ลักษณะการบรรยายฉากเช่นนี้ หยก บูรพา ได้ใช้อีกครั้งในเรื่อง
กตัญญูนิทรา คือจะเป็นการบรรยายฉากต่างๆ อย่างละเอียด และใช้ฉากในประ
เทศไทย แต่ฉากนั้นเป็นฉากที่กล่าวถึงชาวจีนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และสภาพชีวิต
ของชาวจีนที่กล่าวถึงนี้เป็นชาวจีนที่อยู่ในย่านสลัมของกรุงเทพฯ ฉากต่างๆ ของเรื่องจะ
อยู่ในช่วงเวลาราวๆ พ.ศ. 2500 โดยจะบรรยายสภาพที่อยู่อาศัยของชาวจีนพวกนี้ว่า

ตรอกแห่งนี้มีความกว้างประมาณสองช่วงแขนของผู้ชายเหยียดต่อกัน
สองด้านเป็นห้องแถวไม้เก่าๆ สองชั้นปลูกเป็นพิตยารเข้าไปตามความ
ลึกของตรอก หลังคาและกันสาดที่เป็นสังกะสีอาบสนิมยื่นออกมาจนเกือบ
จะชนกัน... สิ่งที่แถมสีสันให้กับตรอกคือเสื้อผ้าที่แต่ละห้องตากไว้ระเกะ
ระกะไปหมด ส่วนมากตากกับราวไม้ไผ่ลำเล็กๆ ยาวๆ และพาดไว้นอก

หน้าต่างเห็นอกันสาด

(กตัญญูนิควาส, หน้า 5-6)

นอกจากนั้นยังบรรยายฉากที่ทำให้เห็นสภาพความแตกต่างระหว่างสลัมกับใน
ส่วนที่เจริญ เช่น

ในกรุงเทพฯ มีย่านที่อยู่อาศัยอย่างหนาแน่นของคนจีนที่กระจัดกระจาย
อยู่หลายแห่ง เป็นตรอกและชอกซอยก็มี เป็นบ้านเล็กเรือนน้อยปลุกรวม
เป็นเวียงก็มี และอีกไม่น้อยเลยมีสภาพเป็นสลัมที่หลังคากายเกยกันจน
แสงแดดไม่มีโอกาสส่องลอดลงมากระทบพื้นทางเดินอันเฉอะแฉะ

(กตัญญูนิควาส, หน้า 2)

มันต่างกันเหมือนลิขากับลิคำ หรือผืนผ้าแพรอันงามเลื่อมพรายกับผ้า
ขี้ริ้ว... แต่ละคูหาของตึกริมถนนคู้ช่วงกว้างขวาง มันคงแข็งแรง และ
ข้างก็ตกแต่งอย่างหรูหรา ส่วนห้องหับในตงสลัมที่เขาชุกกายอยู่นั้น
เหมือนรังหนู

อาคารพาณิชย์เหล่านี้เปรียบไปแล้วไม่ต่างกับฉากที่โอบอ้อมกำบังภาพ
ความทรุดโทรมและแสนจะโสโครกหมักหมมของตงสลัมซึ่งซ่อนแฝงอยู่
ด้านหลังอาคารพาณิชย์ที่ยื่นตัวเรียงรายไปทั้งสองฟากฝั่งถนนใหญ่
... ช่วงระยะเดินไม่กี่สิบก้าวเท่านั้นเอง ความแตกต่างของกรุงเทพฯ
ก็มีให้เห็นได้ชัดเจน กรุงเทพฯ ในชีกอยู่ติดถนนหลวงสองฟากเหมือน
เมืองสวรรค์อันงามตระการ แต่กรุงเทพฯ ในส่วนที่เป็นตงสลัมเหมือน
เมืองนรก...

(กตัญญูนิควาส, หน้า 25-26)

การบรรยายฉากในเรื่องนี้จะให้รายละเอียดมากเหมือนกับเรื่องอยู่กับก๋ง
แต่ละฉากนั้นจะมีชื่อกำกับ เช่น นครสองหน้า ที่เป็นฉากของกรุงเทพฯ ที่มีทั้งสถานที่
เจริญกับสลัม และก็เปลี่ยนฉากไปในชื่อตอนว่า คำคืนในตรอกแคบ ที่เป็นฉาก
ของตรอกซึ่งเป็นสถานที่อยู่ของชาวจีนในตงสลัม ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าผู้ประพันธ์

ต้องการแสดงให้เห็นสภาพความเป็นจริงของคนจีนที่ยากจนและด้อยการศึกษา ทั้งผู้ประพันธ์ยังถ่ายทอดมาจากประสบการณ์บางส่วนที่ประสบมา

ส่วนเรื่องลอลลายมังกร นั้น ประภัสสร เสวิกุล มีโครงเรื่องที่แสดงถึงการต่อสู้ชีวิตที่ประสบความสำเร็จในการสร้างตัวจนถึงกับได้เป็นนักธุรกิจชั้นนำของเมืองไทย การสร้างฉากของเรื่องนี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีการบรรยายฉากแทรกไปกับการบรรยายเรื่อง แต่ส่วนที่แตกต่างจากนวนิยายประเภทเดียวกันนั้นจะอยู่ตรงที่ เรื่องลอลลายมังกร นี้มิได้เน้นที่ฉากซึ่งเป็นภูมิประเทศ หรือฉากที่เป็นรูปธรรม แต่จะไปเน้นที่ฉากการทำงาน ฉากความสัมพันธ์ของนายจ้างกับลูกจ้าง และฉากเหตุการณ์ภายในครอบครัว

ฉากเริ่มแรกของเรื่องนี้เป็นฉากของครอบครัวชาวจีนที่เป็นครอบครัวใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกภายในครอบครัวจำนวนมาก โดยมีเหลียง สือพาณิชย์ เป็นหัวหน้าครอบครัว ฉากแต่ละฉากจะบรรยายโดยตัวผู้เล่าซึ่งเป็นตัวหลาน ที่มีลักษณะของผู้สังเกตการณ์ที่จะให้ภาพของความสับสนวุ่นวายของกลุ่มคนในตระกูลเศรษฐี ฉากในเรื่องนี้ได้เริ่มขึ้นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อครั้งที่ญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศไทย จนถึงพ.ศ. 2533 ผู้ประพันธ์กำหนดให้ฉากเป็นไปตามการเปิดตัวละคร เมื่อกล่าวถึงใครก็จะเป็นฉากที่เกี่ยวกับคนๆ นั้น โดยจะมีฉากเสริมเพียงเล็กน้อย ฉากแต่ละฉากนั้นจะเกิดจากการสนทนาของตัวละคร โดยที่ฉากนั้นจะไม่มีการเรียงลำดับของเวลา

ฉากที่กล่าวถึงมากที่สุดคือฉากการทำธุรกิจ กับฉากการต่อสู้ทางการค้า ตลอดจนการปกครองคนงาน ฉากต่างๆ เหล่านี้เป็นฉากที่สนับสนุนโครงเรื่องหลักของเรื่องลอลลายมังกรเป็นอย่างดี ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำธุรกิจจนสามารถกลายเป็นนักธุรกิจชั้นนำได้ เช่น การบรรยายให้เห็นถึงฉากสำนักงานของเหลียงที่ไม่ยึดติดที่ความสวยหรู ความโอ้อ่า หรือความทันสมัย แต่จะเน้นที่ความสะดวกและความสามารถในการใช้งานได้

เมื่อมองจากภายนอกเข้าไปจะเห็นเพียงแสงไฟเรืองๆ จากดวงโคม ลอดผ่านบานประตูกระจกฝ้า... ปู่จะนั่งอยู่หลังโต๊ะทำงานตัวใหญ่ที่เต็ม

ไปด้วยข้าวของนานาชนิด นับตั้งแต่ แฟ้มเอกสาร สมุดบัญชีเล่มโตๆ กองจดหมาย ลูกคิดหนึ่งรางใหญ่ หนังสือพิมพ์ภาษาจีนที่ทับซ้อนกันเป็นตั้งใหญ่ และที่ขาดเสียมิได้คือบ้านและด้วยน้ำชา... ในห้องนั้นทั้งห้อง มีเก้าอี้อยู่เพียง 2 ตัว คือตัวที่ป็นตัวหนึ่ง กับตัวที่วางอยู่หน้าโต๊ะปั่วตัวหนึ่ง หากมีใครเข้ามาในห้องมากกว่าหนึ่งคน คนที่เหลือจะต้องเป็นฝ่ายยืนจนกระทั่งเสร็จธุระ

(ลอตลายมังกร, หน้า 89)

ส่วนฉากที่เป็นภูมิประเทศส่วนใหญ่นั้นจะเป็นฉากภายในบ้าน "ลิวพาณิชย์" ที่มีลักษณะ "ตึกหลังนี้สูงสามชั้น แต่ละชั้นด้านหน้ามีระเบียงยาวตลอด โครงสร้างตึกตักเทอะทะ ผนังด้านนอกมีหินก้อนโตๆ แปะเป็นแห่งๆ... แป้น้ำขนาดใหญ่ที่ทำเป็นเสาล่าลองหน้าประตูตึกชั้นล่าง... บางครั้งก็ทาสีแดงแปร๊ด บางครั้งก็ทาสีเขียวอ้อ "

(ลอตลายมังกร, หน้า 23) และฉากภายในโรงงาน และสำนักงาน

นอกจากนี้การบรรยายฉากยังได้ให้รายละเอียดภายในฉากมาก ทำให้เห็นถึงบรรยากาศของเรื่องได้เป็นอย่างดี เช่น ในฉากที่เหลียงกำลังจะตาย หลานของเขาได้บรรยายฉากว่า

ฉันจำภาพสุดท้ายที่อยู่กับเราได้เสมอ... จำได้แม้จนกระทั่งแสงแดดที่ทอดเป็นลำยาวเข้ามาทางช่องกระจกเหนือกรอบหน้าต่าง และลาดลงบนร่างของปู่... จำสีขาวโพลนของผนังห้อง ฝ้าปูที่นอน และเสื้อผ้าปานคอกลมสีขาวมอๆ ที่ปลิวลม กับใบหน้าที่ซีดเผือด... จำได้ถึงเพลงจีนที่แว่วมาจากที่ไกลๆ แม้จะไม่แน่ใจว่ามันเป็นเพลงในหนังเรื่อง "จอมใจจักรพรรดิ" หรือเป็นเพลงโบราณที่ชื่อ "กงลก กงซิว"

(ลอตลายมังกร, หน้า 290)

จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้แทรกรายละเอียดของฉากซึ่งสามารถทำให้เห็นภาพพจน์ได้เป็นอย่างดี ส่วนเรื่องความถูกต้องตามระยะเวลานั้นฉากแต่ละฉากจะถูก

ต้องตามความเป็นจริงตามประวัติศาสตร์เช่น ในปี.ศ2500 เกิดเหตุการณ์ปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ที่ทำให้ผู้ที่สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามต้องออกไปนอกประเทศ ซึ่งจากนั้นนับว่าเป็นฉากที่ทุกเรื่องจะกล่าวถึง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะสมัยนี้เป็นสมัยที่ชาวจีนต้องประสบปัญหา เช่นการเข้มงวดกวดขันในการค้าขาย การเข้าออกประเทศไทย เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องมาจากในขณะนั้นประเทศจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ รัฐบาลจึงเข้มงวดกับชาวจีนในเมืองไทยเป็นพิเศษเนื่องจากเกรงกลัวการแทรกซึมของจีนคอมมิวนิสต์ (ลิขิต อีร์เวคิน, 2521: 48)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.2 นวนิยายแนวชีวิตที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในด้าน ชีวิตครอบครัว

นวนิยายในแนวชีวิตครอบครัวนี้ สมพร มันทะสูตร ได้เสนอลักษณะ
ของนวนิยายในแนวชีวิตครอบครัว ซึ่งเป็นความเห็นของ เสถียร จัทheimer ไว้ว่า

นวนิยายในแนวชีวิตครอบครัวนี้ จะสะท้อนความเป็นไปในกลุ่ม
บุคคลสองสามครอบครัว ซึ่งจะมีการรักกันเกลียดกัน แย่งผลประโยชน์และวิวาทกัน โดยมีได้รับความเป็นไปในสังคม ชีวิตจะวุ่น
วายอยู่กับความรู้สึก อารมณ์ และศักดิ์ศรีของบุคคลเป็นประการสำคัญ

(สมพร มันทะสูตร, 2525: 105)

คำจำกัดความนี้เห็นว่าตรงพอสมควรกับนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาว
จีนในเมืองไทยในแนวชีวิตครอบครัว เพราะเนื้อหาของนวนิยายในกลุ่มนี้นั้น เป็น
เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัวไม่กี่ครอบครัว และจะมีเรื่องที่เกี่ยวข้อง
กับอารมณ์ ความรู้สึก และศักดิ์ศรี แต่นวนิยายแนวชีวิตที่เสนอภาพสังคมชาวจีนใน
ด้านชีวิตครอบครัวนั้นมิได้เกี่ยวข้องอยู่ภายในครอบครัวแต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้
แสดงถึงการได้รับความเป็นไปในสังคมบ้าง บางเรื่องก็มาก บางเรื่องก็น้อย ซึ่ง
จะศึกษาต่อไป

การเสนอภาพสังคมชาวจีนในนวนิยายกลุ่มชีวิตครอบครัวนี้ จะเสนอ
ภาพสังคมชาวจีนที่แตกต่างจากในนวนิยายกลุ่มแรก กล่าวคือแทนที่จะเป็นการเสนอ
ภาพสังคมของชาวจีนอพยพหรือชาวจีนโพ้นทะเล หรือเป็นการเสนอภาพสังคม
ของชาวจีนเชื้อสายไทย โดยจะมีเนื้อหาที่แตกต่างจากกลุ่มแรกคือ มิได้กล่าวถึง
สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนที่เพิ่งเดินทางเข้ามาในเมืองไทย หรือเสนอภาพ
การประกอบอาชีพ แต่เป็นการเสนอเรื่องราวชีวิตภายในครอบครัวของชาวจีน ซึ่งมีตั้ง
แต่ชาวจีนเชื้อสายไทยรุ่นแรก รุ่นที่สอง และรุ่นที่สาม เนื้อเรื่องก็เป็นเรื่อง
ราวความรัก และความเป็นไปในครอบครัว นวนิยายที่อยู่ในกลุ่มนี้มีจำนวน 5

เรื่องด้วยกันคือ เรื่องตึกฝรั่ง (2522) เรื่องเขยใหม่ (2523) เรื่องรัตนโกสินทร์ (2529) เรื่องกนกกลายใบต้น (2531) และ เรื่องบัวแดงน้ำ (2532)

นวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมในเมืองไทยในแนวนี้ทั้ง 5 เรื่องนั้น ต่างก็เป็นการแสดงถึงชีวิตครอบครัวชาวจีนที่มีทั้งเรื่องของชาวจีนอพยพหรือชาวจีนโพ้นทะเลและเรื่องที่ถูกกล่าวถึงลูกจีน หรือชาวจีนเชื้อสายไทย โดยที่นวนิยายในแนวนี้ได้มีลักษณะที่เน้นถึงชีวิตการต่อสู้การทำงาน การสร้างตัวแบบชาวจีนในนวนิยายแบบในกลุ่มแรก แต่เป็นการแสดงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวที่ประกอบด้วยชาวจีนกลุ่มนี้ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากความเป็นคนจีน นอกจากนั้นยังแสดงถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ในด้านความรักของหนุ่มสาว ด้านการเลือกคู่ครองและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งจะเข้าไปในลักษณะเดียวกับนวนิยายพาฝัน (romantic) นอกจากนั้นยังกล่าวถึงการเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของสังคมและวัฒนธรรมจีนในสังคมและวัฒนธรรมไทย การยอมรับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมไทยของชาวจีน และการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีจีนและไทย เข้าด้วยกันของชาวจีน และนวนิยายบางเรื่องยังได้แสดงทัศนคติต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของจีน ที่มีทั้งทัศนคติที่ติดต่อวัฒนธรรมไทยพร้อมทั้งรับเอาวัฒนธรรมไทยเข้าไปมีส่วนในการดำเนินชีวิตซึ่งบางคนได้ถูกกลืนกลายเป็นคนไทย หรือบางคนมีทัศนคติที่ไม่ติดต่อชาวไทย และวัฒนธรรมของไทย เนื่องจากมีความคิดว่าเป็นคนจีนต้องไม่ลืมเชื้อชาติ และวัฒนธรรมแบบจีน ชาวจีนพวกนี้จะไม่ยอมรับในวัฒนธรรมแบบไทยรวมทั้งวิทยาการสมัยใหม่ที่เข้ามาอยู่ในสังคมไทยด้วย

การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายในกลุ่มนี้นอกจากจะกล่าวถึง เรื่องที่ถูกกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังจะศึกษาถึงเรื่ององค์ประกอบของนวนิยายที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการนำเสนอเรื่องราวและภาพของสังคมชาวจีนในเมืองไทย การศึกษาองค์ประกอบในหัวข้อนี้ จะศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายเพียง 3 องค์ประกอบ คือ โครงเรื่อง ตัวละคร และฉาก เนื่องจากองค์ประกอบทั้งสามนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการประพันธ์นวนิยาย ส่วนในเรื่องแนวคิดนั้นได้กล่าวถึงไว้ในรายละเอียดแล้ว โดยที่โครงเรื่องนั้นจะกล่าวถึงลักษณะการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่องซึ่งมีทั้งปมปัญหา จุดสุดยอด (climax) และจุดคลี่คลาย และการปิดเรื่อง ตัวละครจะเป็นการศึกษาพฤติกรรมของตัวละคร รวมทั้ง

อุปนิสัยของตัวละคร ความรู้สึกนึกคิด ที่มีความสมจริง และสอดคล้องกับภูมิหลังของตัวละคร ลักษณะเช่นนี้จะเป็นลักษณะของตัวละครแบบตัวละครตัวกลม (Round Character) ที่ดู เหมือนกับคนจริงๆ ส่วนในเรื่องฉากนั้น จะกล่าวถึงเวลา สถานที่ และลักษณะสังคมที่ ผู้ประพันธ์กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงบรรยากาศในเรื่องว่ามีลักษณะใด

ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมจีนในสังคมและวัฒนธรรมไทยในนวนิยาย กลุ่มนี้ ทั้ง 5 เรื่องนั้น จะมีการกล่าวถึงการเกิดวัฒนธรรมจีนขึ้นในสังคมและวัฒนธรรม ไทย และการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมจีนในสังคมและวัฒนธรรมไทย รวมถึงการยอมรับสภาพ ทางสังคมและวัฒนธรรมไทย และทัศนคติของชาวจีนต่อการเปลี่ยนแปลงของลกหลานที่ยอมรับ สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยการใช้รายละเอียดภายในเรื่องเป็นสิ่งที่เสนอ ความคิดเหล่านี้ โดยเริ่มจาก

การเกิดวัฒนธรรมจีนขึ้นในสังคมไทย

การเกิดวัฒนธรรมจีนขึ้นในสังคมไทยนั้น เริ่มขึ้นเมื่อมีชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ใน เมืองไทยพร้อมกับตั้งหลักแหล่งที่ถาวรในเมืองไทย ดังในเรื่อง รัตนโกสินทร์ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้เสนอภาพสังคมชาวจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในช่วงรัชกาลที่ 2 จนถึง รัชกาลที่ 4 นวนิยายเรื่องนี้ได้กล่าวถึงสังคมของชาวจีน ซึ่งเป็นรุ่นลูก เรียกได้ว่าเป็น "ลูกครึ่ง" เจ้าสัวบิดาของนักเป็นตัวละครในเรื่องนี้ที่นับเป็นชาวจีนในรุ่นนี้ที่แสดงถึง การเกิดของสังคมและวัฒนธรรมจีนในสังคมและวัฒนธรรมไทยส่วนมากแล้วแสดงโดยผ่านตัว ละครเจ้าสัวซึ่งมีบิดาเป็นชาวจีนโพ้นทะเลมีมารดาเป็นไทยโดยที่บิดามีภรรยาและบุตรอยู่ เมืองจีนอยู่แล้ว บิดามีอาชีพค้าขายตั้งแต่ออยู่ในเมืองจีน แต่เมื่อเห็นลู่ทางที่จะค้าขายได้ตั้ง จึง เดินทางมาประเทศไทยพร้อมกับได้ภรรยาเป็นคนไทย จากลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ชาวจีนที่แต่งงานกับหญิงไทยนั้นประสงค์จะตั้งหลักแหล่งอยู่ในเมืองไทยเป็นการถาวร จึงต้องหาภรรยาที่เป็นคนไทยเพื่อประโยชน์บางอย่างแต่ก็ยังส่งเงินทองไปให้ครอบครัว ที่อยู่เมืองจีนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเจ้าสัวได้รับมรดกทางการค้าสืบทอดจากบิดาอยู่ใน เมืองไทย และมีภรรยาเป็นคนไทยเช่นกัน แต่เจ้าสัวยังคิดว่าตนเองเป็นชาวจีน พร้อมทั้งปฏิบัติตัวตามแบบจีน ไม่ว่าจะป็นในด้าน การแต่งกาย ในเรื่องทรงผมที่ยังมีการ

ไว้ผมเปีย ในเรื่องที่อยู่อาศัย ในเรื่องชื่อที่ลูกจีนจะต้องมีทั้งชื่อไทยและชื่อจีน เช่นฝัก จะมีชื่อจีนว่า ฮก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการเกิดวัฒนธรรมจีนขึ้นในสังคมไทยนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากชาวจีนเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทยพร้อมทั้งกับนำขนบประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ามาปฏิบัติด้วย เมื่อมีวัฒนธรรมจีนเกิดขึ้นในสังคมและวัฒนธรรมไทยแล้ววัฒนธรรมจีนนั้นก็สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย

การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมและสังคมจีน

การดำรงอยู่ของสังคมและวัฒนธรรมจีนนั้น ชาวจีนสามารถดำเนินชีวิตตามแบบจีน ถึงแม้ว่าจะมีสิ่งที่ต่างกัน แต่ "คนไทยมิได้รังเกียจหรือเห็นว่าเป็นคนต่างชาติต่างภาษา" (รัตนโกสินทร์, เล่ม 1: 41) ชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทยได้มีการแต่งงานกันระหว่างชายจีนกับหญิงไทย หรือชายจีนกับหญิงลูกครึ่งจีน การแต่งงานในลักษณะนี้จะทำให้ หญิงที่แต่งงานกับชายจีนนั้นต้องปฏิบัติตัวตามแบบสามีชาวจีน ส่วนลูกหลานที่เกิดขึ้นมานั้น ชาวจีนมักให้ลูกของทำตัวเป็นคนจีน ทั้งจากลักษณะการแต่งกาย เช่น ในวัยเด็กของหม่อมริ้วทอง จากเรื่อง กนกलयไบตัน ได้กล่าวถึงการแต่งกายของลูกเจ้าสัวว่าต้องนั่งกางเกงตามแบบลูกจีนทั่วไป จนกระทั่งมาเปลี่ยนเป็นนั่งโจงกระเบนตามแบบเด็กไทย เมื่อหม่อมต้องเข้าไปอยู่ในวัง หรือแม้กระทั่งการให้ลูกของตนพูดภาษาจีนกับตน แต่การที่วัฒนธรรมจีนจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับว่า ชาวจีนโพ้นทะเลคนนั้นเป็นผู้ที่เคร่งครัดในขนบประเพณีและวัฒนธรรมของจีนหรือไม่ และจุดประสงค์หลักในการเข้ามาของเขาถ้าเข้ามาติดต่อกับการค้ากับคนไทยก็จะพยายามทำตัวให้เข้ากับคนไทยให้ได้ ซึ่งจากลักษณะเช่นนี้เองที่ทำให้เกิดการยอมรับกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมไทย

การยอมรับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมไทย

การยอมรับกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมไทยนี้จะเกิดได้หลายลักษณะ ได้แก่ ลักษณะของลูกจีนที่มีบิดาเป็นชาวจีน และมารดาเป็นคนไทยนั้น ในเรื่องการใช้ภาษาบิดามักพูดกับบุตรด้วยภาษาจีน และเรียกชื่อจีน แต่ก็มีกรยอมรับกับสภาพของสังคมและวัฒนธรรมไทยบางอย่าง เช่น การพูดภาษาไทย หรือมีการเข้ารับราชการแทนที่จะค้าขายตามแบบชาวจีนส่วนมาก เจ้าสัวได้แสดงการยอมรับวัฒนธรรมไทยโดยการยินยอมให้ภรรยาเลี้ยงบุตรตามอย่างคนไทยทุกประการ แต่เจ้าสัวก็ยังยอมรับไม่ได้สนิทใจเพราะเจ้าสัวเห็นว่าในสมัยนั้นบ้านเมืองยังไม่สงบยังมีศึกสงคราม เจ้าสัวจึงไม่ต้องการให้ลูกเป็นไทยโดยสมบูรณ์ แต่เมื่อเจ้าสัวเดินทางไปประเทศจีน และเห็นสภาพที่ไม่ดีของเมืองจีน ทั้งยังญาติพี่น้องทางนั้นแสดงท่าไม่ต้อนรับ ทำให้เจ้าสัวเห็นข้อเปรียบเทียบ และลูกคิดได้ว่า "เผ่าพันธุ์นั้นเลือกไม่ได้ แต่ว่าการเลือกที่อยู่ตั้งหลักแหล่งนี้เลือกกันได้ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนที่พักพิงต่อแผ่นดินของตนเองนี้ต่างหาก ทำให้รู้สึกว่านี่คือคนไทยด้วยกันโดยแท้" (รัตนโกสินทร์, เล่ม 1: 51) และจากคำว่า "คนไทย" นี้เองที่ทำให้เห็นได้ชัดขึ้น เพราะไม่ว่าจะเป็นชาติใดเมื่อเข้ามาอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ก็เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผูกพันเป็นญาติพี่น้องกันจนแยกไม่ออก ทำให้ความคิดเรื่องที่จะแบ่งเป็นคนจีนคนไทยของเจ้าสัวคลายลง ทั้งสภาพในเมืองจีนนั้นเป็นสิ่งที่เจ้าสัวไม่คุ้นเคย และยอมรับสภาพบางอย่างของที่นั้นไม่ได้ เช่นต้องลุกขึ้นมาคารวะเจ้าของบ้านทุกเช้าตามประเพณีจีน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าสังคมและวัฒนธรรมของจีน เมื่อตกมาถึงรุ่นลูกแล้ว การถูกสั่งสอนมาว่าตนเองนั้นเป็นคนจีนมิใช่คนไทยได้จางลงไปทั้งยังได้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้งแบบไทยและแบบจีนเข้าด้วยกัน และยินยอมให้สังคมและวัฒนธรรมไทยเข้าไปอยู่ในการดำเนินชีวิตของพวกเขา

นอกจากนวนิยายเรื่องรัตนโกสินทร์ ที่กล่าวถึงการยอมรับทางวัฒนธรรมระหว่างไทยกับจีนแล้ว นวนิยายเรื่องกนกกลายโบทัน ก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ โดยที่ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงลูกจีนในรุ่นที่สองหรือรุ่นที่สาม ที่เข้ามาอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมไทยจนกลายเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ทั้งยังได้กล่าวถึงการเลือนหายของวัฒนธรรมนั้นสามารถหายไปด้วยการแต่งงานกับชนชาตินั้นๆ นวนิยายเรื่องนี้ได้กล่าวถึง

หม่อมรื้อทอง ที่มีบิดาเป็นชาวจีนโพ้นทะเลมีอาชีพค้าขายจนร่ำรวยและมารดาเป็นลูกขุนนางไทย ลักษณะการดำเนินชีวิตของคุณพระวิบุลย์ บิดาของหม่อมรื้อทองก็ได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะ "...นายแม่ นั้น "เจ้าระเบียบ" และพยายามหัดให้คุณแต่ยตลอดจนบริวารในบ้านเป็นไทยแท้ ยกเว้นพวกจับกัง" (กนกฉาย โปตัน, หน้า 65) หม่อมรื้อทองได้ถูกส่งตัวเข้าไปอยู่วังตั้งแต่วัยเด็ก และยังสามารถสนทนากับหม่อมเจ้าไพฑูริย์ ทำให้การดำเนินชีวิตตามแบบเชื้อชาติทางบิดาของหม่อมรื้อทองกลายเป็นไทยโดยสมบูรณ์

จะเห็นได้ว่าการดำรงอยู่ของสังคมและวัฒนธรรมไม่ว่าไทยหรือจีน รวมทั้งการเกิดของสังคมและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของจีน สามารถที่จะเกิดขึ้นได้จากการแต่งงานกันระหว่างชาติ เช่น ชาวจีนกับหญิงไทย หรือหญิงลูกจีนกับชายไทย เป็นต้น ส่วนการที่จะดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามขนบของชาติไหนนั้นมักจะขึ้นอยู่กับว่าชาวจีนคนนั้นเคร่งครัดในขนบธรรมเนียม และทรงในความเป็นจีนของตนหรือไม่ นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของชาวจีนคนนั้นที่ต้องการจะได้ความสะดวกในทางค้าขายก็จะดำเนินชีวิตให้เหมือนกับคนไทย

ส่วนในเรื่อง เขยใหม่ นั้นผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย ในลักษณะที่เรียกว่า "ชาตินิยม" โดยผ่านครอบครัวขององ อัครรัตนกสิกร หรือกิมหง แซ่เบ๊ ซึ่งเป็นลูกชายของเจ้าสัวกิมซัว ที่สร้างฐานะมาด้วยความยากลำบาก เจ้าสัวกิมซัวเป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยในสภาพเลื้อยผืนหมอนใบ เจ้าสัวกิมซัวเป็นชาวจีนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อชาวไทย เนื่องจากเขาถูกคนไทยเห็นว่าคนไทยเกียจคร้าน และชอบยกตัวเองว่าสูงส่งกว่าคนอื่น ๆ ถึงแม้ว่าตัวเขาจะไม่มีอะไรที่สมควรจะยกย่องก็ตาม แต่เมื่อองลูกชายคนสุดท้ายต้องได้หมั้นและแต่งงานกับวรรรัตน์ ลูกสาวคนนายสวดสะอาดซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้ดีเก่า และคุณนายก็ไม่ชอบอง เนื่องจากความเป็นเชื้อชาติจีนของเขา แต่ยังไม่แสดงท่าทีรังเกียจมากนัก เนื่องจากองนั้นมีฐานะร่ำรวย แต่ถึงแม้ว่าตระกูลนี้จะร่ำรวย และมีชื่อเสียงในสังคม แต่ก็ถูกเรียกว่าผู้ดีใหม่ ซึ่งหมายความถึงการเป็นผู้ดีแต่เพียงฐานะ แต่ในเรื่องกิริยามารยาทแล้วใช้ไม่ได้ ตระกูลขององนี้ยังมีการกระทำตามขนบธรรมเนียมประเพณี และตามความคิดความเชื่อแบบจีนอยู่ ซึ่งเป็นเฉพาะตัวเจ้าสัวกิมซัว และเจ้หญิงสาว

ใหญ่ของบ้าน แต่สำหรับคนอื่นๆ นั้นได้มีการรับเอาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทยเข้าไปปฏิบัติ เช่น การเปลี่ยนจากชื่อจีน เป็นไทย ซึ่งนางสมทรงซึ่งภรรยาของเจ้าสัวได้กล่าวถึงการเปลี่ยนชื่อนี้ว่า "ที่เปลี่ยนเป็นชื่อไทยนั้นมีใช้จะลิมเชื้อชาติ แต่เพื่อสมัยนิยมมากกว่า อีกประการหนึ่งหล่อนได้เห็นตัวอย่างของผู้หญิงจีนระดับเดียวกับหล่อน พวกนั้นเปลี่ยนชื่อไทยกันหมด เพราะหวังกว่าชู้เจ๊กเสียอีก" (เขยใหม่, หน้า 41-42) หรือกิมกิ ที่เปลี่ยนชื่อไทยว่า นางงา กิมองเป็นเวทวงศ์ เป็นต้น นอกจากนี้วัฒนธรรมการเรียกชื่อก็ได้เปลี่ยนมาเรียกแบบไทย ดังนางงา หรือกิมกิ ให้ลูกเรียกบิดาว่า พ่อ แทนที่จะเรียกเตี่ย นอกจากนี้แล้วยังมีการนำเอาประเพณีไทยเข้าไปผสมเข้ากับประเพณีจีน เช่นในงานศพของเจ้าสัวกิมซิว ได้จัดงานแบบจีนและได้เพิ่มการสวดแบบไทยใช้พระไทยเข้าไปรวมกับการสวดคงเต็กโดยพระจีน

จะเห็นได้ว่าชาวจีนที่มีความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียม เมื่อเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทยก็ได้นำสิ่งเหล่านั้นเข้ามาปฏิบัติ และยังคงให้ลูกหลานปฏิบัติตาม แต่การดำรงอยู่ของสังคมชาวจีนในเมืองไทยนั้น ไม่เอื้ออำนวยที่จะให้ชาวจีนเหล่านั้นปฏิบัติตามแบบจีนได้อีกต่อไป เพราะอยู่ในรุ่นลูกของพวกเขา เขาได้ชื่อว่าเป็นคนไทยและต้องออกคบหาสมาคมกับคนไทย ดังนั้นจึงได้รับและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติตัวบางอย่างเพื่อที่จะให้เข้ากับสังคมไทยให้ได้ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตเรื่องเท่านั้น

การศึกษาในหัวข้อต่อไปจะเป็นการศึกษาในด้านองค์ประกอบของนวนิยายซึ่งจะศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้ คือ โครงเรื่อง ตัวละคร และฉาก

1. โครงเรื่อง

โครงเรื่องหลักของนวนิยายในกลุ่มนี้ทุกเรื่องเป็นการเสนอเรื่องราวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ส่วนโครงเรื่องรองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรักและความสัมพันธ์ของคนภายในครอบครัว คนในครอบครัวของนวนิยายในกลุ่มนี้ไม่จำกัดว่า จะต้องเป็นบุคคลที่มีเชื้อสายเดียวกันหรือมีความเป็นญาติพี่น้องกัน แต่อาจจะเป็นคนที่มาจากต่างสถานที่กัน และต่างเชื้อสายกันมาอยู่รวมกันเป็นครอบครัว ดังในเรื่อง บัวแล้งน้ำ ของโบทัน ที่กล่าวถึงเด็กสาวที่มาจากต่างสถานที่กันมาอยู่ในบ้านเดียวกัน

และนวนิยายที่ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นเชื้อสายเดียวกันเป็นญาติพี่น้องกัน ดังในเรื่อง ติกฝรัง ของรพีพร เรื่องกนกกลายโบทัน ของศรีฟ้า ลดาวัลย์ เรื่องรัตนโกสินทร์ ของ ว. วินิจฉัยกุล และเรื่องเขยใหม่ ของลักษณ์ โรจนา ผู้ประพันธ์แต่ละคนได้ใช้เรื่องราวความขัดแย้งในครอบครัวขึ้นมาผูกเป็นโครงเรื่อง โดยที่โครงเรื่องในนวนิยายกลุ่มนี้แต่ละเรื่องจะเป็นเรื่องของความขัดแย้งกันภายในครอบครัว ที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความขัดแย้งกันทางวัฒนธรรม และความขัดแย้งกันทางการเมือง และกำหนดให้ครอบครัวนั้นเป็นครอบครัวของชาวจีน ซึ่งประกอบด้วยชาวจีนหลายรุ่น

ความขัดแย้งกันในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี ความขัดแย้งในลักษณะนี้จะกล่าวถึงในเรื่องติกฝรัง และเรื่องเขยใหม่ ความขัดแย้งในลักษณะนี้เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ประกอบด้วย "ชาวจีนโพ้นทะเล" ซึ่งเป็นประมุขของบ้าน คุณหลวงรัชตะนครา และเจ้าสัวกิมซิว ต่างก็แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งกับลูกหลานในเรื่องนี้ โดยกล่าวไว้ว่า "ท่านจะไม่ยอมให้ลูกหลานคนใดละเมิดศรัทธาที่ท่านยึดมั่นมาตลอดชีวิตของท่านเป็นอันขาด" (ติกฝรัง, เล่ม 1: 91) ลูกหลานที่อยู่ในตระกูลนี้จะมิทั้งที่ยินยอมและขัดแย้งกับประมุขของบ้านในเรื่องขนบประเพณีบางอย่างซึ่งพวกเขาเห็นว่าล้าสมัยหรือไม่มีเหตุผลพอ เช่น เจ้าสัวกิมซิวไม่ต้องการให้ลูกชายแต่งงานกับผู้หญิงไทยเพราะเห็นว่าผิดประเพณี และเกลียดคอปนิสัยบางอย่างของไทย แต่ลูกชายก็ตั้งต้นที่จะแต่งงานกับผู้หญิงไทยให้ได้ หรือในเรื่องติกฝรังที่จะมีกฎตามประเพณีว่าถ้าใครมีลูกเป็นผู้หญิงจะต้องส่งมาให้ผู้ใหญ่เป็นผู้บรมในเรื่องประเพณี แต่ความขัดแย้งนี้จะเกิดขึ้นได้ไม่นาน เนื่องจากนิสัยของประมุขของบ้านเองที่เป็นคนที่ยอมฟังเหตุผล ทำให้ความขัดแย้งกันในลักษณะนี้ไม่ค่อยจะรุนแรงนัก

ความขัดแย้งกันทางการเมือง ความขัดแย้งในลักษณะนี้ปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่องกนกกลายโบทัน ความขัดแย้งในลักษณะนี้เกิดจากชายหญิงที่เกิดมาต่างชาติกัน ซึ่งก็คือซุหลิน กับวิภาดา ซุหลินถึงแม้ว่าจะเป็นชาวจีนที่มีเชื้อสายไทย แต่จากการที่มีความผูกพันทางการเมืองของประเทศจีนที่เปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ทำให้วิภาดากับซุหลินไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้ และความขัดแย้งทางการเมืองอีกเช่นกันที่ทำให้วิภาดาต้องแต่งงานกับชฎิลลูกชายนักการเมือง แต่ความขัดแย้งใน

เรื่องที่ 2 นี้ ถึงจุดสยดเมื่อวิภาดาหาทางที่จะหย่ากับชฎิลโดยไม่ให้ทางบ้านรู้ ส่วนความขัดแย้งในเรื่องที่ 1 นี้ เป็นเรื่องที่แก้ไขไม่ได้ต้องอาศัยเวลาในการคลี่คลาย ชุหลินกับวิภาดาจึงมีความหวังว่าสักวันหนึ่งเมื่อความขัดแย้งนี้คลายลง พวกเขาจะสามารถอยู่ร่วมกันได้

ความขัดแย้งในเรื่องวัฒนธรรมนี้จะปรากฏในเรื่อง บัวแดงน้ำ เกิดขึ้นเมื่อวัฒนธรรมและวิทยาการสมัยใหม่ ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาหรือข้อขัดแย้งนั้น ด้วยการให้ตัวละครซึ่งก็คือเสียดิลก ที่หมายมาที่ดินบริเวณซอยเจ้าสัว เนื่องจากเป็นทำเลอันเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเป็นโรงแรมชั้นหนึ่งริมแม่น้ำเจ้าพระยา แวดล้อมด้วยศูนย์การค้าที่ทันสมัย เสียดิลกเป็นตัวละครที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเยี่ยมเยียนคนที่ยู่ในบ้านเจ้าสัว และเป็นตัวที่นำไปสู่ปัญหาต่างๆ เสียดิลกได้จับจุดที่จะทำให้ตนเองสมปรารถนาโดยการสมคบกับมนตรีหญิงสาวที่อยู่ในบ้านเจ้าสัว โดยที่เสียดิลกรู้ว่า ลักษณะนิสัยของมนตรีนั้นชอบความมั่งมี ความมีหน้ามีตา โดยการใช้จ่ายเงินและสิ่งของราคาแพงเข้าล่อ มนตรายอมคบหากับเสียดิลกจนถึงขั้นเป็นภรรยาลับ เนื้อเรื่องได้ทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ เมื่อมนตรีขายมียของมีค่าภายในบ้านเจ้าสัวออกมาให้เสียดิลกเป็นผู้ขาย ทั้งยังยอมที่จะวางแผนเพื่อให้คุณหญิงซึ่งเป็นเจ้าของบ้านเจ้าสัวแห่งนี้เสียชีวิตลง ความขัดแย้งในลักษณะนี้ทำให้คนมีความโลภพร้อมที่จะทำทุกสิ่งได้

2. ตัวละคร

ตัวละครที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของนวนิยายในกลุ่มนี้ได้มีการแบ่งคนออกเป็น 3 รุ่น รุ่นแรกเป็นรุ่นของชาวจีน "โพ้นทะเล" ที่เข้ามาในเมืองไทย สร้างหลักฐานจนร่ำรวย รุ่นที่สองได้แก่รุ่นลูก ซึ่งเป็นลูกครึ่งจีน หรือลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย ส่วนรุ่นที่สามเป็นรุ่นหลาน ที่เป็นคนไทยโดยสมบูรณ์แล้ว ซึ่งตัวละครแต่ละรุ่นนั้นจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ตัวละครรุ่นแรก ได้แก่ตัวละครชาวจีนโพ้นทะเล ตัวละครชาวจีนในนวนิยายแต่ละเรื่องนั้นจะเป็นชาวจีนที่เข้ามาในเมืองไทยจนสามารถสร้างตัวสร้างฐานะจนร่ำรวย มีหลักฐานที่มั่นคง ตัวละครรุ่นนี้จะเป็นตัวละครที่เป็นหัวหน้าครอบครัว

หรือประมุขของตระกูลซึ่งจะเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในบ้าน ตัวละครรุ่นที่สองได้แก่ ลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย รุ่นนี้จะเป็นรุ่นที่รับวัฒนธรรมไทยและจีนไว้ แต่วัฒนธรรมจะมีอิทธิพลต่อคนรุ่นนี้นั้นก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ตัวละครนั้นๆ เผชิญมา ส่วนในรุ่นที่สามนั้นได้แก่รุ่นลูกหรือหลานที่ได้รับเอาวัฒนธรรมไทยเข้าไปจนคิดว่าตนเองนั้นเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์

ในเรื่อง ติกฝรั่ง ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครทั้งหมดอยู่ในตระกูล "ทองเรือง" ตัวละครทั้งหมดในเรื่องนี้จะมีความสัมพันธ์กันในฐานะญาติ รุ่นแรกได้แก่คุณหลวงรัชตะนคราซึ่งเป็นประมุขของติกฝรั่งที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี รุ่นที่สองได้แก่ รุ่นลูก ตัวละครสำคัญในเรื่องนี้ได้แก่ "อาหญิง" หรือ "อาเขยวอล์กซ์" ผู้ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีเสียยิ่งกว่าคุณหลวงรัชตะฯ ส่วนรุ่นที่สามได้แก่รุ่นหลาน ตัวละครที่สำคัญ คือ อรสร่างค์

คุณหลวงรัชตะฯ ตัวละครรุ่นแรกนั้นแสดงถึงการยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแบบจีน ซึ่งลูกหลานจะต้องปฏิบัติตามนี้อย่างเคร่งครัด และนับว่า "จู่ฟู" หรือ "คุณปู่" ในเรื่องนี้เป็นประมุขของบ้านที่มีอิทธิพลอย่างมาก โดยที่ลูกหลานจะต้องปฏิบัติตามขนบแบบจีนซึ่งนับว่าเป็นกฎของบ้าน โดยที่ปู่ให้เหตุผลเกี่ยวกับการต้องปฏิบัติตามนี้ไว้ว่า

"การยึดมั่นในขนบประเพณีดั้งเดิม ซึ่งนับวันจะถูกทอดทิ้งละลืม โดยบุคคลสมัยนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สมควรแก่การสรรเสริญ トラบใดที่ชีวิตของท่านยังดำรงอยู่ ท่านจะไม่ยอมให้ลูกหลานคนใดละเมิดศรัทธาที่ท่านยึดมั่นมาตลอดชีวิตของท่านเป็นอันขาด

(ติกฝรั่ง, เล่ม 1: 90-91)

คุณปู่เป็นหลักที่สำคัญที่ทำให้สมาชิกในติกฝรั่ง หรือคนในตระกูลทองเรืองทุกคนต้องปฏิบัติตาม แต่คุณปู่ก็เป็นชาวจีนที่มีลักษณะแตกต่างจากเจ้าสัวกิมซิวที่ลักษณะชาตินิยมที่ไม่ยอมรับเอาวัฒนธรรมใดๆ ทั้งสิ้นเข้ามาปฏิบัติ นอกเสียจากของจีน คุณปู่จะต่างกันตรงที่จะยอมรับวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้าไป และพร้อมที่จะยอมรับสิ่งที่

แตกต่างจากของเดิมที่คุณเคยปฏิบัติอยู่ ถ้าคนใดมีเหตุผลเพียงพอ และคุณปฏิเสธให้เหตุผลว่า

"การยอมรับสิ่งที่ตั้งงามที่เกิดขึ้นมาใหม่ๆ ในสังคม เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ก็ไม่ใช่จำเป็นที่จะต้อง ผลัดสิ่งที่ตั้งงามเก่าแก่ ครึ่งป้า ตา ทวดทิ้งเลย เรารับด้านหนึ่งไว้ได้ ก็ควรรักษาอีกด้านเอาไว้เช่นกัน"

(ติกฝรั่ง, เล่ม 1: หน้า 10)

จะเห็นได้ว่าการยอมรับวัฒนธรรมไทยของชาวจีนในครั้งนี ผู้ประพันธ์ได้แสดงการยอมรับเอาวัฒนธรรมไทยเข้ามาปฏิบัติในสังคมจีนอย่างมีเหตุผล และก็แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดก็ไม่ควรลืมประเพณีของตน

ตัวละครในรุ่นที่สองที่ถูกเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูจนกลายเป็นผู้ยึดวัฒนธรรมประเพณีจีนสืบต่อ อาเฮว ลักซัน หรือ "อาหญิง" เป็นตัวแทนของคนรุ่นนี้ในนวนิยายแนวนี้ได้เป็นอย่างดี อาหญิงนั้นเป็นคนที่เคร่งครัดในขนบธรรมเนียมเสียยิ่งกว่าตัวประมุขของบ้านเอง ถ้าผู้ใดคิดที่จะโต้แย้งกฎเกณฑ์ของบ้านผู้นั้นจะถูกกล่าวว่าเป็นผู้ที่มาทำลายครอบครัว ดังที่ออรุรงค์ตัวละครในรุ่นที่ 3 ที่ไม่เห็นด้วยกับกฎเกณฑ์บางอย่าง เธอจึงถูกกล่าวว่า "ตระกูลเรา นั่งอยู่สิ่อรุกรังคัมมันเข้ามาทำลายทีละน้อยจนกว่าติกฝรั่งนั่งหลายจมนไป" (ติกฝรั่ง, เล่ม 2: 91) การยึดมั่นขนบประเพณีของคนรุ่นนี้นับว่าเป็นการยึดถือที่ไม่มีเหตุผลสักเท่าไร เนื่องจากการกระทำที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีจีนนั้นเป็นการกระทำที่ทำติดต่อกันมานานจนเป็นความเคยชินและไม่พยายามหาเหตุผลว่าทำไมไปเพราะอะไร และทำไม

ตัวละครที่สำคัญในรุ่นที่สามได้แก่ออรุรงค์ ซึ่งมีฐานะเป็นหลานสะใภ้ของตระกูลทองเรื่องนี้ ออรุรงค์แต่งงานกับทักษิณ และได้เข้ามาอยู่ในติกฝรั่งซึ่งกิจวัตรประจำวันภายในติกฝรั่งออรุรงค์ต้องมีหน้าที่จะต้องไปรับใช้คุณหลวงรัชตะฯ ตามธรรมเนียมของสะใภ้จีน ทั้งมีหน้าที่ที่จะต้องเปิดไฟที่ป้ายบรรณบุรุษ เธอต้องโต้แย้งกับ "อาหญิง" อยู่เป็นประจำ เนื่องจากเธอไม่ค่อยจะเห็นด้วยกับประเพณีบางอย่าง แต่เธอก็กล่าวกับคุณหลวงรัชตะฯ อย่างมีเหตุผลซึ่งคุณหลวงนั้นก็ยินยอมที่จะรับฟัง และ

คล้ายกฎระเบียบของบ้านลง

ตัวละครในเรื่อง กนกาลัย โบตัน ผู้ประพันธ์จะเสนอตัวละครให้ผู้อ่านทางอ้อมด้วยการให้ตัวละครแต่ละตัวในนวนิยายเรื่องนี้ เป็นผู้นึกคิดและกล่าวถึง พฤติกรรมของตัวละครอื่นๆ โดยที่ผู้ประพันธ์มิได้กล่าวไว้โดยตรง ผู้ประพันธ์ได้เสนอตัวละครออกมาเป็น 3 รุ่นด้วยกัน ได้แก่ หม่อมริ้วทอง ซึ่งเป็นลูกครึ่งจีนที่เกิดในเมืองไทย หม่อมริ้วทองนับได้ว่าเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์นับตั้งแต่การถูกส่งตัวเข้าไปรับการอบรมภายในวัง และยังคงสมรสกับหม่อมเจ้าไพฑูริย์ ส่วนรุ่นที่สองได้แก่รุ่นลูกของหม่อมริ้วทอง ได้แก่ ม.ร.ว. ขลิบทอง และม.ร.ว. รีมทอง ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ให้ตัวละครทั้งสองเป็นตัวละครเทียบเคียงกัน ส่วนรุ่นที่สามนั้นได้แก่ ซุหลินและวิภาดา ทั้งสองมีศักดิ์เป็นญาติกัน โดยแสดงให้เห็นถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นเนื่องจากความแตกต่างกันทั้งทางด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม

การสร้างตัวละครนี้เริ่มจากหม่อมริ้วทอง ลูกครึ่งที่เกิดในเมืองไทย มีบิดาเป็นจีน มารดาเป็นไทย ในวัยเด็กถึงแม้ว่าหม่อมริ้วทองจะมีบิดาเป็นคนจีน แต่ทางบ้านก็ดำเนินชีวิตตามแบบคนไทย ทั้งยังถูกส่งเข้าไปรับการอบรมในวัง และสมรสกับหม่อมเจ้าไพฑูริย์ การดำเนินเรื่องผู้ประพันธ์จะให้หม่อมริ้วทองเป็นตัวละครที่จะมองย้อนกลับ (flash back) ไปในอดีต ในการนึกถึงเรื่องตั้งแต่ครั้งที่บิดายังอยู่ โดยจะเล่าถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนที่ร่ำรวยในสมัยนั้น รวมทั้งความเป็นอยู่ของชาวจีนที่มีภรรยาเป็นคนไทย ที่ถูกกลืนวัฒนธรรมจนกลายเป็นคนไทย ม.ร.ว. ขลิบทอง ลูกสาวของหม่อมริ้วทองคนหนึ่งสืบเชื้อชาติดั้งเดิมของบรรพบุรุษ จากสังคมสมัยสมัยได้หล่อหลอมให้ม.ร.ว. ขลิบทอง เป็นคนสมัยใหม่ เป็นผู้ที่อยู่ในวงสังคมชั้นสูง

ส่วนในเรื่อง บัวแล้งน้ำ นั้น ตัวละครได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรกคือ "หม่อมราชวงศ์หญิง" หรือที่เรียกกันว่า "คุณหญิง" เป็นลักษณะของตัวละครที่นำเอาสภาพของ "เจ้าสาว" มาประสมให้เข้ากับสภาพของ "ผู้ดี" ในแบบสังคมไทย คุณหญิงจึงเป็นทั้งผู้ดีแบบจีนและผู้ดีแบบไทย ที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดินในแถบชอยเจ้าสาวทั้งหมด กลุ่มที่สองได้แก่หลานชาย 3 คนของคุณหญิง ม.ล.เลอสรรมีอาชีพเป็นนักเคมีที่หมกมุ่นอยู่กับวิชาการและการทดลอง ม.ล.เลอสรรมอง นักคอมพิวเตอร์-

เตอร์ผู้มีรสนิยมที่ชื่นชอบวัฒนธรรมไทย และม.ล.เสกสรร นักตกแต่งภายในที่อ่อนไหว และชอบความเจริญแบบตะวันตก กลุ่มที่สามได้แก่ เด็กสาวที่คณหญิงนำมาเลี้ยงไว้ในบ้านอย่างลูกหลาน เริ่มจากจิตพิสุทธิ์ หญิงสาวที่มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ จิตตาคือ ผู้รู้จักตนเองและเจียมตัว เพชรดา เด็กสาวที่ครุ่นคิดถึงแต่เรื่องของตัวเอง เครืออ่อนสาวเหนือที่สนใจแต่ศิลปะ และมนตรา สาวสวยที่มีแต่ความทะเยอทะยาน และหลงไปกับสิ่งเย้ายวนต่างๆ ความสัมพันธ์ของตัวละครแต่ละกลุ่มนั้นเป็นความสัมพันธ์กันในฐานะลูกหลานของชาวจีนโพ้นทะเลที่เข้ามาแสดงบทบาทร่วมกันอยู่ในบ้านเจ้าสัวแห่งนี้

ตัวละครสำคัญได้แก่ "คณหญิง" ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเสาหลักของ "บ้านเจ้าสัว" ความแตกต่างกันทางด้านอุปนิสัยใจคอของหญิงสาวที่คณหญิงเลี้ยงไว้ทั้ง 5 คน ทั้งที่ได้รับการอบรมที่เหมือนกันแต่จากพื้นฐานที่แตกต่างกัน และความคิดที่ไม่เหมือนกันทำให้การปฏิบัติตามคำอบรมของนั้นออกมาต่างหากกัน โปตันได้สร้างตัวละครอีกตัวหนึ่งที่มีความสำคัญก็คือ เสียดิลก ซึ่งเป็นนายทนต์ที่คิดจะนำที่ดินบริเวณบ้านเจ้าสัว เนื่องจากเป็นทำเลอันเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเป็นโรงแรมชั้นหนึ่งริมแม่น้ำเจ้าพระยา แวดล้อมด้วยศูนย์การค้าที่ทันสมัย เสียดิลกเป็นตัวละครที่น่าสังเกตุนี้มาเยี่ยมเยียนคนที่อยู่ในบ้านเจ้าสัว และเป็นตัวที่นำไปสู่ปัญหาต่างๆ เสียดิลกได้จับจุดที่จะทำให้ตนเองสมปรารถนาโดยการสมคบกับมนตราหญิงสาวที่อยู่ในบ้านเจ้าสัว โดยที่เสียดิลกรู้ว่า ลักษณะนิสัยของมนตรานั้นชอบความมั่งมี ความมีหน้ามีตา โดยการใช้จ่ายและสิ่งของราคาแพงเข้าล่อ มนตราขายอมคบหากับเสียดิลกจนถึงขั้นเป็นภรรยาลับ เนื้อเรื่องได้ทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ เมื่อมนตราขโมยของมีค่าภายในบ้านเจ้าสัวออกมาให้เสียดิลกเป็นผู้ขาย ทั้งยังยอมที่จะวางแผนเพื่อให้คณหญิงซึ่งเป็นเจ้าของบ้านเจ้าสัวแห่งนี้ เสียชีวิตลง

ในเรื่อง เขยใหม่ นั้น ได้สร้างปมปัญหาโดยการให้ ธง ซึ่งเป็นลูกจีนซึ่งทางบ้านยังเคร่งครัดในขนบประเพณีจีน เมื่อธง แต่งงานกับวรรรัตน์ซึ่งมีเชื้อสายของชาติไทย ธงต้องประสบปัญหาที่มารดาของวรรรัตน์ไม่ยอมรับในการที่ธงมีเชื้อสายจีน แต่นางก็ไม่ได้รังเกียจมากนัก เนื่องจากทางบิดาของธงมีฐานะร่ำรวย ส่วนวรรรัตน์ต้องทนกับธรรมเนียมบางอย่างของจีนที่เธอทนไม่ได้ ทำให้มีการทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ จนเมื่อคนทั้งสองมีลูกก็ยังคงมีการถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องการเลี้ยงดูบุตรว่า

จะเลี้ยงตามแบบไทยหรือจีน เมื่อบิดาของชงเสียชีวิต ชงจึงมีความคิดที่จะแยกตัวออกมาอยู่กันต่างหาก เนื่องจากไม่ต้องการเอาเปรียบญาติของตนที่เขาไม่ได้ช่วยธุรกิจทางบ้านเลย จุดสุดยอดของเรื่องนี้อยู่ที่ชงถูกคนร้ายยิงเนื่องจากเข้าไปช่วยมารดาของวรรันที่ถูกโจรปล้นร้านเพชร และเรื่องก็คลี่คลายลงเมื่อมารดาของวรรันยกเงินที่ชงก็เพื่อจะนำไปปลูกบ้านให้ทั้งหมด ทั้งยอมรับชงมากขึ้น ส่วนชงก็ย้ายเข้าไปอยู่บ้านใหม่ของตน และญาติทางฝ่ายชงก็ขอร้องให้ชงยอมรับเงินเดือนจากทางบ้านต่อไป

ดังนั้นตัวละครในนวนิยายประเภทนี้จึงเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว 3 กลุ่ม ที่มีความขัดแย้งกันในเรื่องต่างๆ แต่สิ่งที่ตัวละครขัดแย้งกันมากที่สุดได้แก่ ความขัดแย้งกันในเรื่องขนบประเพณีแบบเก่าๆ ที่คนในรุ่นที่สามเห็นว่าล้าสมัยโบราณ

3. ฉาก

ฉากในนวนิยายกลุ่มนี้จะกล่าวถึงการสร้างฉากพร้อมทั้งกับบรรยากาศ ซึ่งจะเป็นไปในลักษณะการบรรยายหรือพรรณนาบรรยากาศอย่างกระชับและตรงไปตรงมา โดยให้ผู้อ่านได้รู้ถึงสิ่งแวดล้อมของตัวละครซึ่งได้แก่สถานที่เกิดเหตุการณ์ เวลา และบรรยากาศของเรื่อง การสร้างฉากในวิธีนี้จะมุ่งเน้นให้เกิดความสมจริง ลักษณะของฉากที่ปรากฏในนวนิยายกลุ่มนี้ มีทั้งการบรรยายฉากที่ทำให้เห็นภาพชัดเจนสมจริง บางฉากจึงมีการบ่งสถานที่ เวลา อย่างแน่ชัด และบางครั้งก็มีการใช้สัญลักษณ์แทนการบ่งเวลาอย่างแน่ชัด นอกจากนี้ยังมีการสร้างฉากโดยอาศัยการค้นคว้าขบกับจินตนาการ

การสร้างฉากของนวนิยายในกลุ่มนี้จะมีการสร้างฉากขึ้นอย่างเหมือนจริงตามที่ควรจะเป็น โดยที่ผู้ประพันธ์แต่ละคนสามารถใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาบรรยายฉากได้อย่างเห็นภาพที่ชัดแจ้ง เช่น ฉากบ้านเจ้าสัว ในเรื่อง บัวแดงน้ำ ผู้อ่านจะสามารถเห็นภาพบ้านเหมือนกับตาเห็น

สคชอยคือแม่น้ำสายยาวเหยียด บ้านหลังใหญ่ทรวดทรงบอกชัดว่า
เป็นบ้านผู้ดีสมัยก่อน ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ มีแก่งหินอยู่ริมหนึ่ง มีชอยเล็กๆ
ริมริ้วหลังบ้านไปลงน้ำได้...

ตึกแถวสองข้างชอยเจ้าสัวและชอยแยกเป็นตึกแถวเก่าสร้างตั้งแต่
ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 หากได้รับการบูรณะทาสีซ่อมแซมอย่างดีจน
พออยู่ได้ การก่อสร้างแข็งแรงไม่มีแตกร้าวหรือทรุดทึ่ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ
ดินค่อนข้างอ่อน แต่ผู้สร้างควบคุมให้ช่างลงเสาเข็มตามจำนวนที่วิศวกร
สมัยนั้นคำนวณมาให้ ไม่มีขาดมีแต่จะเกิน มีตึกแถวบางช่วงสร้างใหม่
แต่ยังคงลักษณะความสูงเพียงสองชั้นไว้

(บัวแดงน้ำ, หน้า 7-8)

ผู้อ่านจะได้เห็นภาพของบ้านเจ้าสัว และสภาพในชอยเจ้าสัว ทำให้
เห็นภาพของบ้านตามแบบธรรมเนียมจีน และสภาพบริเวณที่มีชาวจีนที่อยู่กันเป็นชุมชน
และในนวนิยายกลุ่มนี้ทุกเรื่องผู้ประพันธ์จะมีการบรรยายสภาพบ้านและที่อยู่อาศัยด้วย
การบรรยายให้เห็นภาพอย่างสมจริงในลักษณะนี้อีก เช่น

ตัวตึกหลังใหญ่สองชั้น ตั้งอยู่กลางพื้นที่ราวครึ่งไร่เศษ... ตัวตึกซึ่งมี
ความกว้างยาวคล้ายกล่องไม้ขีดไฟ มีจุดสะดุดตรงหลังคา ซึ่งทำ
เลียนแบบแก่งหินกลายๆ หากผู้ใดได้มีโอกาสเข้าไปข้างในจะได้
เห็นเสาชานาคใหญ่แต่ละต้นภายในอาคารมีรูปมิ่งกรพันไว้ทุกต้น เพิ่ม
ความสง่างามน่าเกรงขามแก่ผู้พบเห็นยิ่งนัก นอกจากนี้เครื่องประดับ
ตลอดจนเฟอร์นิเจอร์ทุกชิ้น แสดงความ "ชาตินิยม" ของเจ้าของอา-
าคารได้โดยไม่ต้องบรรยายด้วยวาจา

(เขยใหม่, หน้า 40)

และ

"ตึกฝรั่ง" ของคุณหลวงรัชตะนครา เป็นตึกคอนกรีตส่วนใหญ่ ประกอบ
ด้วยหินอ่อนส่วนน้อย 2 ชั้น สูงสง่า ทรงอังกฤษตั้งอยู่ชิดถนนใหญ่ ล้อม
ด้วยกำแพงอิฐฉาบปูนหนาเหมือนกำแพงเมืองสมัยกรุงศรีอยุธยา ประตู
ซีกทรงเหล็กใหญ่ด้านหน้า ห่างจากตัวตึกราว 10 เมตรเท่านั้น ชั้นบนมี

ระเบียงหน้ายื่นออกมาหน่อยหนึ่ง ตรงกับประตูเข้าตัวตึกด้านหน้าชั้นล่าง
พอดี นอกนั้นก็ด้วยรูปทรงสี่เหลี่ยมเหมือนตึกแถวทั่วไป หน้าต่างชั้น
บนด้านหน้าปิดตายอยู่เสมอ...

(ตึกฝรั่ง, เล่ม 1; หน้า 15)

นอกจากจะมีการบรรยายรายละเอียดอย่างสมจริงแล้วยังมีการบอก
เวลาว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด และบอกสถานที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องรวมทั้ง
บอกถึงลักษณะภูมิประเทศ

กลวิธีการบอกเวลานั้นจะบอกโดยระบุลงไปเลยว่าเวลาที่เกิดเหตุ
การณ์นั้นเป็นเวลาอะไรอย่างตรงไปตรงมา เช่น ในเรื่องรัตนโกสินทร์ บอกวันเวลา
รวมทั้งรัชสมัยไว้ด้วย "ปีฉลูสัปตศก จุลศักราช 1167 ตรงกับพ.ศ. 2348 ปีที่ 24 ใน
แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชรามธิบดี รัชกาลที่หนึ่งแห่งรัตนโกสินทร์"
(รัตนโกสินทร์, เล่ม 1: 1) หรือกล่าวไว้เป็นบางช่วง เช่น "ในปีมะแม พ.ศ. 2366 นั้น
ด้วยวัยสิบแปดปี แม้ว่าอ่านหนังสือได้แตกฉาน...แต่สำหรับเรียนรู้เรื่องผู้หญิงแล้ว พักยัง
ต้องเรียนอีกมากนัก" (รัตนโกสินทร์, เล่ม 1: 152) นอกจากนั้นก็มีการบ่งถึงเวลาที่
เกิดเหตุการณ์ โดยบอกเพียงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ เช่น "อรุณรุ่งคัมภีร์กลับมาเกือบ 5
โมงเย็น" หรือ "เช้าวันรุ่งขึ้น คุณปลื้มหลวงรัชตะฯ เปลี่ยนเส้นทางเดิน"

นอกจากนี้ยังมีการบอกเวลาโดยการใช้สัญลักษณ์เป็นตัวแทนที่จะ
บ่งบอกเวลา กล่าวคือเป็นการบรรยายสภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบอกการเปลี่ยนแปลง
ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่การกล่าวถึงฉากในลักษณะนี้จะมีไม่มากนัก เช่น "ลมพัด
เบาๆ อยู่เบื้องบน ไบเมเปิ้ลซึ่งเริ่มเป็นสีทอง สลัดใบปรู่วลงมาต้อนรับ" (กนกหลายใบต้น,
หน้า 531) การบอกในลักษณะเช่นนี้ จะหมายความว่าเวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นในขณะนั้น
เป็นฤดูใบไม้ร่วง : ผู้ประพันธ์จะใช้ไบเมเปิ้ลที่เปลี่ยนเป็นสีทองเริ่มร่วง ซึ่งไบเมเปิ้ลนั้น
จะกลายเป็นสีเหลืองและร่วงหล่นลงมาเมื่อจะย่างเข้าสู่ฤดูหนาว

นวนิยายกลุ่มนี้ยังมีการบรรยายฉากที่แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศของ
เรื่อง ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้ายตาม เช่น ฉากที่แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศที่

เงียบสงบเป็นสุข

ยิ่งตึก ดวงจันทร์ยิ่งลอยเด่นราวแผ่นเงินสะท้อนแสง สาดแสงใสซึ่งฉาน
ไปทั่วห้อง เสียงมิโหรีกล่อมห้อยคงเจื้อยแจ้ว พุ่มไม้ดอกบนพื้นดินเบื้อง
ล่างคลี่ดอกขาวพราว ประชันกลิ่นกันหลายชนิดรื่นรวยมาตามลม ราวกับ
จะอบร่ำห้องหอแทนบงการ่าไป

(รัตนโกสินทร์, เล่ม 2: 569)

มีการบรรยายให้เห็นภาพ และบรรยายกาศยามค่ำที่เงียบเหงา และชวนให้คิดถึงบ้าน

เจ้าสัวนึกถึงคืนเดือนหงายที่บ้านแล้วตื่นตื่น แม่ปลับชอบออกมานั่ง
พร้อมกับสามีมี่ลานหิน เพื่อรับลมเย็นที่พัดเฉื่อยฉิวระคนความสดชื่นของ
ท้องน้ำที่น้ำขึ้นเปี่ยมเต็มตลิ่งบางที่หล่อนก็ร้องเพลงเบาๆ ขณะปัดยุ่งให้
สามี และลูกจนกระทั่งลูกสาวคนโตหลับไปตรงนั้นเอง

(รัตนโกสินทร์, เล่ม 1: 41)

นอกจากนั้นยังมีฉากที่แสดงถึงความสุขสมหวัง ดังในเรื่อง เขยใหม่ ได้แสดงไว้ว่า

ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า พวกแสงสีทองลับหายไป สายลมเย็นจากผิวน้ำ
โดยฉิว ไบไม่ใหญ่ไหวกึ่งน้อยๆ เบื้องบนนกกากำลังบินกลับรวงรัง
แต่เบื้องหน้า... รวงรังของสามชีวิตกำลังจะเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาใน
อนาคตอันใกล้

(เขยใหม่, หน้า 635)

จะเห็นได้ว่าการสร้างฉากนี้จะเป็นไปเพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม
ของสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว รวมทั้งบรรยากาศของครอบครัวที่แสดงถึงความอบอุ่นใน
ครอบครัว

2. นวนิยายที่เสนาภาพสังคมชาวจีนในแนวขบขัน

วรรณกรรมแนวขบขัน ม.ล ต้อย ชมสาย (2524:149) ได้ให้นิยามของวรรณกรรมแนวขบขัน (Comedy) ไว้ว่า คือเรื่องเบาสมอง และสนกขบขันโดยล้อเลียนพฤติกรรมลัทธินิยม และมารยาททางสังคมโดยไม่ให้บาดเจ็บผู้หนึ่งผู้ใดโดยส่วนตัว

ลักษณะของงานเขียนแนวขบขัน จะต้องมีความขบขันอยู่ในองค์ประกอบสำคัญ คือโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละครและการใช้ภาษา โดยที่สามารถอยู่องค์ประกอบเพียงองค์ประกอบเดียวก็ได้ หรือจะมีในหลายองค์ประกอบก็ได้หรือบางที่แต่งขึ้นเพื่อให้ความหยอหยงหรือความบันเทิงใจ

นวนิยายไทยที่เสนาภาพสังคมชาวจีนในแนวนี้มีอยู่เพียง 2 เรื่องได้แก่ เรื่องทนายทปองแปง ของนลิน บขกร และเรื่อง วิมานมะพร้าว ของ แก้วแก้ว เรื่อง ทนายทปองแปง เป็นนวนิยายที่กล่าวถึงชายหนุ่มลูกครึ่งจีนไทย ที่ต้องมาอยู่ร่วมกับญาติชนชั้นสูงชาวไทย ได้รับการตักเตือนตักเตือนจาก "คุณปู่" ซึ่งมีฐานะร่ำรวยดีเป็น "หม่อมราชวงศ์" ที่ถือยศศักดิ์อย่างมาก ส่วนเรื่อง วิมานมะพร้าว นั้นเป็นเรื่องที่กล่าวถึงสังคมในแวดวงธุรกิจของชาวจีน เรื่องนี้เกิดขึ้นที่โรงงานของชาวจีนแห่งหนึ่งที่ไม่ค่อยจะยึดถือกับขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชาวจีนที่ปฏิบัติกันมาเท่าไรนัก จึงทำให้ "ก๊อง" ซึ่งเป็นชาวจีนที่ยังคงยึดถือกับขนบธรรมเนียมดั้งเดิมอยู่ไม่เป็นสุขทั้งที่เสียชีวิตแล้ว จึงพยายามหาเพื่อนที่จะปรับทุกข์

นวนิยายทั้งสองเรื่องนี้ เป็นนวนิยายที่เสนาภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทยในแนวขบขันที่มุ่งความหยอหยง หรือความบันเทิงรื่นเริงใจแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ โดยมีเป้าหมายที่จะล้อเลียนหรือเลียนแบบพฤติกรรมที่น่าขบขันของชาวจีน นอกจากนั้นความขบขันในนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้ ยังเกิดจากการสร้างองค์ประกอบสำคัญของเรื่องได้นำขบขันโดยตรง

ในเรื่อง ทนายทปองแปง ตัวเอกของเรื่อง น.ต ทินนาค ธนายุ ณ ออยุธยา ลูกครึ่งจีน-ไทย มีมารดาเป็นชาวจีน บิดาของเขาได้ออกจากบ้านไปหลายสิบปี เนื่องจากไปมีความสัมพันธ์กับชาวจีนจนถึงขั้นจดทะเบียนสมรส โดยที่ปู่ของเขา

คือ ม.ร.ว จิรายุส ธนาฯ เป็นผู้ที่ยึดถือยศศักดิ์ชาติตระกูลอย่างแรงกล้าไม่เห็นชอบด้วย จึงไล่ให้บิดาของเขาออกจากบ้านไปพร้อมทั้งไม่ให้ญาติพี่น้องคนใด ติดต่อกับหาอีก เวลาผ่านไปยี่สิบกว่าปี ม.ร.ว จิรายุส จำต้องเรียกให้หลานลูกครึ่งจีนของเขา เนื่องจากข้อจำกัดของมรดกที่ต้องให้หลานสายตรงที่เกิดจากภรรยาคนแรก ของม.ร.ว จิรายุส เป็นผู้รับมรดกบ้าน "ธนาลัย" ทินนาถเลยถูกเรียกตัวมา ตาหรือกงของทินนาถได้สร้างตัวจากคนรับจ้างย้อมผ้า จนมีฐานะเป็นปึกแผ่นเป็นนักธุรกิจที่มีฉายาว่า "ราชาผ้าทอไทย" และเป็นมหาเศรษฐีอันดับแนวหน้า เขาเป็นผู้ที่ได้รับมรดกจากตาเขาทั้งหมด เมื่อทินนาถเข้ามาอยู่ที่บ้านธนาลัย ที่นั่นไม่มีใครรู้ว่าเขาเป็นถึงทายาทของมหาเศรษฐี กลับคิดว่าเขาเป็นชาวจีนที่ยากจน มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างยากแค้น และมีมารยาทแบบชาวจีนชั้นต่ำ เมื่อมีใครพูดถูกเขา เขากลับทำให้ใครๆ เชื่อว่าเขาเป็นอย่างนั้นจริงๆ ทินนาถต้องทนถูกจากญาติบางคนทั้งถูกตำว่าจากปู่ของเขาอยู่เสมอ ปู่ของเขาให้เขาแต่งงานกับญาติพี่น้อง เพื่อที่จะให้เชื้อสายของชาวจีนของเขาจางลง ทินนาถต้องใช้เวลาพิสูจน์ว่าถึงแม้ว่าตระกูลทางมารดาของเขาจะเป็นชาวจีนที่ทุกคนดูถูก แต่เขาก็ทำให้ทุกคนเห็นถึงสภาพที่แท้จริงของเขา ทั้งยังช่วยเหลือยกบ้านธนาลัยให้คงงามดังเดิม พร้อมทั้งกับช่วยไม่ให้ตระกูลธนาฯ ต้องมัวหมองเพราะญาติพี่น้องของเขา

ส่วนเรื่อง วิมานเมฆพร้าว กล่าวถึงตัวเอกคือ จุลลา ใจเรื่อง หญิงสาวผู้เรียนจบทางด้านวิศวกรรม ที่พยายามหางานทำเนื่องจากไม่มีบริษัทใดที่ยอมรับผู้หญิง เข้าทำงานในด้านวิศวกรรม จนกระทั่งเมื่อไปสมัครงานที่บริษัทปาล์มโปรดักส์ จุลลาจึงได้เข้าทำงาน เนื่องจากเจ้าของบริษัทได้นำดวงชะตาไปผูกดวงและเข้ากันได้กับบริษัท ที่นั่น จุลลาเดินเข้าไปพบอวชชัยของเจ้าของโรงงานคนก่อน และได้ติดต่อกับวิญญาณของเก้าแก่ ซึ่งเป็นชายชราใจดีที่ยังยึดถือกับประเพณีดั้งเดิมของชาวจีน เก้าแก่ไม่พอใจที่ลูกชายและหลานชายของแกไม่สนใจกับหลักการทำงานและกฎดั้งเดิมของแก จึงต้องหาเพื่อนที่ปรับทุกข์ จุลลาจึงจำต้องช่วยเหลือเก้าแก่ในการที่จะทำให้โรงงานของแกกลับไปเป็นในลักษณะเดิมมากที่สุด

จากการศึกษานวนิยายทั้งสองเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ มิได้มีเจตนาที่จะแสดงภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทยเป็นหลัก แต่เป็นการใช้ภาพสังคมชาวจีนเป็นส่วนประกอบให้นวนิยายสมบูรณยิ่งขึ้นเท่านั้น เพราะผู้ประพันธ์ไปเน้นใน

เรื่อง ความขบขัน ความหรรษาเป็นจุดประสงค์หลักที่จะให้ผู้อ่านหัวเราะด้วยความบันเทิงใจ แต่ก็มีได้หมายความว่า ผู้อ่านจะได้รับแต่เพียงความหรรษาเพียงประการเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถสอดแทรกความคิดเกี่ยวกับความขบขันได้อย่างกลมกลืน แน่คิดที่เสนอผ่านอารมณ์ขันจากนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้มีแน่วคิด คือเรื่อง ธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ และปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ในเรื่องธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ ได้กล่าวถึงลักษณะที่มีอยู่หรือเป็นอยู่ของมนุษย์ที่จะแสดงออกมาให้เห็นในบางสถานการณ์เท่านั้น ซึ่งธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายกลุ่มนี้ ได้แก่ เรื่องการเห็นแก่พวกพ้องของตน และเรื่องปัญหาสังคม โดยจะกล่าวถึงปัญหาวัยรุ่น และปัญหาการก่ออาชญากรรม นอกจากนี้ในเรื่องแน่วคิดแล้วยังมีการศึกษาในด้านองค์ประกอบของนวนิยายในกลุ่มนี้ โดยจะศึกษาในเรื่องโครงเรื่อง ตัวละคร ที่แบ่งออกเป็นตัวละครเอก และตัวละครประกอบ และเรื่องสุดท้ายคือเรื่องการใช้ภาษาซึ่งในแต่ละเรื่องจะมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. แน่วคิดเรื่องธรรมชาติวิสัยของมนุษย์

ธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ เป็นลักษณะนิสัยในด้านลบเป็นข้อบกพร่องหรือเป็นจุดอ่อนที่เราพบเห็นได้เสมอในมนุษย์ทุกๆ ไป ในนวนิยายเรื่อง ทายาทปองแปง และนวนิยายเรื่อง วิมานมะพร้าว ต่างก็แสดงให้เห็นธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ ซึ่งติดอยู่กับตัวมนุษย์ทุกๆ ไป ธรรมชาติวิสัยนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากลักษณะนิสัย กล่าวคือลักษณะนิสัย คือความประพฤติที่ปฏิบัติจนเคยชิน และแสดงออกมาตามชีวิตปกติ ส่วนธรรมชาติวิสัยนั้น คือลักษณะที่มีอยู่หรือเป็นอยู่ ซึ่งจะแสดงออกมาให้เห็นในบางสถานการณ์เท่านั้น พฤติกรรมในแต่ละสถานการณ์ของมนุษย์จะสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ละอย่างแตกต่างกันออกไป (ไกล์ริง อามระดิช, 2533: 49)

จากการศึกษานวนิยายทั้งสองเรื่อง ธรรมชาติวิสัยที่เสนอจะปรากฏในนวนิยายเรื่อง ทายาทปองแปง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเห็นแก่พวกพ้องของมนุษย์

การเห็นแก่พวกพ้องของมนุษย์ การแสดงธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ในหัวข้อนี้ ผู้ประพันธ์เรื่อง ทายาทปองแปง คือ นลิน บขกร ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ โดยกล่าวถึงธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ที่ปรากฏต่อหน้าคนในสังคมที่อาจจะเป็นคนซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมพร้อมที่จะร่วมมือกับผู้รักษากฎหมาย โดยทำตัวเป็นพลเมืองดีที่ไม่ยอมร่วมมือกับผู้ที่กระทำความผิด แต่จากธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ที่

รักพวกพ้องของตนเอง และพร้อมที่จะช่วยเหลือพวกพ้องของตนเองโดยล้มหลักการความเป็นพลเมืองดีของตน และหาวิธีที่จะปกป้องพวกพ้องของตนที่ถึงแม้จะทำความผิดก็ตาม ดังที่ทินนาท ตัวละครเอกในนวนิยายเรื่องนี้ ได้ช่วยเหลืออชวิน ญาติผู้น้อง ซึ่งทำตัวเป็นโจรที่ก่อความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น โดยการเป็นหัวหน้าของแก๊งค์มอเตอร์ไซด์ที่เกี่ยวพันกับบ้านของชาวบ้าน ตำรวจก็สงสัยอชวินแต่ยังหาหลักฐานมาเอาผิดกับเขาไม่ได้ จึงได้เฝ้าคอยติดตามอยู่เสมอ ทินนาทเมื่อได้พูดคุยกับตำรวจก็สนใจพวกโจรแก๊งค์มอเตอร์ไซด์วัยรุ่น จึงให้ความร่วมมือกับตำรวจเป็นอย่างดี โดยไม่สนใจคำตำหนิของพี่ที่ไม่ให้ไปคบกับพวกตำรวจ ทั้งยังให้ความสะดวกต่างๆ กับตำรวจ แต่เมื่อมีเหตุการณ์ที่บ่งบอกว่าอชวินเป็นหัวหน้าแก๊งค์โจรมอเตอร์ไซด์ ท่าทีของทินนาทที่มีกับตำรวจก็เปลี่ยนแปลงไป ทั้งเขายังได้กล่าวถึงการที่ต้องช่วยเหลืออชวินซึ่งเป็นญาติของตนไว้ ดังเหตุการณ์ที่เขาพูดคุยกับญาติพี่น้องและกำลังถกเถียงกับราชันย์ถึงปัญหานี้ไว้ว่า

"ยังงั้นใครก็ได้ เรวัตหรือพวกเราคนใดคนหนึ่งในที่นี้ได้ ผู้นั้นจะทำ
ยังไงถ้าตำรวจมาลากคอไปเข้าตะราง?"

"ถ้าตำรวจมีหลักฐานพร้อม ก็คงทำอะไรไม่ได้มากหรอกครับ" ทินนาท

ตอบ "แต่ถ้าผมพอมีทางช่วย ผมต้องช่วยพี่น้องผม..."

(ทนายทปองแปง, เล่ม 1: 376-377)

เมื่ออชวินถูกจับได้ โดยถูกตำรวจดักยิงและหนีกระเซอะกระเซิง มาที่บ้าน ทินนาทก็ได้ร่วมวางแผนกับพี่น้องของตนที่จะหลบหนีว่าอชวินนั้นไม่ได้ออกไปไหนในวันนี้ และคนที่ถูกยิงนั้นก็ไม่ใช่อชวิน โดยการสร้างให้เรวัตญาติผู้น้องของเขาอีกคนหนึ่งสวมรอยว่าเป็นคนที่ถูกยิงโดยมีเหตุผลว่าออกไปพบกับหญิงสาวผู้หนึ่งที่เขาสงใจอยู่ และให้รูปการณ์เหมือนกับว่าตำรวจได้ยิงคนผิดตัว

จากเหตุการณ์ในครั้งนี้นำให้เห็นถึงธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ ที่มนุษย์คนนั้นถึงแม้ว่าจะเป็นคนดี มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และพร้อมที่จะทำตัวเป็นพลเมืองดีเนืองใด แต่เมื่อมีเหตุการณ์ที่พวกพ้อง ญาติ หรือคนรู้จักเดือดร้อนจนถึงขั้นผิดกฎหมาย คนคนนั้นก็พร้อมที่จะช่วยเหลือพวกพ้อง ญาติ

หรือคนรู้จักของตนให้พ้นจากสภาพเดือดร้อนนั้น โดยมีได้คำนึงถึงความถูกต้องดังที่
เกิดกับอัชวินและทินนาถ

2. ปัญหาสังคม

ปัญหาสังคมเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนมาก ซึ่งเป็น
สิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ส่วนใหญ่แล้วปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจะเนื่องมาจากคนในสังคมนั้นๆ
เป็นผู้สร้างหรือกำหนดขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากความบกพร่องทางร่างกาย และจิตใจ
ของมนุษย์ หรืออาจเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกตัวมนุษย์ ปัญหาสังคมที่สำคัญ เช่น
ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ปัญหาสัง
คมเป็นปัญหาที่มีอยู่ในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นการนำเสนอวิทยานิพนธ์ในแนวสมจริงซึ่งผู้ประพันธ์
ก็เป็นคนในสังคมคนหนึ่ง จึงหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะสอดแทรกปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมลง
ไปด้วย

ปัญหาที่แสดงไว้ในวิทยานิพนธ์ทั้งสองเรื่องนี้ ได้แก่ ปัญหาการก่อ
อาชญากรรม และปัญหาวัยรุ่น ปัญหาเหล่านี้ต่างก็มีผลกระทบต่อสังคมอย่างมาก ผู้ประ
พันธ์ทั้งสองได้แทรกปัญหาเหล่านี้ลงไป รวมทั้งวิธีแก้ปัญหาที่ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่การแก้ปัญหา
โดยตรงแต่ก็เป็นการช่วยลดปัญหาเหล่านี้ลงไปได้บ้าง ปัญหาที่กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ทั้ง
สองเรื่องมีดังนี้คือ

ปัญหาวัยรุ่น

ปัญหาวัยรุ่นเกิดจากวัยที่เจริญเติบโตขึ้นจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่น
ความต้องการทางสังคมของวัยรุ่นย่อมแตกต่างไปจากความต้องการของเด็ก ปัญหาวัย
รุ่นที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ในกลุ่มนี้ ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง ทายาทปองแปง ซึ่งประพันธ์
โดยนลิน บุขกร นลินได้เสนอปัญหานี้ด้วยการสร้างตัวละครตัวหนึ่ง คือ อัชวิน ประ
วัติชีวิตของเขากล่าวได้ว่า เขาเป็นน้องเล็กของบ้านที่มีสมาชิกอาศัยอยู่จำนวนมาก มี
ปู่เป็นหัวหน้าครอบครัว โดยที่ปู่จะเป็นคนที่ตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ อย่างภายในบ้าน
รวมทั้งเรื่องการดูแลอัชวินด้วย อัชวินเป็นเด็กที่มีอายุ 18 ปีเศษ ซึ่งวัยนี้กล่าวได้ว่า
อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ปัญหาแรกที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นได้แก่ ความต้องการอิสรภาพ และ

ความต้องการให้เป็นที่เคารพนับถือ ทั้งยังกล่าวถึงปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากการต้องการอิสรภาพที่เกิดจากความกดดันทำให้เกิดเป็นแรงผลักดันให้เกิดปัญหาการกระทำความผิดของเยาวชน (สัปดาห์ สุภาพ, 2523: 43)

ความต้องการอิสรภาพนับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นทุกคน ในวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการทำอะไรตามใจชอบ หรือทำตามความคิดของตน ไม่อยากที่จะให้ใครเข้ามาก้าวล่วงชีวิตของตน แต่จากการที่ปู่เข้ามาควบคุมดูแลให้เขาปฏิบัติตามคำสั่ง ทั้งยังควบคุมดูแลกิจวัตรประจำวันของเขา ถึงแม้เขาจะร่ำร้องแค้นใจว่าปู่ทำกับเขาเพราะความรัก แต่เขาก็รู้สึกเก็บกดไว้ในใจ ทั้งผู้ประพันธ์ยังให้จินตนาการตัวละครเอกเป็นตัวเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น ทั้งให้ความเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงอัชวินด้วยวิธีของปู่ พร้อมทั้งวิธีการแก้ปัญหานี้ โดยกล่าวไว้ว่า

"เด็กอย่างอัชวิน เหมือนม้ารุ่นวัยคะนอง กำลังออกลองฝีเท้า คุณชายท่านจะเล่นกักขังไว้ในคอกอย่างนี้ไม่เหมาะ

สักวันหนึ่งม้ารุ่นตัวนี้อาจพยศขึ้นมา ตะกุกประตูคอก อยากรังทลาย แล้วก็ควบเตลิดไปก่อเรื่องที่ไหนก็ไม่รู้ได้

...เขาอยากเรียนคุณปู่ตามตรงเหลือเกินว่า หากยังขืนกักขังอัชวินเอาไว้แบบนี้ก็มีหวังเกิดเรื่องร้าย ถึงขั้นเตือรื้อนทั้งบ้านเป็นแน่แท้

(ทนายทปองแป้ง, เล่ม 1: 198)

การแก้ปัญหาของวัยรุ่นในข้อนี้คือผู้ปกครองต้องรู้นิสัยของคนในปกครอง ลักษณะของวัยรุ่นไม่ต้องการให้ใครมาบีบบังคับ ต้องการความเป็นอิสระ ดังนั้นการถูกบีบบังคับ และขังให้อยู่แต่ภายในบ้านอาจทำให้วัยรุ่นคนนั้นก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่ร้ายแรงต่อไป

ความสุขเล็กๆ น้อยๆ ของอัชวินคือการได้ออกจากบ้านไปแม้เพียงเวลาสักเล็กน้อยก็ยังดี "การได้ออกไปไกลบ้านชั่วคราวช่วยยามดูจะมีความหมายยิ่งใหญ่ต่อเด็กอย่างอัชวิน ซึ่งถูกผู้ใหญ่กักไว้ในลี้ซัดตัวแทบทุกเวลานาที..."

(ทนายทปองแป้ง, เล่ม 1: 516)

นอกจากนั้นแล้วความต้องการของวัยรุ่นคือ ความต้องการความมีชื่อเสียง โดยต้องการให้เป็นที่ยอมรับนับถือ ซึ่งจะมีผลไปถึงความนิยมนับถือวีรบุรุษ โดยวัยรุ่นมักจะมีวีรบุรุษประจำใจ ซึ่งอัศวินก็เป็นตัวที่แสดงให้เห็นถึงปัญหานี้ บุคคลที่เขายึดถือนั้น เป็นลัทธิลัทธิของเขา ราชนีย์เป็นชายหนุ่มที่มีบุคลิกท่วงท่าสะกดตาตามแบบหนุ่มสังคมยุคปัจจุบัน อัศวินเฝ้าเดินตามราชนีย์เหมือนเป็นเงาตามตัว อัศวินพยายามทำตัวให้เหมือนกับราชนีย์ แต่เมื่อเขาได้สนิทสนมกับราชนีย์จนรู้ถึงนิสัยที่แท้จริง ประจวบกับในขณะนั้นทีนากลุ่มผู้พี่ของเขาซึ่งมีท่าทางที่ขี้กบิ๊งแข็งแรง และยังรับราชการเป็นทหารตามแบบที่อัศวินชอบ ดังนั้นเขาจึงเปลี่ยนตัวคนที่ตนนับถือจากราชนีย์เป็นทีนากลุ่ม แต่เนื่องจากปู่เป็นใหญ่ภายในบ้านแต่เพียงคนเดียว ทั้งมีอิทธิพลต่ออัศวินอย่างมาก ทำให้เขาไม่สามารถทำตามใจที่ชอบได้

จะเห็นได้ว่าการยึดถือกระทำตัวของวัยรุ่นตามคนที่ตนชอบนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ไม่แน่นอน แต่จากการบังคับอย่างมาของปู่ทำให้เขาไม่สามารถทำตามวีรบุรุษของเขาที่รับราชการเป็นทหารได้ ทั้งยังสั่งห้ามไม่ให้ใครเอ่ยถึงทหารหรือการสู้รบให้อัศวินฟัง การกระทำในครั้งนี้นี่ของปู่เท่ากับเป็นการทำให้เกิดความกดดันจากการถูกบังคับ การกระทำนั้นได้แปรเปลี่ยนไปเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องจากเหตุการณ์ในเรื่องนี้นับเป็นข้อคิดเกี่ยวกับวิธอบรมสั่งสอนลูกหลานที่ยังอยู่ในวัยรุ่นจากการบังคับและเข้มงวดเกินไปของผู้ปกครอง อาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาการกระทำผิดของเยาวชนขึ้นก็เป็นได้

ปัญหาการก่ออาชญากรรม

ปัญหานี้ นับเป็นปัญหาที่ผู้ประพันธ์ทั้งสองคือ นลิน บุขกร และแก้วแก้ว ได้เสนอไว้ในนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้ แต่มีการเสนอปัญหาที่แตกต่างกัน และคนละปัญหากัน โดยที่เรื่องทนายทปองแปง ได้กล่าวถึงปัญหาการลักขโมย และในเรื่อง วิมานมะพร้าว ได้กล่าวถึงปัญหาโจรเรียกค่าไถ่ ปัญหาการลักขโมยและปัญหาการเรียกค่าไถ่นั้นนับว่าเป็นปัญหาที่ก่อความวุ่นวายให้กับสังคมอย่างมาก ผู้ประพันธ์ทั้งสองได้กล่าวถึงปัญหาการก่ออาชญากรรมไว้ดังนี้

ในเรื่อง ทายาทปองแปง ได้กล่าวถึงปัญหาอาชญากรรม ในด้านการลักขโมย ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากปัญหาวัยรุ่นที่ถูกบังคับจากผู้ปกครองอย่างมาก ทำให้เกิดความกดดันจึงหาทางออกด้วยการลักขโมย ซึ่งในเรื่องนี้นั้น อ้อชิน เมื่อได้รับความกดดันจากปู่ซึ่งคอยดูแลเขาอย่างใกล้ชิด และบังคับให้เขาเรียนในวิชาที่ไม่ถนัด

จากการดูแลอย่างใกล้ชิดของปู่ทำให้เกิดปฏิกิริยาในทางลบต่อการกระทำของปู่ด้วยการไปเข้าร่วมแก๊งค์โจรมอเตอร์ไซด์ปล้นข้าวของคนอื่น โดยที่อ้อชินจะเป็นผู้นำในการปล้น และเป็นผู้ที่ซ่อนข้าวของเหล่านั้น แต่แล้วเมื่อเขาถูกตำรวจที่คอยเฝ้าโจรแก๊งค์นี้อยู่ยิงและได้หลบหนีการติดตามเข้าไปในบ้านญาติๆ ของเขาจึงซักถามถึงความคิดที่ทำให้เขาต้องออกปล้นข้าวบ้าน ซึ่งเขาก็ได้กล่าวว่าการกระทำของเขาในครั้งนี้ก็เพราะหมดหวังที่จะได้เรียนในสิ่งที่ตัวเองอยากจะทำ และต้องการประชดปู่ที่ไม่ให้เขาเรียนตามที่ใจชอบ โดยกล่าวว่า "...ผมไม่แคร์ เมื่อคุณปู่บอกเป็นคำขาดไม่ให้ผมเรียนจ.ป.ร ผมก็ท้ออาลัยทุกอย่าง ถ้าผมรู้ว่าพอจะมีหวังแม้สักนิดเดียว ผมก็คงไม่กล้าเสี่ยงอย่างนี้" (ทายาทปองแปง, เล่ม 2: 389) แต่เมื่อโดนตำหนิ เขาก็ได้พูดแย้งว่า "แต่ผมก็ไม่ได้แกล้งให้คนตีเดือดร้อน" อ้อชินแย้งเสียงเครือ "เราเลือกแต่ไอ้พวกหน้าเลือด ไม่เห็นใจมนุษย์ด้วยกัน..." (ทายาทปองแปง, เล่ม 2: 387) และ "ปล้นเล่นสนุกๆ นะครับ เพราะผมไม่มีอะไรจะทำ..." (ทายาทปองแปง, เล่ม 2: 387) แต่แล้วปัญหานี้ก็ได้รับการแก้ไข เมื่อพวกญาติๆ ของเขาช่วยเหลือด้วยการทำอุบายให้ตำรวจไม่มีหลักฐานที่จะเอาผิดกับอ้อชิน และปู่เมื่อผิดหวังจากหลานรัก จึงเข้าใจได้ว่าการเลี้ยงดัดตามแบบของตนเองนั้นเป็นวิธีที่ผิด จึงเปลี่ยนความคิดที่จะเลี้ยงอ้อชิน ด้วยวิธีแบบนั้น ทั้งยินยอมให้อ้อชินได้เข้าเรียนวิชาทหารตามที่ใจรัก

ปัญหานี้ นับเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากปัญหาวัยรุ่นซึ่งเป็นปัญหาภายในครอบครัวที่สามารถเกิดขึ้นได้ในสังคมปัจจุบัน การดูแลกดดันอย่างเข้มงวดของผู้ปกครองนับว่ามีผลต่อเด็ก โดยที่เด็กอาจจะหาทางออกของตัวเองด้วยการก่อปัญหาอาชญากรรมก็ได้

ส่วนในเรื่อง วิมานมะพร้าว ได้กล่าวถึงปัญหาเรื่องโจรเรียกค่าไถ่ สาเหตุของปัญหาในนวนิยายเรื่องนี้เกิดมาจากความแค้นส่วนตัวโดยที่ทรงเดช ผู้จัดการฝ่ายผลิตสีเพื่อจะได้ถูกจับได้ว่าคโกงบริษัท จึงถูกแจ้งจับพร้อมกับไล่ออก ทรงเดช เคียดแค้นจึงว่าจ้างโจรเรียกค่าไถ่มาจับตัวสืบสายพร้อมกับจุลลาเพื่อเรียกค่าไถ่ วิธีการของโจรเรียกค่าไถ่นี้เป็นโจรเรียกค่าไถ่มีอาชีพ ซึ่งจะมีการหลอทางหรือทางหนีทีไล่ไว้พร้อมก่อนที่จะลงมือลักพาตัว เมื่อลักพาไปแล้วจึงส่งจดหมายไปเพื่อเรียกเงินค่าไถ่ และความในจดหมายจะมีเงื่อนไขคือ ถ้าไม่จ่ายให้ตามที่จดหมายเรียกไปจะทำร้ายหรือสังหารตัวประกัน

ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงปัญหานี้ โดยกล่าวถึงสาเหตุหนึ่งที่คนมักจะปองร้ายกันเนื่องมาจากการขัดผลประโยชน์กันทางการค้า หรือต้องการแก้แค้น โดยให้หัวหน้าโจรเรียกค่าไถ่เป็นคนกล่าวว่า

"เรื่องการค้าขายนี้การแข่งขันมันเยอะ บัดแข่งบัดขากลั่นแกล่งกันมาก ผมรู้ดี ถ้าหากท่านกลับไปบ้านได้คราวนี้ ต่อไปคิดจะบ่ใดใคร ออกนอกเส้นทาง หรือว่าแก้แค้นใครมั่ง ก็อย่าลืมเรียกวิธีการของเรานะขอรับ..."

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 2: 404)

วิธีการก่ออาชญากรรมในลักษณะนี้นั้นจะเริ่มด้วยการมีผู้ว่าจ้างไปติดต่อให้ลักพาตัวคนที่ต้องการ เมื่อติดต่อเรียบร้อยแล้ว ผู้รับจ้างจึงเฝ้าติดตามตัวคนที่ต้องการจะลักพาในขั้นนี้จะเป็นขั้นดักตัวเป้าหมาย เมื่อรู้ตัวคนที่ต้องการแล้วจึงวางแผนหาทางหนีทีไล่ที่เมื่อลักพาแล้วจะไม่ต้องไปเจอตำรวจที่ไหน เมื่อลักพามาแล้วจึงส่งจดหมายไปเพื่อเรียกค่าไถ่ และถ้าไม่ให้เงินตามจดหมายที่เรียกไป ก็จะสังหารตัวประกัน

ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์เสนอปัญหาโจรเรียกค่าไถ่ โดยจะกล่าวถึงสาเหตุที่จะก่อให้เกิดปัญหานี้ ทั้งวิธีการในการที่จะจับคนไปเรียกค่าไถ่ แต่ผู้ประพันธ์ก็ไม่ได้เสนอหนทางหรือวิธีการแก้ไขใดๆ

องค์ประกอบของนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในด้านตลกขบขัน จะศึกษา ลักษณะที่สำคัญของนวนิยายในแนวนั้นเพียง 3 ลักษณะ ที่สำคัญของนวนิยายประเภทนี้ คือ

1. โครงเรื่อง
2. ตัวละคร
3. การใช้ภาษา

1. โครงเรื่อง

โครงเรื่องในนวนิยายประเภทตลกขบขันนั้น จะแตกต่างจากนวนิยายประเภทอื่น คือ นวนิยายประเภทขบขันเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อเร้าอารมณ์ขันของผู้อ่านจากเรื่องราวที่เสนอ เจื่อนไขสำคัญที่สุดของเรื่องจึงอยู่ที่การก่อให้เกิดความขบขัน ด้วยเจื่อนไขด้านอารมณ์ของผู้อ่านซึ่งเป็นลักษณะเด่นนี้เอง ทำให้โครงเรื่องของนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้ นอกจากประกอบด้วยเหตุการณ์ และการกระทำต่างๆ แล้ว เหตุการณ์และการกระทำนั้นต้องร่วมกันก่อให้เกิดความขบขันแก่ผู้อ่านด้วย โครงเรื่องของนวนิยายแนวขบขันนั้นมี 2 ประเภทคือ โครงเรื่องธรรมดา และโครงเรื่องตลกขบขัน (ไกล์รุ่ง อามระดิษ, 2533: 100) โดยแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

1.1 โครงเรื่องธรรมดา

โครงเรื่องประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่มุ่งเสนอแนวคิดหรือทัศนคติบางอย่าง โดยผู้แต่งจะผูกโครงเรื่องให้สอดคล้องกับองค์ประกอบอื่นๆ ของเรื่อง เช่น ตัวละคร ฉาก ฯลฯ เพื่อแสดงแก่นเรื่อง โดยเรื่องที่มุ่งเสนอแนวคิดนี้ ความขบขันจะเป็นจุดที่สำคัญที่สุด แต่การเสนอความคิดก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ดังนั้นการจัดเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นเป็นโครงเรื่องจึงต้องให้มีผลทั้งในด้านเร้าอารมณ์ขันและแสดงให้เห็นแนวคิดที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อต่อผู้อ่าน โครงเรื่องธรรมดาประกอบด้วยเหตุการณ์ขบขันหลายๆ เหตุการณ์เรียงร้อยเข้าด้วยกัน แต่ละเหตุการณ์จะสร้างความขบขันจากตัวเหตุการณ์เอง และจะร่วมกับเหตุการณ์ขบขันอื่นๆ แนวทางเหตุการณ์ตั้งแต่ปมขัดแย้งไปจนจบ เรื่องจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันนั่นคือจุดสูงสุด จะเป็นผลหรือเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากปมขัดแย้ง หรือมีต้นเหตุมาจากปมขัดแย้ง ซึ่งได้พัฒนาต่อมาจนจบเรื่องอย่างที่ควรเป็น หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่มีความพลิกผันในสถานการณ์ใหญ่ของเรื่อง

1.2 โครงเรื่องตลกขบขัน โครงเรื่องประเภทนี้อาจประกอบด้วย เหตุการณ์ขบขัน หรือเหตุการณ์ที่ไม่ขบขันเลยก็ได้ แต่เมื่อเรียงร้อยเข้ากัน เหตุการณ์ ในตอนสุดท้ายจะต้องพลิกผันไป ซึ่งจุดนี้จะเป็นจุดที่สร้างความขบขันให้กับเนื้อเรื่อง

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องธรรมดาและโครงเรื่องตลกขบขัน มี จุดแตกต่างที่สำคัญอยู่ที่จุดพลิกผันนี้เอง ในกรณีของโครงเรื่องขบขันนั้นทิศทางของปมขัดแย้ง และจุดสูงสุดของเรื่องจะตรงกันข้าม ทิศทางที่ตรงกันข้ามก็คือความหักเหพลิกผัน ของสถานการณ์ใหญ่ หรือเรียกได้ว่าสถานการณ์เบี่ยงเบนไปจากความคาดหมายนั้นเอง ส่วนสาเหตุของความพลิกผันนั้นเป็นสิ่งที่แตกต่างกันไป

จากความหมายของลักษณะของโครงเรื่องทั้ง 2 ลักษณะ ดังที่กล่าว มาแล้ว จะเห็นได้ว่า ลักษณะของโครงเรื่องในนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้จะอยู่ในลักษณะ ของโครงเรื่องธรรมดา ที่เป็นการประกอบด้วยเหตุการณ์ขบขันหลายๆ เหตุการณ์เข้า ด้วยกัน แต่ละเหตุการณ์จะเกิดความขบขันจากตัวเหตุการณ์เอง การเปิดเรื่องเป็นลักษณะ การให้ตัวละครสนทนาและบรรยายเพื่อแนะนำตัวละครเอก ส่วนการดำเนินเรื่องจะ ประกอบด้วยปัญหาหรือข้อขัดแย้ง จุดสุดยอด (climax) และจุดคลี่คลาย ส่วนการปิด เรื่องนั้นเป็นลักษณะการบรรยายความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเมื่อเรื่องเริ่มคลี่คลายแล้ว

การเปิดเรื่องของนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้นั้นจะมีลักษณะที่เหมือนกันคือ เป็นการบรรยายหรือพรรณาเรื่องราวที่จะเป็นการเปิดตัวละครเอก โดยที่ในเรื่อง ทายาทปองแปง จะเปิดเรื่องด้วยการให้สมาชิกภายในครอบครัวตระกูล "ฮนาย" พุดคุยกันถึงทายาทคนใหม่ที่ถูกรับมรดกหลังจากถูกตัดออกจากครอบครัวไปแล้ว สมาชิกแต่ละคนก็มีความเห็นที่ต่างกันไป บางคนก็รู้สึกสงสารที่ทายาทคนใหม่ ต้องมาถกรังเกียดเดียดจันท์จากปู่ และญาติบางคน และบางคนก็รู้สึกยินดีที่จะได้พบกับญาติที่ไม่ได้ติดต่อกันมาเลย ส่วนเรื่อง วิมานมะพร้าว นั้นจะมีลักษณะที่เป็นเรื่องเล่าที่ผู้เล่าใช้สรรพนามแทนตัวเองในเรื่องว่า "ฉัน" เริ่มแรกจะเป็นการบรรยายหรือพรรณารูสึกของตัวผู้เล่าที่ไม่พอใจในเรื่องที่มีการจำกัดสิทธิสตรีที่ไม่ยอมรับสตรีที่เรียนวิชาวิศวกรรม และเริ่มเรื่องด้วยการที่จะไปสมัครงานที่บริษัทปาล์มโปรดักส์

การดำเนินเรื่องจะมีการสร้างปัญหาหรือความขัดแย้ง ในเรื่อง ทนายทปองแปง ได้เริ่มความขัดแย้งขึ้นเป็นสองปมปัญหาขึ้นด้วยกัน โดยทั้งสองเรื่องจะเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ โดยจะเป็นการขัดแย้งระหว่างป่กับหลาน โดยที่คู่แรกคือ ม.ร.ว จิรายุส กับทินนาถ คุณชายจิรายุสมีความรังเกียจในเชื้อชาติของมารดาที่ทินนาถจึงพูดถก ทั้งยังขัดแย้งกันในเรื่องที่ไม่ยอมให้ทินนาถช่วยเหลืออชวินเรื่องเข้าเรียนทหารพร้อมกับไม่ให้พูดถึงเรื่องนี้อีก คู่ที่สองเป็นความขัดแย้งของคุณชายจิรายุสกับอชวิน เนื่องจากคุณชายจิรายุสเลี้ยงอชวินมาอย่างควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างและไม่ยอมให้เข้าเรียนในสิ่งที่อชวินชอบ อชวินจึงประทศด้วยการไปเข้าร่วมแก๊งค์มอเตอร์ไซด์ที่เยาว์ป่นข้าวของชาวบ้าน ปมปัญหาทั้งสองก็ขึ้นถึงจุดสุดยอดในเวลาเดียวกัน เมื่ออชวินถูกตำรวจยิงและหนีเข้าไปในบ้านเพื่อขอความช่วยเหลือจากทินนาถ ทินนาถจึงต้องวางแผนช่วยเหลืออชวินให้พ้นจากการถูกตำรวจจับ และเรื่องก็มาถึงจุดคลี่คลาย เมื่อแผนการที่ช่วยเหลืออชวินล้มฤทธิ์ผลตำรวจไม่มีหลักฐานที่จะจับอชวิน อชวินจึงยอมที่จะออกจากแก๊งค์มอเตอร์ไซด์ และคุณชายจิรายุสก็คลายความโกรธเคืองทินนาถ และยินยอมที่จะให้อชวินเข้าเรียนทหารได้ตามที่ต้องการ

ส่วนในเรื่อง วิมานมะพร้าว จะเริ่มปัญหาด้วยการที่จุลลาได้รู้จักกับ เจ้าแก้วเจ้าของโรงงานที่เสียชีวิตไปแล้ว เจ้าแก้วได้ไปขอความช่วยเหลือโดยให้จุลลาหาวิธีที่จะไล่ทรงเดชซึ่งเข้าทำงานพร้อมกับจุลลาออก เนื่องจากทรงเดชมีการทุจริตในการทำงาน ทรงเดชและจุลลาเกิดขัดแย้งกัน และเรื่องก็ถึงจุดสุดยอดเมื่อทรงเดชแค้นใจที่ถูกไล่ออกพร้อมกับถูกตำรวจไล่ติดตามจึงว่าจ้างโจรเรียกค่าไถ่ให้มาลักพาตัวสิบสา และจุลลาไปเรียกค่าไถ่ เรื่องคลี่คลายด้วยการให้เจ้าแก้วไปช่วยจุลลาออกมาได้ ส่วนทรงเดชถูกตำรวจควบคุมตัวไว้

สำหรับการปิดเรื่องของนวนิยายทั้งสองเมื่อนวนิยายถึงจุดคลี่คลาย ต่างก็พร้อมที่จะปิดเรื่องโดยที่เรื่อง ทนายทปองแปง และเรื่อง วิมานมะพร้าว จะมีการปิดเรื่องที่คล้ายกัน คือมีการบรรยายความรู้สึกของตัวละคร เมื่อเหตุการณ์เข้าสู่จุดคลี่คลาย ในเรื่อง ทนายทปองแปง ปิดเรื่องด้วยการบรรยายความรู้สึกของอรรถาณที่มีต่อทินนาถโดยให้อรรถาณเป็นตัวแทนของญาติทุกๆ คนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อทินนาถและยอมรับเขาเข้าเป็นสมาชิกภายในตระกูล ส่วนในเรื่อง วิมานมะพร้าว จะจบเรื่อง

ด้วยการให้ "ฉัน" ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวเอง กล่าวว่าเหตุการณ์ตอนต่อไปจากนี้ เป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจจะฟังเพราะเป็นเรื่องธรรมดาของหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งแต่งงาน และมีลูกแล้ว

จะเห็นได้ว่าโครงเรื่องของนวนิยายที่เสนองานสังคมชาวจีนใน แนวขบขันนี้จะมีโครงเรื่องหลักที่เป็นลักษณะของโครงเรื่องธรรมดา เนื่องจากนวนิยาย ทั้งสองเรื่องนี้ได้มีจุดพลิกผันของสถานการณ์ในตอนจบตามลักษณะของโครงเรื่องแนว ขบขัน มีแต่เหตุการณ์ที่แสดงความขบขันสอดแทรกอยู่ในโครงเรื่องนี้ จึงนับว่านวนิยาย ทั้งสองเรื่องนี้เป็นนวนิยายแนวขบขันที่มีโครงเรื่องธรรมดา ทั้งยังแสดงให้เห็นภาพ ของสังคมชาวจีนในเมืองไทยอย่างที่ไม่ได้ตั้งใจ เพราะจะแสดงอยู่ในเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ เหตุการณ์ที่สำคัญนัก

2. ตัวละคร

ตัวละครจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่สามารถก่อให้เกิดความ ขบขัน เพราะอาจอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความขบขันด้วยตนเอง หรือเป็นตัวที่ ช่วยให้ดำเนินเรื่องได้น่าขบขันยิ่งขึ้น กล่าวคือจะเป็นตัวดำเนินเรื่องในด้านความ ขบขัน ตัวละครแต่ละกลุ่มนั้นจะมีทั้งตัวละครที่ไม่ก่อให้เกิดความขบขัน และตัว ละครที่ก่อให้เกิดความขบขัน ความขบขันที่เกิดจากตัวละครนี้ไม่ได้เกิดจากรปลักษณ์ ของชาวจีน ท่าทาง และพฤติกรรมของชาวจีน การศึกษาตัวละครในนวนิยายกลุ่ม นี้จะศึกษาตัวละคร โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือตัวละครเอก และตัวละครประกอบ โดยกลุ่มตัวละครเอกจะศึกษาตัวละครสองตัว ที่มีความสัมพันธ์กันและมีบทบาทที่สำคัญเท่าเทียมกัน ในเรื่อง ทนายทบองแปง ได้แก่ ทินนาถและม.ร.ว จิรายุส ส่วนในเรื่อง วิมานมะพร้าว จะศึกษาจุลลาและเต้าแก่ ส่วนตัวละครประกอบจะศึกษาถึงลักษณะของตัวละครประกอบที่แบ่งเป็นตัวละครที่ไม่ขบขัน และตัวละครที่ขบขัน โดยจะมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. ตัวละครเอก

ตัวละครเอกเป็นสิ่งสำคัญของนวนิยายที่จะทำเรื่องดำเนินต่อไปได้ ตัวละครเอกในนวนิยายกลุ่มนี้ มีทั้งที่ไม่ก่อให้เกิดความขบขัน และที่ก่อให้เกิดความขบขัน ตัวละครเอกที่จะศึกษาในนวนิยายแต่ละเรื่องนี้จะศึกษาตัวละครสองตัวที่มีความสำคัญที่ดัดเทียมกัน และตัวละครทั้งสองก็มีความสัมพันธ์กัน มีการแสดงบทบาทพร้อมกัน โดยในนวนิยายเรื่อง ทายาทปองแปง จะศึกษาตัวละครทินนาถ และ ม.ร.ว. จิรายุส ส่วนในเรื่อง วิมานมะพร้าว จะศึกษาตัวละครจุลลาและเต้าแก่ ดังนี้คือ

1.1 น.ต. ทินนาถ และ ม.ร.ว. จิรายุส

ในนวนิยายเรื่อง ทายาทปองแปง ตัวละครเอกในเรื่องนี้ ได้แก่ น.ต. ทินนาถ กับ ม.ร.ว. จิรายุส ตัวละครทั้งสองนี้ต่างก็มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ที่จะเสนอให้โครงเรื่องธรรมดานั้นกลายเป็นเรื่องที่ตลกขบขัน ลักษณะของตัวละครทั้งสองนี้ต่างก็มีบทบาทที่ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความตลกขบขัน แต่ผู้อ่านตลกขบขันได้จากลักษณะนิสัยและบทสนทนาของตัวละครมากกว่า

น.ต. ทินนาถเป็นตัวละครที่มีเชื้อสายจีนจากทางมารดา เขาเป็นลูกจีนที่อยู่ในแวดล้อมของชาวจีน คือได้รับการเลี้ยงดูจากกง ซึ่งเขาจะเรียกว่า ตา ซึ่ง เป็นชาวจีนอพยพมีอาชีพรับจ้างย้อมผ้า แต่ได้สร้างฐานะจนกลายเป็นเจ้าของโรงงานทอผ้าที่ร่ำรวย ตาของเขาเป็นชาวจีนที่มีลักษณะเป็นชาวจีนแท้ นับตั้งแต่การแต่งกายที่ยังคงสวมกางเกงขาก๊วย สวมเสื้อก๊วยเอง และพูดภาษาไทยไม่ชัด แต่เขาก็ได้เลี้ยงดูทินนาถให้ดำเนินชีวิตตามแบบไทย เรียนในโรงเรียนชั้นนำของเมืองไทย พูดภาษาไทย และห้ามไม่ให้คนอื่นๆ เรียกหรือพูดกับทินนาถเป็นภาษาจีน ทั้งนี้เนื่องมาจากญาติทางฝ่ายบิดาของทินนาถโดยเจเนาะปู้ได้ตักความเป็นคนจีนของตาของเขา จนไม่ยอมรับมารดาของเขาเป็นสะใภ้ ตาของเขาจึงพยายามให้หลานชายดำเนินชีวิตให้เหมือนกับผู้ดีไทย ดังที่เขากล่าวถึงไว้ว่า

“ปู้มั่งลุดูกกว่าเบ็งคองจีน เบ็งคองชั้นต่ำ มั่งวิเศษกะทั้งลับลुकูเป็นสะใภ้

ม่ายล่าย" ถ้าวางซึ่งเคยลั่นปากไว้อย่างเด็ดเค้น หลังจากมรณะกรรมของลูกเขย "เอาชีวะ ไอ้กลางตากงนี้ก็จะเลี้ยงให้ล่ายลี ไอ้กลางปู้โคตรพ้อมั่งก็คงๆ ให้มันล่ายคิงของไอ้หลูเลี้ยงวกัง ไม่เชื่อคอยดู"

(ทนายทปองแป้ง, เล่ม 1: 203)

ทินนาถดำเนินชีวิตตามแบบคนไทยตามที่ตาของเขาหวังไว้ทั้งยังให้เขาเข้าเรียนวิชาการทหาร และได้เข้ารับราชการจนได้รับยศเป็นพันตรี ดังนั้นเมื่อเขาได้รับการติดต่อให้ไปที่ "ธนาลัย" เพื่อรับมรดกนั้น ทินนาถไม่ค่อยสนใจสักเท่าไร แต่การที่เขาตัดสินใจไปเพื่อพบกับญาติพี่น้องทางบิดาเลยทำให้เขาสนใจที่จะเข้าไปพบและดูท่าทีของญาติพี่น้อง

ในด้านรูปลักษณะหน้าตาของทินนาถนั้น เมื่อพบกับญาติของเขา แทบไม่มีใครเชื่อว่า เขามีเชื้อชาติจีน จะมีเพียงแต่สีผิวเท่านั้นที่ขาวกว่าคนไทยธรรมดา มาก ดังที่กล่าวว่า

...ชายหนุ่มร่างใหญ่ล่ำสัน ความสูงขาดเฉียงนิ้วเดียวจะครบหกฟุต ใหญ่กว้าง ออกหนา ขาตรงแข็งแรง หน้าตาไม่มีเค้าคนจีน ยกเว้นผิวจะขาวจัด...ดวงหน้าของทินนาถเป็นรูปไข่เกือบสมบูรณ์ มาเสียตรงคางผ่าออกเป็นสองลอน ดวงตานั้นใหญ่และดำสนิทเหมือนสีผมซึ่งเป็นเส้นสสวยตัดค่อนข้างสั้นอย่างทหาร จมูกไม่แบนแต่ก็ไม่โด่งจนขึ้นสัน...ริมฝีปากได้รูปแข็งแรงนั้นบ่งบอกว่าเจ้าของเป็นชายชาติตรีเต็มตัว

(ทนายทปองแป้ง, เล่ม 1: 149)

ลักษณะนิสัยของทินนาถนั้นนับได้ว่าสามารถที่ก่อให้เกิดความขบขันขึ้นได้ โดยผู้ประพันธ์ได้ให้ทินนาถเป็นตัวละครที่มีนิสัยที่ชอบยั่วเอาจนบางคนกล่าวว่าเขาเป็นคน "กะล่อน" และยังมีพฤติกรรมที่เรียกว่า "อ้า" โดยการพูดหรือเล่าเรื่องที่เขานำมาในลักษณะเป็นจริงเป็นจัง โดยที่ผู้ฟังเชื่อเรื่องราวที่เขาเล่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสลาญวนที่ชื่อยอดลักษณ์ หรือ เรื่องไปรบที่เวียดนาม เมื่อเห็นว่าผู้ฟังเชื่อเขาก็หัวเราะอยู่ในใจเพียงคนเดียวที่สามารถหลอกให้คนอื่น ๆ เชื่อได้ แต่ก็มีผู้ที่ดูเขาออก

และกล่าวถึงลักษณะนิสัยของเขาว่า

เขาเป็นสุภาพบุรุษเต็มตัว อ่อนโยน แต่เข้มแข็ง อารมณ์ดี อดทนหนัก
แน่น พุดจา มีหลักเกณฑ์ สมเป็นนายทหารที่ต้องคุมคนมากได้บังคับ
เสียนิสัยนี้คนเดียวตรงที่ ขี้เล่น จนเกือบจะเป็นหน้าไหว้หลังหลอก

(ทนายทปองแปง, เล่ม 1 : 386)

ผู้ประพันธ์ได้เสนอบทบาทของทินนาถเพื่อแสดงให้เห็นถึงความขัด
แย้งระหว่างคนจีนกับคนไทย ประเด็นความขัดแย้งที่ทำให้ถูกรังเกียจคือ สภาพความ
เป็นอยู่ และกิริยามารยาท ซึ่งปของเขาคือ ม.ร.ว จิรายุส นั้นก็เป็นตัวแทนคน
ไทยกลุ่มหนึ่งที่ ถือในเรื่องยศศักดิ์ และดหมิ่นชาวจีน จนไม่สามารถที่จะให้ร่วมตระกูลได้
ม.ร.ว จิรายุส เป็นชายชราอายุเกือบแปดสิบปี ที่มีดวงหน้าที่แข็งกร้าว และดวงตาคู
มีผมสีดอกเลาตามแบบชายชราทั่วๆ ไป ส่วนลักษณะนิสัยของม.ร.ว จิรายุส
ผู้ประพันธ์ได้แสดงไว้ในบทของตัวละครอื่นๆ ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม
ของ คุณชายจิรายุสว่า เป็นคนที่ภูมิใจในยศศักดิ์ของตัวเอง จนมองเห็นคนอื่นๆ ว่าต่ำ
ศักดิ์กว่าตนเอง เจ้าศเจ้าอย่าง ทั้งคนรับใช้กล่าวกันว่าคุณชาย "เป็นคนแก่ที่หงุด
หงิด และจู้จี้มากที่สุดในโลก" (ทนายทปองแปง, เล่ม 1 : 5) ทั้งยังเป็นคนอวดอำนาจ
และเอาแต่ใจตนเอง ซึ่งได้จากการที่ขอบังคับให้ลูกหลานต้องทำตามที่คุณชายเป็นคนสั่ง
โดยผู้ใดคัดค้านไม่ได้ และเมื่อเขาเรียกให้หลานชายซึ่งก็คือทินนาถเข้ามาเป็นทนายทที่
ได้รับบ้านนาลัยต่อไปนั้น คุณชายก็ทำไปด้วยความไม่เต็มใจ ทั้งยังเป็นคนที่ไม่ยอมรับ
ความจริงด้วยการแสดงอาการโกรธอย่างมากเมื่อลูกชายคนโตซึ่งเกิดกับภรรยาคนแรก
พร้อมหลานชาย ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตด้วยการตะโกนสาปแช่งให้ลูกชายและหลานชาย
ที่เสียชีวิตไปไม่ได้ผุดได้เกิด โดยให้เหตุผลว่าทั้งสองแก่งตายเพื่อให้คุณชายต้องยก
มรดกให้กับลูกชายที่ตัดออกไปแล้วว่า "สมน้ำหน้ากะลาหัว ! ให้มันตกรรทมกใหม่กัน
ทั้งพ่อลูก ! มันสมคบกันแก่งกู อยากรู้อายุครตเง่าของมัน ลากใจ อย่าน่าได้ผุดได้
เกิดเลย" (ทนายทปองแปง, เล่ม 1 : 28) คุณชายถึงแม้ว่าจะมีนิสัยที่ไม่ดี แต่คุณชาย
เป็นคนที่รักษาสัญญาอย่างเหนียวแน่น เมื่อเขาได้สัญญาไว้กับภรรยาคนแรกก่อนตายที่ต้อง
การให้มรดกทั้งหมดตกอยู่กับหลานชายเธอเท่านั้น คุณชายก็ยอมรับที่จะให้หลานชายที่มี
มารดาเป็นคนจีนนั้นเข้ามารับมรดก เนื่องจากลูกชายได้เสียชีวิตไปแล้ว

คุณชายจิรายุส เป็นลักษณะของตัวละครที่ไม่ก่อให้เกิดความขบขันด้วยตนเอง แต่จะเป็นตัวละครที่ทำให้ตัวละครอื่นแสดงความขบขันจากการแสดงท่าทีที่กลัวเกรงกับคำตำราของคุณชาย และคำพูดที่ขบขันจากการใช้ภาษาที่สนทนากันกับคุณชาย

ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครทั้งสองเป็นตัวละครที่เป็นแบบ Round Character ทั้งตัวคุณชายจิรายุส และทินนาทต่างก็เป็นตัวละครที่มีความคิดมีการแสดงอารมณ์ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปนิสัย ไปตามสถานการณ์แวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยหรือเปลี่ยนแปลงความคิดนี้ทำให้ตัวละครทั้งสองมีลักษณะของบุคคลที่มีชีวิตอยู่จริง

1.2 เถ้าแก่ และ จุลลา

ตัวละครทั้งสองนี้อยู่ในนวนิยายเรื่อง วิมานมะพร้าว นวนิยายเรื่องนี้เป็นนวนิยายที่มุ่งเสนอในเรื่องความขบขัน ตัวละครทั้งสองต่างเป็นตัวละครที่สร้างความขบขันให้กับผู้อ่าน ได้มากกว่าเรื่อง ทนายทอแปง ผู้ประพันธ์ได้ให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง ซึ่งในเรื่องนี้ตัวละครเอกที่เป็นผู้เล่าคือจุลลา โดยการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ว่า "ฉัน" ลักษณะของตัวละครต่างๆ จะได้มาจากทัศนะของตัวละครเพียงตัวเดียวคือตัวจุลลา ดังนั้นตัวละครเอกที่จะศึกษาคือตัวจุลลา และเถ้าแก่ ซึ่งเป็นอดีตเจ้าของโรงงานที่จุลลาทำงานอยู่แต่ได้เสียชีวิตไปแล้ว เถ้าแก่นับเป็นตัวละครเอกอีกตัวหนึ่ง เนื่องจากเถ้าแก่นับเป็นตัวที่ทำให้เกิดเรื่องราวขึ้นทั้งหมด ผู้ประพันธ์ได้เขียนให้ตัวละครทั้งสองมีลักษณะที่เป็นทั้งตัวละครที่ขบขัน และเป็นผู้อุบัติให้เกิดความขบขันไปในตัว

เริ่มจากจุลลา หญิงสาวสวย รูปร่างดี แต่ใครๆ ก็เห็นว่าจุลลานั้นไม่ใช่ผู้หญิง เนื่องจากการมีนิสัยที่ขัดและแตกต่างจากรูปร่างหน้าตา จนทุกคนลืมนึกไปว่าจุลลานั้นเป็นผู้หญิง ทั้งอาจารย์ทั้งเพื่อนรุ่นพี่ต่างก็เรียกจุลลาว่า "ไอ้จุ่น" ดังที่เธอได้กล่าวเกี่ยวกับตนเองไว้ว่า

ก็ไม่แปลกอะไรนักรอก ในเมื่อพ่อลืมนิดไปบ่อยๆ ว่า ฉันเป็นผู้หญิง แล้วไม่ใช่แต่พ่อหรือที่ลืมน ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงตลอดจนครูบาอาจารย์ ก็พา

กันลิม อยู่เป็นประจำเหมือนกันว่า ฉะนั้นไม่ใช่ผู้ชาย

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 3)

จุลลาทำตัวเหมือนกับผู้ชายด้วยการแต่งกายที่มักจะใส่กางเกงยีนส์ เสื้อ
เชิ้ตแขนยาว สวมแว่นตาดำ และใช้มอเตอร์ไซด์เป็นยานพาหนะอยู่เป็นประจำ แต่จุลลา
ก็มีเหตุผลที่แต่งตัวเช่นนี้ว่าเพื่อความสะดวกในการทำงาน จุลลาเป็นผู้หญิงที่มีความเชื่อมั่น
ในตัวเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน จนทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับทรงเดชเพื่อนร่วมงานอยู่
เสมอ จุลลาเป็นตัวละครที่ไม่แสดงพฤติกรรมที่น่าขบขัน แต่ความขบขันนั้นจะเกิดจากคำ
พูดที่จุลลาใช้โต้เถียงกับทรงเดช บทบาทของจุลลานั้นจะเป็นตัวดำเนินเรื่อง เรื่องราวที่
ปรากฏเป็นเรื่องของจุลลา และผู้ที่เข้ามาสัมพันธ์ด้วย ลักษณะท่าทางและรูปร่างหน้าตา
ตลอดจนพฤติกรรมของตัวละครอื่นๆ จะเป็นไปตามการมองของตัวจุลลา ตัวละครที่สัมพันธ์
กับจุลลามากที่สุดจนทำให้เกิดเรื่องนี้ขึ้นมา คือ เต้าแก่

เต้าแก่เป็นตัวละครตัวหนึ่งที่สร้างความสนุกสนานให้กับผู้อ่าน เต้าแก่
เป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่สร้างตัวมาจากการขายมะพร้าว จนปัจจุบันได้ตั้งเป็นโรงงาน
ผลิตกะทิ ชื่อปาล์มโปรดักส์ เต้าแก่ได้เสียชีวิตไปหลายปีแล้ว และลูกหลานจึงสร้างอวง-
ซุ้ยของเต้าแก่ให้อยู่บริเวณโรงงาน เต้าแก่ยังเป็นวิญญาณที่ยังคอยห่วงใยโรงงาน
คอยสอดส่องดูแล และพยายามหาทางที่จะติดต่อกับคน เมื่อได้พบกับจุลลาและพูดคุยกัน
โดยให้เหตุผลในการคบหากับจุลลาว่า "อ้าวเหิงลือเต็งไปลูอวงซุ้ย ลือยังอุคส์ห่าขอ
โทกที่เต็งเข้าไปไม่ได้ ขออนุญาตอ้อก็ลือเลี้ยวว่าลือเป็งคงลือ นอจะนุกล้วยล่าย"
(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 71) ลักษณะของเต้าแก่ มีลักษณะเป็นชาวจีนแบบ "เจ้าสัว"
และพยายามที่จะทำตัวให้เหมือนคนที่สุดเท่าที่จะทำได้

เต้าแก่ก็พยายามทำตัวให้เหมือนคนที่สุดเท่าที่จะทำได้ นุ่งกางเกงแพร
สีดำ สวมเสื้อกยเองสีขาวยาว มองเห็นหงษ์พล้อยออกมาได้ หน้าผาก
เถิก หัวผมที่เหลือนี้อย่างนั้นเสียเรียบแปล้ แล้วยิ้มให้ฉฉฉฉเห็น
คางสองชั้น ไหวตามรอยยิ้มแยกเขี้ยวของแก

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 68-69)

และยังกล่าวถึงไว้ว่า "แล้วเค้าแก่ก็เดินผ่านประตูออกมา คินนี่เตาะ
ชุดสากลเสียงแทบปริ มองเห็นได้เป็นร่างค่อนข้างชัดในความมืด เกือบจะเหมือนคน
ธรรมดา (วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 335)

นอกจากจะพยายามทำตัวให้เหมือนคน กิจวัตรประจำวันของแกก็ทำ
ให้ผู้อ่านได้ขบขันกันก็คือ การเผด็จโรงงาน และการไปกินเลี้ยงต้อนรับเพื่อนใหม่ที่เพิ่ง
เสียชีวิตลงที่ชลบุรี หรือตามที่เค้าแก่เรียกว่า "ชงบูลี" กับเพื่อนๆ เจ้าสัวด้วยกัน บาง
ครั้งก็ชอบติดตามจุลลาไปเที่ยวสถานที่ต่างๆ เช่น ไปบาร์อโกโก้หรือไปตระครเวทที่เป็นต้น
แต่ละครั้งที่ไปก็สร้างความวุ่นวายให้กับจุลลาและที่สถานทีนั้นเสมอนิสัยของเค้าแก่ยัง
ชอบพูดติดตลก เช่น "ไม่ต้องพุก" เค้าแก่ทวาดแว๊ด "อ๊วกำลังส่องทาง...นี่...
ตาอ๊ว ตาวิเศก..." แก่ชั๊นัยน์ตาของแกด้วยความภาคภูมิใจ แล้วล่ำทับว่า "ตาวิเศกจึงๆ
ไม่ใช่เห็งแต่ขะยะเวัย" (วิมานมะพร้าว, เล่ม 2: 93) นอกจากการพยายามที่จะทำตัว
ให้เหมือนคน และชอบพูดติดตลกแล้วนิสัยที่แปลกของเค้าแก่คือ ถ้ามีเรื่องตื่นเต้นขึ้นเมื่อใด
เค้าแก่จะพูดชัดขึ้น จากที่พูดภาษาไทยไม่ชัด ก็กลายเป็นชัดขึ้นทันที

เค้าแก่นับเป็นตัวละครพิเศษที่ผู้ประพันธ์ สร้างขึ้นมาจากจินตนาการ
โดยเฉพาะ เพราะเค้าแก่เป็นเพียงวิญญาณ ผู้ประพันธ์จึงต้องใช้จินตนาการในการที่จะ
ไล่ การดำเนินชีวิตของวิญญาณว่าวิญญาณนั้นสามารถทำอะไรได้บ้าง นอกจากนั้นผู้ประ
พันธ์ยังกล่าวถึงธรรมเนียมของวิญญาณ ซึ่งลักษณะนี้ทำให้ผู้อ่านเกิดความขบขัน เช่น
การที่วิญญาณจะสามารถที่จะเข้าทรงร่างของคนได้นั้น จะต้องมีการสอบให้ได้ไป
ประกาศนียบัตรเสียก่อนโดยกล่าวกับจุลลาว่า

"พวกที่เข้าสิงได้ต้องสอบเป็นเจ้าน้อยก่อน ได้ประกาศนียบัตรแล้วก็ เป็น
เจ้าน้อยได้" เค้าแก่ชี้แจงอย่างผู้รติ "อ๊วไม่ได้สอบเพราะว่าอ๊วไม่เก่ง
ภาษาไทย ต้องสอบทั้งข้อเขียน ทั้งสัมภาษณ์ อ๊วต้องสอบเป็นภาษาจีน
จะถนัดกว่า แล้วไปเป็นเจ้าน้อยที่เมืองจีนโน้น มันไกลเกินไป

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 298)

และกล่าวถึงการที่คนชาวจีนต้องมีใบต่างด้าว ส่วนผีก็ต้องมีเช่นกัน "สัญชาติเดิมอ๊ว

เป็นเงินนี้หว่า พอตาย อนุญาตเค้าก็เลยส่งกลับสังกัดเดิม ให้ใช้นาสสปอร์ตของเงิน อยู่เมืองไทยยังอยู่ได้ แต่ใช้ใบต่างดาว" (วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 441-442)

จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้ให้ตัวละครทั้งสองเป็นตัวละครที่ แสดง ความขบขัน ความสนุกสนานให้กับผู้อ่าน ตัวละครทั้งสองนั้นเป็นตัวละครที่เกิดขึ้นจาก จินตนาการของผู้ประพันธ์ โดยเฉพาะตัวละครเก่าแก่ ที่ผู้ประพันธ์ใช้จินตนาการด้วย การให้วิญญาณของคนที่ตายไปแล้ว เข้ามาติดต่อกับคนได้ ทั้งยังแสดงความสามารถ ของวิญญาณที่สามารถไปไหนต่อไหนได้อย่างรวดเร็ว และยังแสดงท่าทางที่น่าขบขัน ได้อย่างดี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวละครในนวนิยายเรื่อง วิมานมะพร้าว นี้ ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครทั้งสองให้ทำในสิ่งที่น่าขบขัน และกล่าวได้ว่าองค์ประกอบของ นวนิยายในด้านตัวละครนี้ก็สามารถสร้างความขบขันให้กับผู้อ่านได้

จะเห็นได้ว่าตัวละครในนวนิยายกลุ่มนี้ ไม่ว่าจะ เป็นตัวละครในเรื่อง ทายาทปองแปง หรือเรื่อง วิมานมะพร้าว จะแสดงสิ่งที่เรียกว่าตลกขบขันใน ลักษณะของการแต่งกาย และพฤติกรรมบางอย่างที่ปรากฏออกมาตามโครงเรื่องเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญที่ทำให้เรื่องทั้งสองนี้เรียกได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าขบขันนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ของนวนิยายที่สำคัญ คือในเรื่องการใช้ภาษา ที่อยู่ในบทสนทนาของตัวละคร

2. ตัวละครประกอบ

ตัวละครประกอบนี้เป็นลักษณะของผู้ช่วยตัวละครเอก บางตัวก็ มีความสำคัญมาก บางตัวก็มีความสำคัญน้อย และบางครั้งก็เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัว ละครเอก แต่ส่วนมากแล้วมักเป็นฝ่ายตัวละครเอกที่คอยช่วยเหลือ อาจเป็นการให้คำ ปรึกษา หรือช่วยเหลือในการกระทำบางอย่าง ตัวละครประเภทนี้ โดยบทบาทแล้วไม่ มีความสำคัญต่อเรื่องมากนัก ผู้ประพันธ์จึงมักสร้างให้เป็นผู้ช่วยเสริมความขบขันแก่ เรื่องโดยให้แสดงพฤติกรรมหรือกิริยาท่าทีที่น่าขัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือตัวละครประกอบ ในเรื่อง วิมานมะพร้าว ซึ่งมีตัวละครประกอบ เช่น แสบ หรือ นรศักดิ์ โฟร์

แมนประจำโรงงานปาล์มโปรตักส์ เจ็พม์ คนดแล่ทั่วไปภายในโรงงาน หรือคนงานอื่นๆ ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครประกอบเหล่านี้มีส่วนช่วยให้เนื้อเรื่องสนุกสนานยิ่งขึ้น

ส่วนในเรื่องทายาทปองแปง ตัวละครประกอบต่างๆ ก็มีลักษณะเสริมให้ตัวละครเอกขบขันยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นราชันย์ ผู้มักหาเรื่องให้ใครต่อใคร โดนคนขายจิรายุสโกรธหรือคำว่า เรวัตชายที่มีลักษณะนิสัยคล้ายผู้หญิงเป็นเจ้าของร้านตัดเสื้อ และเป็นตัวตลกประจำบ้านที่ทำให้ใครต่อใครหัวเราะกัน ตัวละครประกอบในเรื่อง

จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ทั้งสองได้ประพันธ์ให้นวนิยายในกลุ่มนี้มีตัวละครประกอบจำนวนมาก จากการที่มีตัวละครประกอบจำนวนมากนี้เอง ทำให้ผู้อ่านได้เห็นลักษณะของตัวละครประกอบชัดเจน ตัวละครประกอบนี้จะมีทั้งตัวละครที่ขบขันและไม่ขบขัน ซึ่งจะมีรายละเอียดดังนี้คือ

ตัวละครประกอบที่มีลักษณะที่ไม่ขบขัน ตัวละครประเภทนี้จะปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่องทายาทปองแปง โดยที่ตัวละครประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นตัวละครคนใช้ซึ่งทำงานอยู่ในบ้าน "ธนาลัย" บทบาทของตัวละครประเภทนี้มีหน้าที่คอยรับใช้ และช่วยเหลือตัวละครเอกและตัวละครประกอบที่เป็นนาย ซึ่งบางครั้งจะปรากฏอยู่ในเรื่องเพียงฉากสองฉากเท่านั้น เช่น บทของนายปาน คนเฝ้าตึกของธนาลัย จะปรากฏอยู่ในฉากเพียงฉากเดียวคือในตอนที่ยินนาตจะเข้าไปสำรวจตึกเขียวซึ่งอยู่ภายในธนาลัย แม้แต่บทของมงคล ลำดวน สองสามภรรยา ซึ่งเป็นคนรับใช้ของบ้านนี้จะมีการกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยว่าเป็นคนรับใช้ที่อยู่มาเก่าแก่ มีบทบาทเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ตัวละครประกอบที่มีลักษณะขบขัน ตัวละครประเภทนี้จะปรากฏอยู่ในนวนิยายทั้งสองเรื่อง ซึ่งในนวนิยายเรื่องทายาทปองแปง นั้น ตัวละครที่มีลักษณะขบขันได้แก่ เรวัต ลูกพี่ลูกน้องของยินนาต เรวัตเป็นตัวประกอบตัวหนึ่งที่ทำให้เนื้อเรื่องสนุกสนานยิ่งขึ้น ทั้งจากลักษณะท่าทางและอุปนิสัยของเรวัตที่มักจะมีเรื่องขำขันมาเล่าให้พี่ๆ น้องๆ ฟัง และจากท่าทางของเรวัตที่เป็นคนเรียบร้อยจน

ถูกตอกอยู่เสมอว่าเป็น "กะเทย" แต่สิ่งที่ทำให้ผู้อ่านขบขันได้คือจากการที่เขาเป็น
 เจ้าของร้านตัดเสื้อผ้าผู้หญิงทำให้เขาจึงมีลักษณะการแต่งกายที่มีลวดลายสีล้นลุดฉาด
 ขาดตา จนถูกว่าเป็น "ตัวการ์ตูน" ตัวละครอีกตัวหนึ่งในนวนิยายเรื่องนี้ คือ
 อากิม ซึ่งเป็นทั้งคนรับใช้และพี่เลี้ยงของทินนาถ ลักษณะท่าทางของอากิมนั้นเป็นลักษณะ
 ของชายชราชาวจีนธรรมดา แต่สิ่งที่ทำให้เกิดความขบขันในตัวอากิมได้ก็คือ สำเนียงที่
 พูดภาษาไทยไม่ชัด ทำให้เกิดความขบขันได้เสมอ เช่น อากิมจะใช้สรรพนามในการเรียก
 ทินนาถว่า "ผู้พี่" เสมอ แต่สำเนียงในการพูดจากผู้พี่จึงกลายเป็น "ผู้พี่ง"

ส่วนในเรื่องวิมานมะพร้าว ตัวละครประกอบในประเภทนี้ก็จะ
 ปรากฏอยู่ในตัวละครแทบทุกตัว ตัวละครประกอบส่วนมากจะเป็นตัวละครที่เป็นคน
 งานที่อยู่บริษัทเดียวกันกับตัวละครเอก ความขบขันที่เกิดจากตัวละครในนวนิยาย
 เรื่องนี้นั้นไม่ได้เกิดจากรูปร่างลักษณะหน้าตาที่ตลกขบขัน แต่เกิดจากการแสดงและ
 การกระทำที่ตลกขบขัน เช่น ภาระกระทำของพรศักดิ์หรือเจ้าแสบที่กำลังแสดงท่าทาง
 ตากผ้าที่รวดเร็ว และใช้อวัยวะทุกส่วนภายในร่างกายให้เป็นประโยชน์

เจ้าแสบรีบยกผ้าที่อยู่ในตะกร้า ไปตากบนราวมือไม้สั้น ถิ่นฮินพิงผ้าบ้าน
 มองดูด้วยความอัศจรรย์ใจในความเร็วของมัน เลื้อยกางเกงตั้งหลายตัว
 มันตากพริบตาเดียวเสร็จ ปากคาบไม้หนีบ มือตากผ้า ตีนเลื่อนตะกร้า
 ผ้าตามตัวไป ขนาดตัวการ์ตูนในหนังมาแข่งความเร็วกับมันก็คงแพ้

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 2: หน้า 130)

ลักษณะการตากผ้าของ แสบ นี้เป็นเรื่องที่น่าขบขัน เพราะการกระทำ
 ในลักษณะนี้เป็นการกระทำที่คนธรรมดาไม่สามารถที่จะทำได้แบบนี้ จึงนับเป็นเรื่องที่น่า
 ขบขัน หรือจากบทของเจ็่ม ซึ่งเป็นคนทำความสะอาดโรงงานและเป็นพนักงานดูแลทั่ว
 ไปของโรงงาน ที่พยายามแต่งกายให้เหมือนกับหนุ่มพวง ดวงจันทร์ ในงานวันแต่งงานของ
 แสบ ทั้งๆ ที่มีน้ำหนักน้อยกว่ากิไล

เจ็่มแก่ "ปล่อยแก่" เต็มที่คืนนี้ เสื้อผ้านั้นแกเอาผ้าปูที่นอนมาตัด
 หรือว่าไปเช่ามาจากนักร้องสองคนรวมกันก็ไม่รู้... ที่ว่าใช้สองตัวรวม
 กันเพราะตัวแก่ใหญ่เกินกว่าจะเอาเสื้อผ้านักร้องลูกทุ่งคนเดียวมาใส่

ได้เกินแขนหนึ่งข้างนะซิคะ

แกแต่งกายด้วยสีแดงแปร์ตีด์ ปักด้วยดันทองระยิบ แถมด้านหลังยังมี
ระบายสีแดงขลิบทองเป็นชั้นๆ ห้อยลงไปยาวเพื่อยลากดิน แขนเสื้อก็
พองเป็นชั้นรับกัน ส่วนผ้าโพกหัวแบบแขกใช้ผ้าสำลีแดงแกมทอง มีขน
นกสีขาวปักอยู่เป็นพุ่มไลว มองดูเหมือนนกกระจอกเทศมหิมาหลงจาก
โลกไดโนเสาร์มาอยู่ในยุคปัจจุบัน

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 2: 238)

จะเห็นได้ว่าตัวละครประกอบนั้นต่างก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ
ของนวนิยายประเภทนี้ กล่าวคือตัวละครประกอบที่มีทั้งลักษณะที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อนนี้
ต่างก็มีส่วนช่วยให้นวนิยายในกลุ่มนี้เป็นเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านได้เกิดความขบขันขึ้นได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ตัวละครจำนวนมากในนวนิยายทั้ง
สองเรื่องนั้น ไม่ว่าจะเป็นตัวละครเอก หรือตัวละครประกอบ ต่างก็เป็นตัวละครที่มี
หลายลักษณะ หรือที่เรียกว่า Round Character มีเพียงตัวละครจำนวนน้อยที่เป็น
แบบ Flat Character ซึ่งได้แก่ตัวละครพวกคนใช้ ซึ่งมีบทบาทในเรื่องเพียงไม่กี่
ฉาก ตัวละครเหล่านี้เมื่อทำหน้าที่ประกอบกันกับองค์ประกอบอื่นๆ ก็สามารถที่จะเร้า
อารมณ์ขันของผู้อ่านทั้งยังเป็นตัวที่แสดงแนวคิดบางประการ ส่วนคุณค่าของตัวละคร
เหล่านี้ก็มีความเหมาะสมกับการเสนอเรื่องราวของผู้ประพันธ์ ซึ่งการตัดสินคุณค่านั้นมี
ได้อยู่ที่ความสมจริงเท่านั้น แต่บทบาทและหน้าที่ของตัวละครนั้นสามารถที่จะเร้า
อารมณ์ขันให้กับผู้อ่านได้

3. การใช้ภาษา

การใช้ภาษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของนวนิยายประเภทนี้
นอกจากมีความสำคัญในแง่ที่เป็นส่วนในการถ่ายทอดเรื่องราวอันน่าขบขันมาสู่ผู้อ่าน
โดยเสนอภาพขบขันจากเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่อง รวมทั้งพฤติกรรมของตัวละครอัน
เป็นหน้าที่หลักของการใช้ภาษานั้นยังสื่อภาพแสดงความคิดแสดงให้ผู้อ่านเห็นน้ำเสียง
หรือพื้นอารมณ์ของเรื่องได้ว่ามุ่งที่ความหรรษาบันเทิงใจและความสนุกสนาน การทำให้

ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่เป็นเรื่องที่สนุกสนาน บั่นเทิงใจ ไม่เคร่งเครียดและจริงจัง หรือทำให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องเล่นๆ อาจทำได้โดยการใช้ภาษาเป็นการปูพื้นอารมณ์สนุกสนานให้กับผู้อ่าน ซึ่งเอื้อให้ผู้อ่านเกิดความขบขันจากองค์ประกอบอื่นๆ ของเรื่อง เช่น โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง หรือตัวละคร ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว ในการศึกษาเรื่องนี้เห็นได้ว่ามิใช่ภาษาทั้งในลักษณะที่เร้าอารมณ์ขึ้นโดยตรง และลักษณะที่เป็นการปูพื้นอารมณ์อันรื่นเริงหรือร่าเริง ไม่จริงจังเคร่งครัด เพื่อเอื้อให้ผู้อ่านเกิดความขบขันได้ง่ายขึ้น การใช้ภาษาจะเป็นส่วนประกอบอยู่ในบทสนทนา โดยที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดคำพูดออกมาตามเสียงที่พูดกันจริง โดยไม่คำนึงถึงการสะกดคำที่ถูกต้อง ภาษาในบทสนทนาจึงค่อนข้างสมจริงอย่างมาก แต่ความขบขันนี้ไม่ได้มาจากสาเหตุนี้เพียงประการเดียว ยังมีลักษณะที่เกี่ยวกับภาษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้ถ้อยคำที่เป็นในลักษณะการโต้แย้งกัน

การใช้ภาษาในลักษณะนี้เป็นการใช้ถ้อยคำที่พูดกันอยู่ทั่วไป ภาษาในลักษณะนี้เกิดขึ้นในเหตุการณ์ที่มีการถกเถียง การต่อว่าหรือว่ากล่าวกันโดยใช้ถ้อยคำที่เป็นไปในลักษณะของการย้อ ซึ่งผู้อ่านก็จะสนุกสนานได้จากคำพูดย้อเหล่านั้นนั่นเอง

การใช้ถ้อยคำที่ใช้ย้อนนี้ส่วนมากมักจะเป็นการย้อ การย้อคำพูดนั้นมักจะเป็นการย้อที่อยู่ใจ ในนวนิยายเรื่อง ทายาทปองแปง จากลักษณะของคุณชายจิรายุส ที่เป็นคนเอาแต่ใจและปากร้าย มักจะว่ากล่าวหรือด่า ลูกหลานอย่างขี้ๆ คุๆ เป็นประจำ แต่ลูกหลานนั้นก็มักกล้าโต้แย้งอะไรออกมาจึงได้แต่กล่าวบ่นในใจ เช่น

"ไปจัดห้องใหม่ !" คุณชายแผดเสียง "ไม่ต้องไปปรนเปรอให้มันมากนักหรอก น้ำหน้าอย่างมัน แคร์หน้าบ้านนี้ก็ให้เคยเข้าเถอะ..."

อชวันกัมมองจวนแก้ว นึกขุ่นในใจอยู่คนเดียวว่า "ถึงคุณปู่เองก็เถอะ เคยเข้าไปหรือ รุหนะ?"

(ทายาทปองแปง, เล่ม 1: 187)

การย้อนในบทนี้คือการย้อนคำว่า "รูหนู" ซึ่งคุณชายจิรายุสนั้น ได้ว่ากล่าวทินนาทที่ไม่เป็นผู้ดีไม่เคยได้อยู่ในบ้านหลังใหญ่ที่สง่างาม จึงทำให้คุณชายไม่ต้องการให้ใครไปเอาใจทินนาทจนมากเกินไป เนื่องจากคิดว่าทินนาทไม่ใช่ผู้ดีมาจากไหน เพียงรูหนูในบ้านหลังใหญ่ที่สง่างามก็ให้เคยเข้าเสียก่อน อ้อวินจึงได้แต่ย้อนอยู่ในใจด้วยความสงสัยว่า รูหนูในบ้านนี้คุณปู่ก็ไม่เคยได้เข้าไป

ในตอนทีทินนาทจะชวนอ้อวินไปเที่ยวเชียงใหม่ ซึ่งคุณชาย อิดออกที่ไม่ต้องการให้อ้อวินไป จึงให้เหตุผลต่างๆ กันว่า

"แกลงไปยังไง? คอยไอ้จิปคั่นนั้นไปงั้นรี? กว่าจะถึงไอ้หนูกงไส้คลอน"

"ถ้าอ้อวินไปด้วย ผมจะหาคนขับรถ...แต่ความจริงผมคิดจะไป เครื่องบิน"

"ไอ้หนมันจะเมา"

"รถไฟก็สะดวกครับคุณปู่ ถึงช้าหน่อย แต่ผมก็เลื่อนวันเดินทางขึ้นมาสักวัน ทันลมไป"

"จะไหวเรอะ? หลังขดหลังแข็งค้ำคินกันไนรถ?"

"แล้วจะให้เดินไปหรือยังไง? เรวัตินกในใจไม่กล้าพูด"

(ทนายทปองแป้ง, เล่ม 2: 279)

และในตอนทีทินนาททะเลาะกับราชันย์ในเรื่องที่คนรับใช้ทำงานให้ทินนาทอยู่ แต่เมื่อราชันย์เรียกใช้ทำให้ไปช้า ราชันย์จึงโวยวาย เมื่อคุณชายจิรายุสทราบเรื่องจึงตัดปัญหาด้วยการเพิ่มคนรับใช้ แต่ทินนาทก็ตัดปัญหาด้วยการกล่าวว่า "เขาไม่ใช่ผู้ดีมาจากไหน" คุณชายจิรายุสจึงได้กล่าวไปว่า

"ผู้ดีขี้ข้ายังไงมาอยู่ที่นี่ก็ต้องทำตัวไม่ให้หมามันดูถูก..."

"หมามันดูถูกใครไม่เป็นหรือครับ" ทินนาทเถียงตอบไป

(ทนายทปองแป้ง, เล่ม 1: หน้า 355)

จะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาในลักษณะนี้ส่วนมากเป็นภาษาใน
ขณะที่มีการโต้เถียงกัน ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นการทำให้ผู้อ่านรู้สึกสนุกสนานไปกับการโต้
แย้งกันของตัวละคร และมีความเห็นที่เข้าข้างตัวละครที่เป็นฝ่ายอ่อน

2. การใช้ภาพพจน์

การใช้ในลักษณะนี้จะหมายถึงการใช้ถ้อยคำแบบต่างๆ เพื่อสื่อ
ความหมายที่ลึกซึ้งในใจผู้อ่านโดยวิธีการเปรียบเทียบ (นพรัตน์ คงมาลา, 2532: 163)
ภาพพจน์ที่ใช้ในนวนิยายกลุ่มนี้ จะมีการแสดงให้เห็นภาพพจน์โดยใช้การบรรยายหรือ
พรรณนาที่ทำให้เห็นภาพที่ตลกขบขัน และจะมีการใช้ภาพพจน์แบบอุปมาที่ทำให้เห็นภาพ
ได้ชัดเจน แต่เป็นภาพพจน์ที่ไม่เคยปรากฏใช้มาก่อนเพราะเป็นการนำสิ่งที่ไม่เข้าคู่กัน
หรือต่างระดับกันมาเปรียบ ผู้อ่านจะมองเห็นทั้งความคล้ายคลึง และความขัดแย้งได้
ในขณะเดียวกัน

การบรรยายที่ทำให้เห็นภาพพจน์โดยเป็นภาพที่ตลกขบขัน ตัวอย่างเช่น

"ถ้าจะพูดให้เเท้ระเบิดเหมือนนวนิยาย ก็เห็นต้องบรรยายว่า...สายตา
ของเราสบกัน แล้วต่างก็ดูเหมือนจะตกตะลึงไปชั่วคราวทั้งสองฝ่ายด้วย
ความรู้สึกอันบรรยายได้ยาก เพราะเจ้าของร่างนั้นคือชายชาติวีร
ใหญ่ไหล่นา มองดูตระหง่านเกือบจะเต็มประตูที่เขาย่างเข้ามา ดวง
หน้าอันหล่อเหลายังไม่ทิ้งเค้ายอดคาราเพลงร็อค "โยกและคลึง" ผู้ล่อง
ลับไปแล้วเมื่อหลายปีก่อน แม้ว่าเค้านั้นจะมองเห็นผ่านไขมันเข้าไปได้
ยาก เดิมทีว่าครึ่งหนึ่งเจ้าตัวคือเอลวิส เพรสลีย์ เมืองไทยด้วยน้ำหนัก
แค่ 60 กิโล...น้อยกว่าปัจจุบันเกือบหนึ่งร้อยกิโลกรัมเท่านั้นเอง

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 2: 158)

ผู้ประพันธ์จะบรรยายให้เห็นสภาพของตัวละครตัวหนึ่ง โดยใช้
ลักษณะการบรรยายที่ผิดความคาดหมายของผู้อ่าน

การบรรยายให้เห็นภาพจน์แบบอุปมา การบรรยายในลักษณะนี้
 ดังเช่น คำเปรียบสภาพของทรงเดชของจุลสา

" จากสัตว์ประหลาด ก็กลายเป็นโตเรมอนในทันทีทันใด "

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 157)

จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกัน และไม่
 ค่อยมีการเปรียบเทียบกัน "สัตว์ประหลาด" ก็เป็นสิ่งที่สิ่งที่มีลักษณะไม่น่าพึงพอใจเป็น
 ตัวที่ทำร้าย และคน่ากลัว แต่ก็กลายเป็น โตเรมอน ซึ่งตัวโตเรมอน เป็นตัวการ์ตูน
 รูปแมว ซึ่งมีท่าทางที่ใจดีไม่น่ากลัว และมีที่ท่ายอมคนอยู่เสมอ

นอกจากนั้นยังมีการเปรียบเทียบว่า

" เพราะชะตาพลิกกลับเหมือนรถไฟดีลิ่งกาในแดนเนรมิต "

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 2: 486)

การเปรียบเทียบในลักษณะนี้เป็นการเปรียบเทียบให้เห็น
 ภาพจน์ของชะตาชีวิตที่พลิกผัน โดยส่วนมากแล้วมักจะมีการเปรียบเทียบการพลิกกลับนั้น
 เหมือนอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ แต่การเปรียบเทียบเป็นรถไฟดีลิ่งกา นั้น ทำให้เห็น
 ภาพของการพลิกกลับที่แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ต้องมีการตื่นตัวเราใจเหมือน
 รถไฟเหาะดีลิ่งกา

และ

" ข้าวต้มหมูนั่น ตักเข้าปากไปคำเดียวก็แทบวาง เพราะมันย่องไป
 หมตรากับต้มลูกหมูลงไปทั้งตัว..."

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 74)

การเปรียบเทียบในลักษณะนี้ทำให้เห็นภาพจน์ของข้าวต้มหมูที่
 มีลักษณะมันที่มากผิดธรรมดา

นอกจากนั้นยังมีการเปรียบเทียบที่ทำให้เห็นภาพจน์ที่ใช้การเปรียบเทียบโดยสิ่งของสองสิ่งที่แตกต่างกันอย่างมาก โดยเปรียบเทียบว่า

" ชุดเจ้าหญิงของเขียดง้อออกแบบยังกะเจ้าหญิงนิทรา มันลอกชะกกลายเป็นแม่นาคพระโขนงไปก็มี "

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 2: 350)

การเปรียบเทียบนี้ทำให้เห็นภาพจน์ของเจ้าหญิงนิทราที่เสื่อจะออกมาสวย สง่า ฟูฟ่องเหมือนกับเจ้าหญิง ที่แตกต่างกับแม่นาคพระโขนงซึ่งเป็นวิญญาณและคนละเชื้อชาติกัน การเปรียบเทียบในลักษณะนี้เหมือนกับการเปรียบเทียบที่ว่าแตกต่างราวฟ้ากับดิน แต่การเปรียบเทียบในลักษณะนี้น่าสนใจและทำให้เห็นภาพจน์มากกว่า

จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกันอย่างมาก ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพจน์ พร้อมทั้งขบขันสิ่งที่นำมาใช้เปรียบเทียบด้วย

3. การใช้คำเลียนเสียงภาษาพูดที่สอดคล้องกับเชื้อชาติของตัวละคร
การใช้คำในลักษณะนี้เป็นวิธีการใช้ภาษาอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดความขบขัน คำที่ใช้เลียนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นการเลียนเสียงคำพูดของชาวจีนที่พูดภาษาไทยไม่ชัด เพราะยังติดสำเนียงจีนอยู่แต่ผู้อ่านก็สามารถเข้าใจความหมายได้ไม่ยาก เช่น คำพูดของอาгим นี่เลี้ยงของทินนาค ซึ่งติดสำเนียงพูดภาษาจีน ซึ่งบางคำเมื่อเทียบกับภาษาไทยแล้ว จะมีความหมายตรงกันข้ามกับคำที่ต้องการจะพูด เช่น คำพูดของอาгимซึ่งเป็นชาวจีนที่พูดภาษาไทยได้แต่ไม่ชัด

"เป็นไง อาгим หลับสบายดีไหม?"

"โธ้ย ! หลับเป็นตายอ๊ะ เลี้ยวผู้ฟังล่ะ เป็นยังงาย?"

"ผู้ฟังอีกแล้ว แข่งให้ฟังกันเสียจริง เรียกอาดังอย่างเก่า ยังจะดีกว่า"

(ทนายท้อปองแป้ง, เล่ม 1: 202)

และ

"นำลัคนำ อาคองออง " อากิมออกความเห็น
 ทินนาถสบบหรีเลย
 "พุกแก่ง ม่ายแก้วโค สวยล้วยซี" คราวนี้ทินนาถหัวเราะ
 "จะพูดให้เป็นอะไรขึ้นมา" เขาถาม
 "ก็...เห็งคอยจิกเขาทุกวัน" อากิมพูดว่า "จิบ" ไม่ขัด
 "ใคร?"
 "ผู้พี่น้องซี"
 "บีนจิกซี เขาจะได้ตบเอาปะไร"

(ทนายทปองแปง, เล่ม 1: 557)

หรือจากคำพูดของเต้าแก่จากเรื่องวิมานมะพร้าว

"ลื้อมันเหล็กหลังจะไปลื้ออะไล อีหลข้าง ซือล้างกะโลงงาง เมื่อก่อง
 เค้าชอบเอาแซ่ซั้งตั้ง หยั่งอ้วแซ่เส็ง ก็ต้องเป็ง" เล็งอ้อเทียนตั้งเซียง"
 นั้งนะซือเต็มๆ...เอี้ยจี้แป้วมะพร้าว เทียนตั้งกือแป้ว...แป้วอะไล
 หว่า...ข้างของเทวะลานะ ซาหวังไซ่มัย..."

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 343)

จะเห็นได้ว่านวนิยายทั้งสองเรื่องมีการใช้ภาษาในลักษณะนี้
 อยู่เป็นจำนวนมาก และก่อให้เกิดความขบขันขึ้นโดยตรงกับคำพูดที่มีเสียงไม่
 ตรงตามภาษาไทยจึงทำให้คำนั้นมี ความหมายที่แตกต่างไป

4. การใช้ภาษาที่สอดคล้องกับการศึกษา

การใช้ภาษาในลักษณะนี้จะเป็นการใช้ภาษาของตัวละครที่มี
 การศึกษาจากต่างประเทศ ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครใช้ภาษาที่สอดคล้องกับ
 สถานภาพ โดยการให้ตัวละครพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ แต่บางครั้งคำค้นที่
 เปลี่ยนไปแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยที่แท้จริง ดังเช่นการใช้ภาษาของตัวละครทรง
 เเดช ที่จบการศึกษาจากต่างประเทศ

อย่างผมเองเวลาคุมโรงงานไนน์แอปเปิ้ลที่โอโบลู ผมกำชับคนงานไว้เลยว่า ถ้าจะพูดให้พูดเป็นเวลา แล้วรู้ไหมว่าผลเป็นยังไง โรงงานไนน์แอปเปิ้ลของผมชนะเลิศเรื่องปริมาณการผลิต"

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 52)

และ

"นี่ นี่ ลีรู้ไฉน สิบ เครื่องแอร์ในห้องทำงานอ้วนมันทำงานไม่ดี... มันเวิร์คแทร์รี่เบิ้ล อีก็ให้ฝ่ายซ่อมบำรุงมาแก้ หนอยแน่ะ! แก้ให้ก็ไม่เย็น... อ้วนเรียกมาแก้อีก คราวนี้มันแกลิ่งแกเลียงเป็นต้นแน่แข็ง... เป็นเสี้ยนจนจับไขไปเลย ไอ้หอก!... ลีรู้ไหม ขนาดมันพ่นสโนว์ออกมาเป็นฝอย ไอ้ห่า!..."

(วิมานมะพร้าว, เล่ม 1: 159)

จากลักษณะของทรงเตชที่ชอบคุยโวโอ้อวดว่าตนเองเป็นผู้ที่มีคุณภาพทั้งยังจบการศึกษาจากต่างประเทศทำให้การพูดของทรงเตชเป็นเรื่องที่ขบขันและยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยที่แท้จริงของทรงเตชที่เป็นคนที่ไม่มีความเหมือนกับที่คุยไว้ โดยดูจากคำสบถที่ติดมาจากบทสนทนา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การใช้ภาษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก การใช้ภาษาที่สอดคล้องกับตัวละครทำให้เรื่องมีความสมจริง และในขณะเดียวกันก็สามารถเร้าอารมณ์ขันของผู้อ่านได้ ทั้งยังแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร หรือแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องได้อย่างที่ผู้ประพันธ์ไม่ต้องบรรยาย กล่าวคือผู้อ่านขบขันได้ในทันทีที่ได้รับข้อความนั้น ซึ่งต่างจากการสร้างความขบขันที่องค์ประกอบอื่นๆ ที่อาจจะต้องกินเวลาชั่วขณะหนึ่ง ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับระดับความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาของผู้อ่านด้วย ซึ่งหากผู้อ่านไม่รู้จักและไม่เข้าใจคำบางคำ ถึงแม้ผู้ประพันธ์จะเขียนให้ตลกขบขันเพียงใด ผู้อ่านก็จะไม่ขบขันเลย ระดับสติปัญญาและความรู้ของผู้อ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการเกิดความขบขันจากการใช้ภาษา เพราะความขบขันที่เกิดขึ้นจะเป็นความขบขันที่เกิดจากการใช้ความคิด ต่างจากความขบขันที่เกิดจากโครงเรื่องหรือพฤติกรรมของตัวละคร ซึ่งเป็นการเสนอภาพขบขันให้เกิดในจินตนาการของผู้อ่าน

จะเห็นได้ว่าลักษณะของนวนิยายที่เสนอภาพสังคมชาวจีนนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหา และจุดประสงค์ แต่นวนิยายในประเภทนี้ทุกเรื่องต่างก็มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงสังคมของชาวจีนในลักษณะที่แตกต่างกัน เพราะบางประเภทนั้นไม่แน่ว่าจะเสนอภาพสังคมของชาวจีน เช่นนวนิยายในแนวขบขัน ที่เสนอภาพสังคมชาวจีนเพราะจะทำให้เรื่องนั้นสมบรณ์มีเหตุมีผลยิ่งขึ้น ภาพสังคมชาวจีนที่ผู้อ่านได้รับจากการที่อ่านนวนิยายในแนวนั้นจะเป็นลักษณะของสังคมชาวจีนในสมัยที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาไว้ในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย